TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGELERİNİN GÖSTERİMİ
"İSTANBUL ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME"

Şeyma Pekdemir
161401107

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Jülide Alp

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

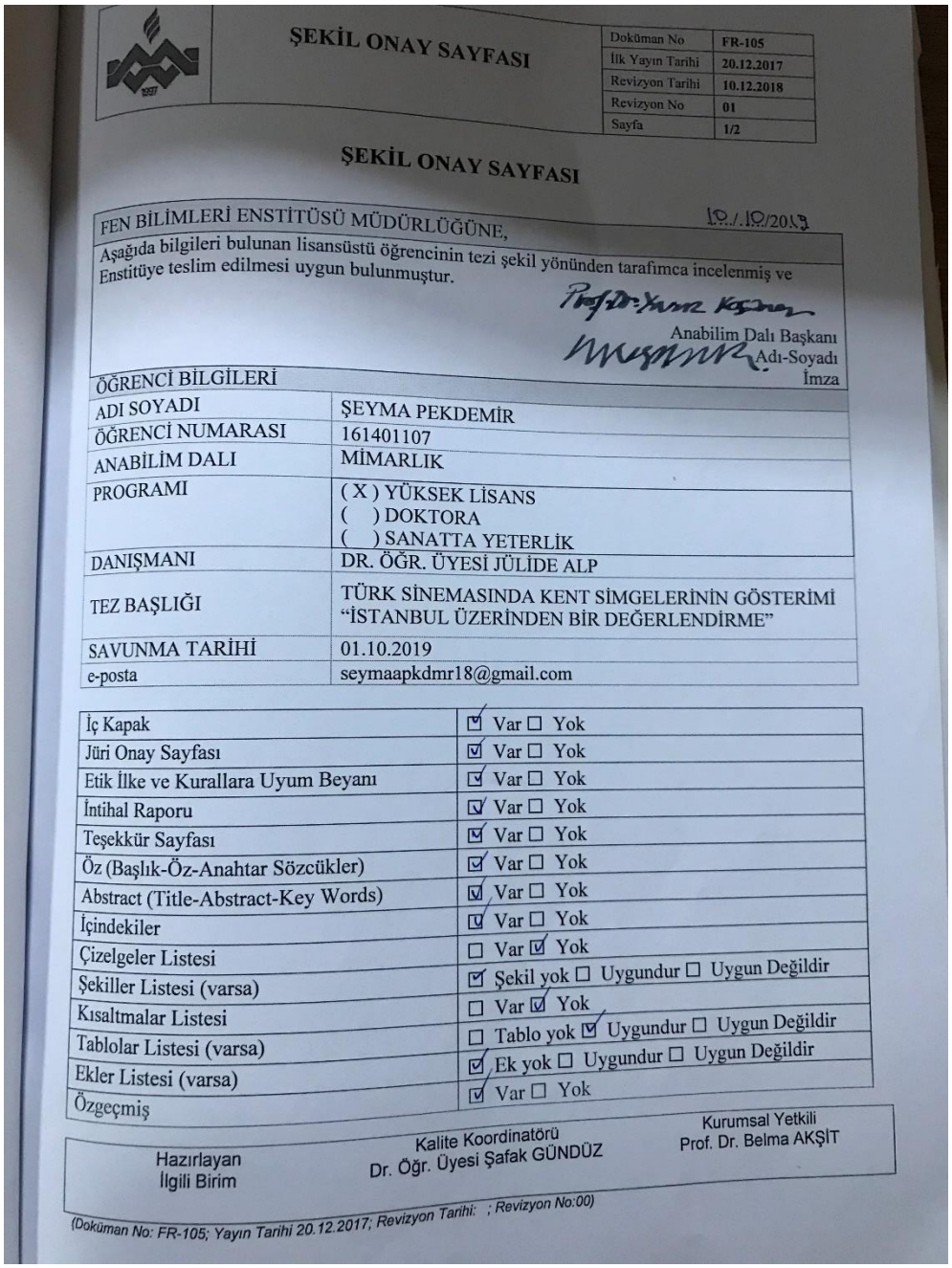
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ŞEYMA PEKDEMİR'ın "Türk Sinemasında Kent Simgelerinin Gösterimi İstanbul Üzerinden Bir Değerlendirme" başlıklı tezi 01.10.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora tezi oy birliğiyle/oy çokluğuyla, başarılı/başarısız olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Dr. Öğr. Üyesi Jülide ALP	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Aliye Ceren ONUR	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Şenay BODUROĞLU	.....

Prof. Dr. İlter BÜYÜKDIĞAN
Enstitü Müdürü

ŞEKİL ONAY

ŞEKİL ONAY SAYFASI

Doküman No	FR-105
İlk Yayın Tarihi	20.12.2017
Revizyon Tarihi	10.12.2018
Revizyon No	01
Sayfa	1/2

ŞEKİL ONAY SAYFASI

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, 10./.10./2019

Aşağıda bilgileri bulunan lisansüstü öğrencinin tezi şekil yönünden tarafımca incelenmiş ve Enstitüye teslim edilmesi uygun bulunmuştur.

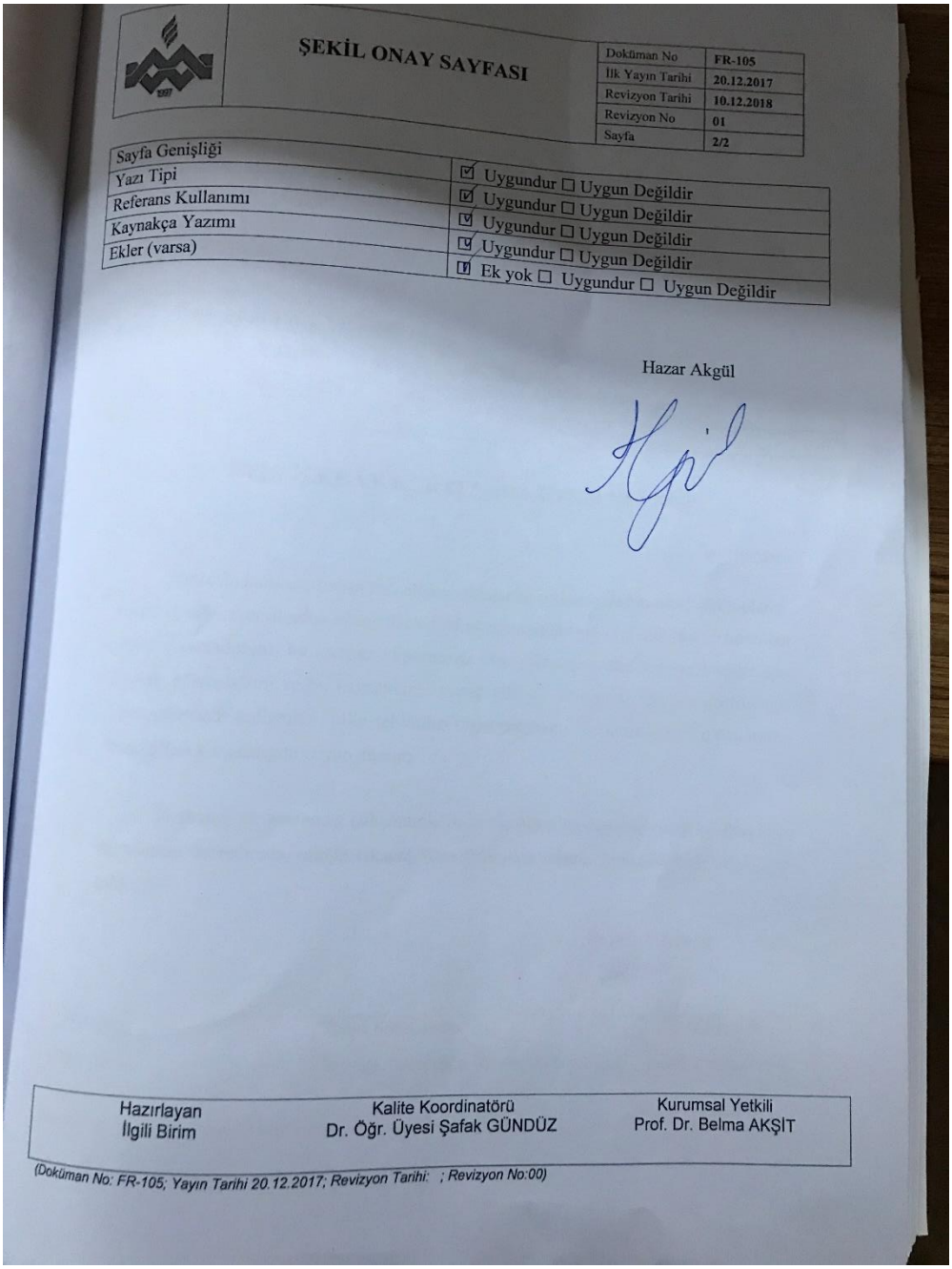
Prof.Dr.Yasar Kasmer
Anabilim Dalı Başkanı
Adı-Soyadı
İmza

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI	ŞEYMA PEKDEMİR
ÖĞRENCİ NUMARASI	161401107
ANABİLİM DALI	MİMARLIK
PROGRAMI	(X) YÜKSEK LİSANS ( ) DOKTORA ( ) SANATTA YETERLİK
DANIŞMANI	DR. ÖĞR. ÜYESİ JÜLİDE ALP
TEZ BAŞLIĞI	TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGELERİNİN GÖSTERİMİ "İSTANBUL ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME"
SAVUNMA TARİHİ	01.10.2019
e-posta	seymaapkdmr18@gmail.com

İç Kapak	☑ Var ☐ Yok
Jüri Onay Sayfası	☑ Var ☐ Yok
Etik İlke ve Kurallara Uyum Beyanı	☑ Var ☐ Yok
İntihal Raporu	☑ Var ☐ Yok
Teşekkür Sayfası	☑ Var ☐ Yok
Öz (Başlık-Öz-Anahtar Sözcükler)	☑ Var ☐ Yok
Abstract (Title-Abstract-Key Words)	☑ Var ☐ Yok
İçindekiler	☑ Var ☐ Yok
Çizelgeler Listesi	☐ Var ☑ Yok
Şekiller Listesi (varsa)	☑ Şekil yok ☐ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Kısaltmalar Listesi	☐ Var ☑ Yok
Tablolar Listesi (varsa)	☐ Tablo yok ☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Ekler Listesi (varsa)	☑ Ek yok ☐ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Özgeçmiş	☑ Var ☐ Yok

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Doküman No: FR-105; Yayın Tarihi 20.12.2017; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

ŞEKİL ONAY SAYFASI

Doküman No	FR-105
İlk Yayın Tarihi	20.12.2017
Revizyon Tarihi	10.12.2018
Revizyon No	01
Sayfa	2/2

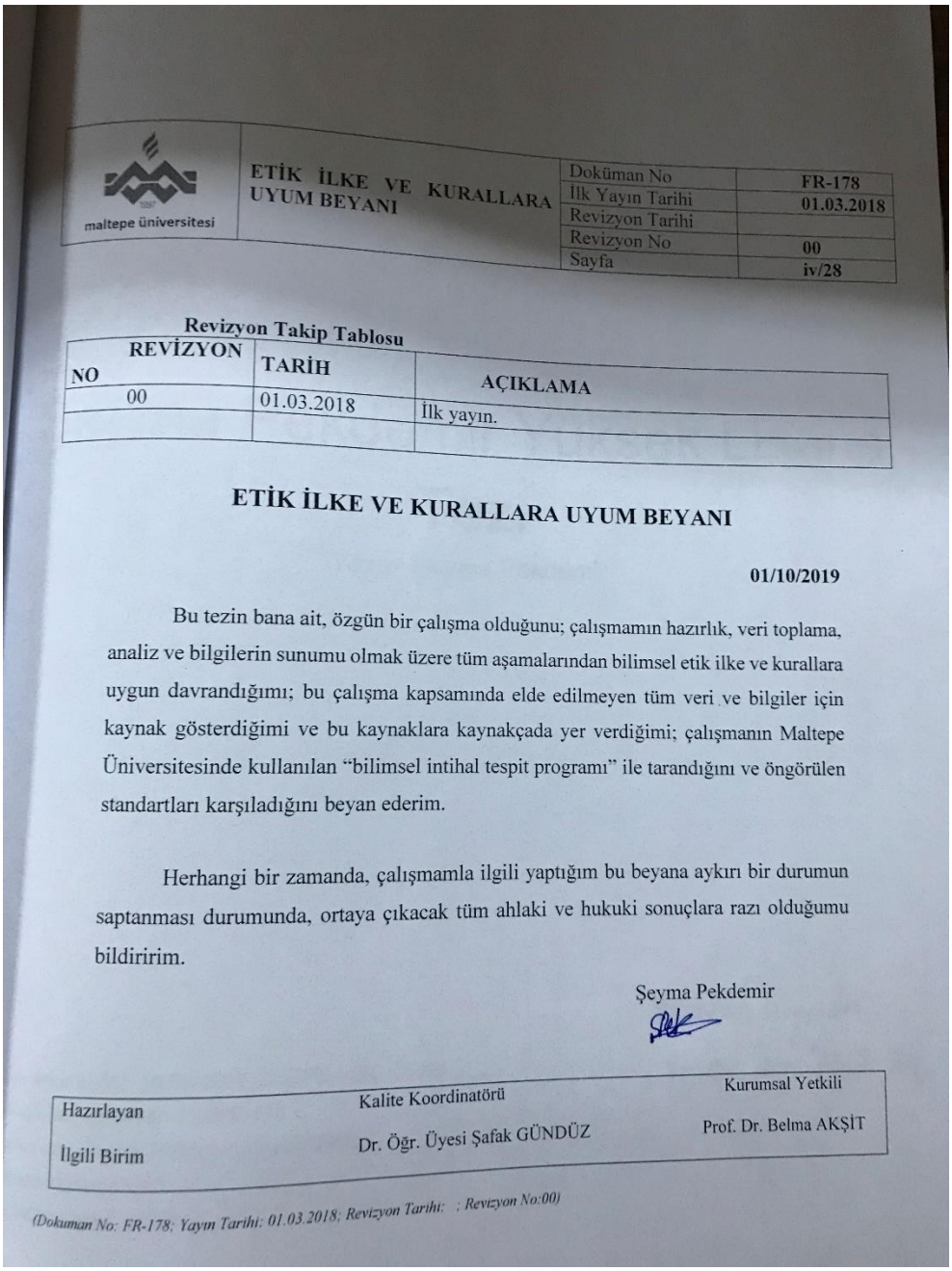
Sayfa Genişliği	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Yazı Tipi	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Referans Kullanımı	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Kaynakça Yazımı	☑ Uygundur ☐ Uygun Değildir
Ekler (varsa)	☑ Ek yok ☐ Uygundur ☐ Uygun Değildir

Hazar Akgül

Hazırlayan İlgili Birim	Kalite Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Kurumsal Yetkili Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Doküman No: FR-105; Yayın Tarihi 20.12.2017; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

maltepe üniversitesi

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
	İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
	Revizyon Tarihi	
	Revizyon No	00
	Sayfa	iv/28

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

01/10/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

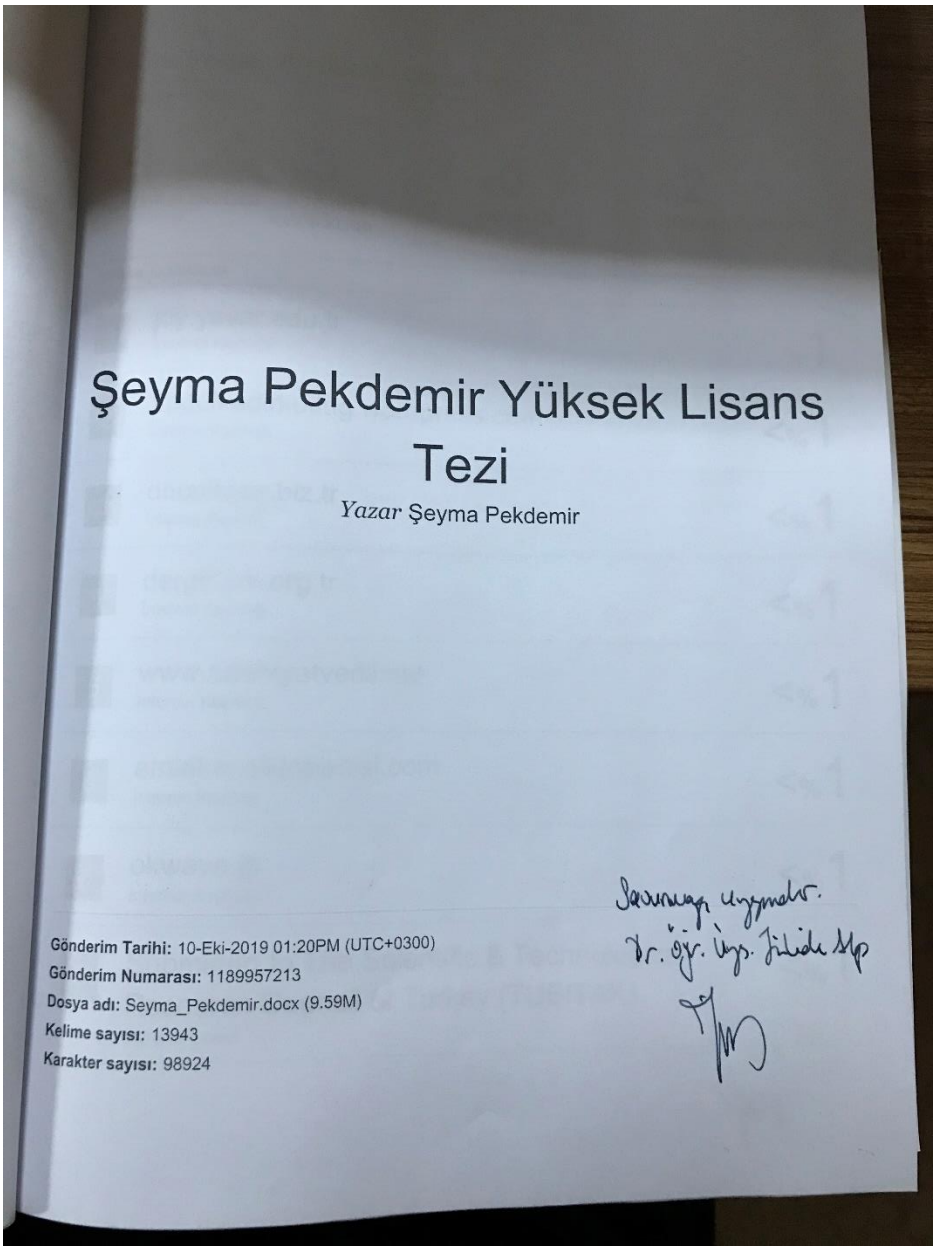
Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

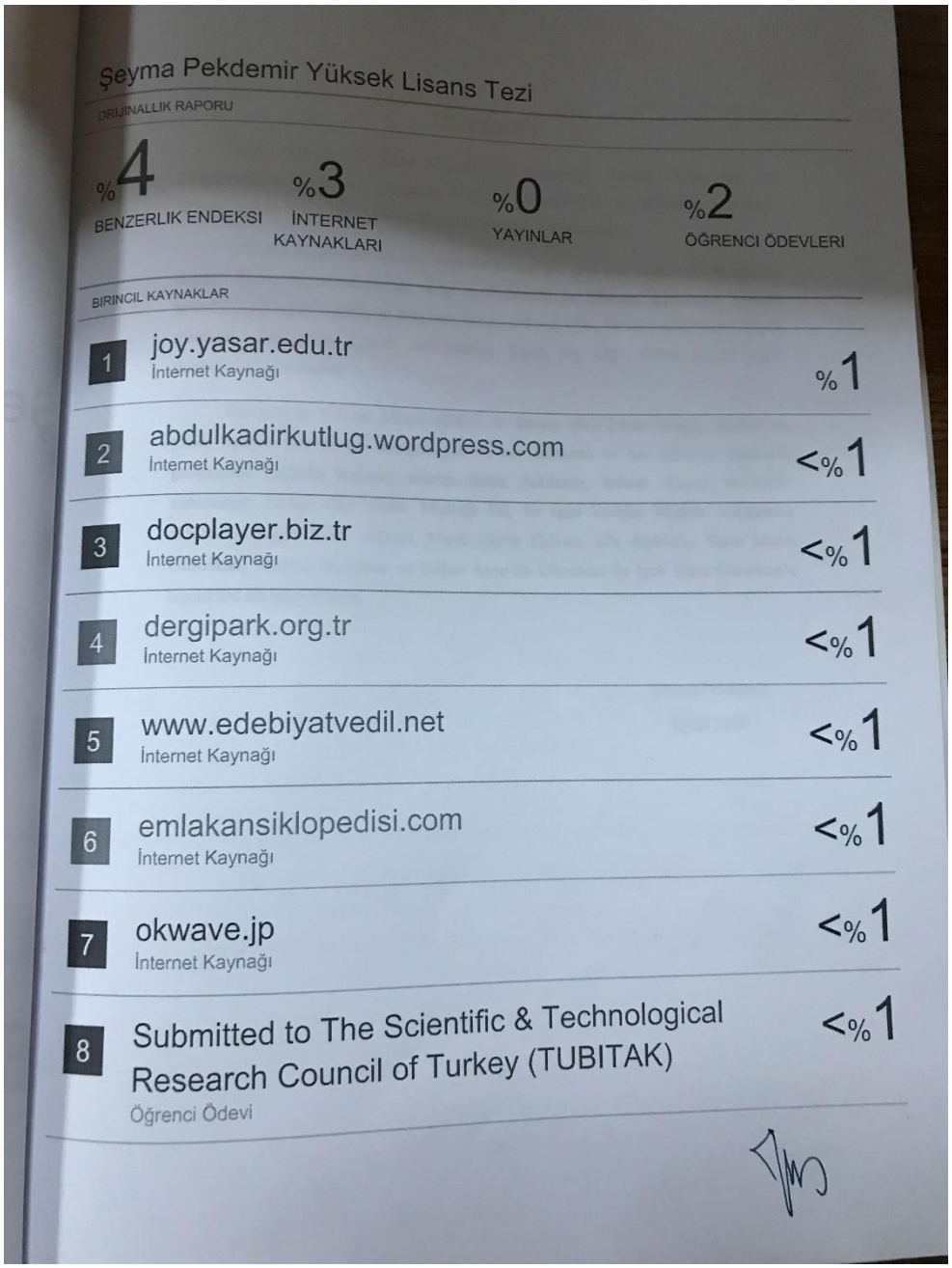
Şeyma Pekdemir

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

İNTİHAL

Şeyma Pekdemir Yüksek Lisans Tezi
Yazar Şeyma Pekdemir
Gönderim Tarihi: 10-Eki-2019 01:20PM (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 1189957213
Dosya adı: Seyma_Pekdemir.docx (9.59M)
Kelime sayısı: 13943
Karakter sayısı: 98924

Şeyma Pekdemir Yüksek Lisans Tezi

ORIJINALLIK RAPORU

%4	%3	%0	%2
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	joy.yasar.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
2	abdulkadirkutlug.wordpress.com İnternet Kaynağı	<%1
3	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<%1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
5	www.edebiyatvedil.net İnternet Kaynağı	<%1
6	emlakansiklopedisi.com İnternet Kaynağı	<%1
7	okwave.jp İnternet Kaynağı	<%1
8	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<%1

TEŞEKKÜR

Türk Sinemasında Kent Simgelerinin Gösterimi “İstanbul Üzerinden Bir Değerlendirme” adlı tez çalışması Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tezimin ilk günden itibaren bana her zaman yol gösteren, bu tezin ilerlemesinde değerli fikirlerini, tecrübelerini, bilgi birikimlerini ve bilimsel katkılarını benimle içtenlikle paylaşan, sabırla ve anlayışla bana yardımcı olan, birlikte çalışmaktan büyük mutluluk duyduğum değerli danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Jülide Alp’e teşekkürlerimi sunarım.

Kariyerime Yüksek Lisans eğitimi ile devam etme kararı aldığım günden bu yana, benden desteklerini esirgemeyen ve her durumda ve her anlamda akademik gelişimime katkıda bulunan annem Sema Pekdemir, babam Ahmet Pekdemir, anneannem Nefise Öz, dayım Mustafa Öz, he rgün iletişim halinde olduğumuz akrabamız Sayın Betül Helvacı, Murat Kerim Helvacı, aile dostumuz Sayın Murat Günelkan, Meltem Günelkan ve kızları Ayşe Su Günelkan ile İpek Serra Günelkan’a teşekkürü bir borç bilirim.

Şeyma Pekdemir
Eylül 2019

ÖZ

TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGELERİNİN GÖSTERİMİ “İSTANBUL ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME”

Şeyma Pekdemir
Yüksek Lisans Tezi
Mimarlık Anabilim Dalı
Mimarlık Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Jülide Alp
Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2019

Kentler, var oldukları günden itibaren, değişim ve gelişim geçirerek günümüze kadar gelmiş yerleşim alanlarıdır. Kentlerin tamamlayıcı unsurları bulunmaktadır ve bunlardan bir tanesi de kent simgeleridir. Kent simgeleri, kentin özelliklerini bireye ve topluma yansıtan köşe taşlarıdır. Bu simgeler sayesinde kent ile ilgili bilgilere ve verilere ulaşılabilir.

Sinema, kentin yardımıyla filmlerini oluşturan, kentten beslenen bir sanat dalıdır. Bazen kentlerin bir bölümü, bazen de kentin tamamı filmlerde yer alır. Kentler, bazen pasif konumda (sadece arka fon), bazen aktif konumda (filmin ana unsuru) filmlerde yer alır. Kent sinema için olmazsa olmaz elemanlardandır.

Çalışmanın ilk bölümünde; kentin tanımı, gelişimi/değişimi ve kent simgesi tanımı, gelişimi ve değişimi incelenecektir. Bu değişim ve gelişimin Sanayileşme dönemi, modernizm, postmodernizm ve küreselleşme dönemlerinde geçirdikleri değişim belirlenerek, bu kavramların kentler üzerindeki yansımaları gözlemlenecektir.

İkinci bölümde; sinemanın tanımı, dünya sinemasının tanımı ve dünya sinemasının kent simgesi ile ilişkisi, Türk sinemasının tanımı ve Türk sinemasının kent simgesi ile ilişkisi açıklanarak örneklerle desteklenecektir.

Üçüncü bölümde; İstanbul kentsel gelişim süreci ve Türk sineması açıklanarak aralarındaki ilişki irdelenecektir. İstanbul kentsel gelişim süreci 4 alt bölümde ele alındıktan sonra, Türk sineması ve kent simgeleri üzerinden örneklerle tamamlanacaktır.

Sonuç bölümünde ise; üç bölümdeki veriler ve bilgiler ışığında değerlendirme yapılarak tez sonuçlandırılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Kent, Kent simgesi, İstanbul, Türk sineması.

ABSTRACT

PRESENTATION OF CITY ICONS IN TURKISH CINEMA AN ASSESSMENT OVER ISTANBUL

Şeyma Pekdemir
Master Thesis
Department of Architecture

Architecture Programme
Advisor: Asst. Prof. Jülide Alp
Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2019

Cities are large scale residential areas that have survived to the present day by undergoing change and development. Cities have complementary elements, one of which is the symbol of the city. City symbols are clues that reflect the characteristics of the city to the individual and society. With these symbols, information and data about the city can be accessed.

Cinema is an art that benefit from the city and thus, it performs films. Sometimes a part of the cities and sometimes the whole city take placein the movies.Cities take a part in to the film in passive (background only),or active (main element of the film). The city is very significant element for cinema.

In the first part of the study; the definition, development and change of the city and the definition, development and change of the city symbol will be examined.This change and development in the period of industrialization, modernism, postmodernism and globalization periods by determining the change, the reflections of these concepts on cities will be observed.

In the second part; the definition of cinema, the definition of world cinema and the relationship between world cinema and the city symbol, the definition of Turkish cinema and the relationship between Turkish cinema and city symbol will be supported with examples.

In the third part; Istanbul urban development process and Turkish cinema will be explained and then, the relationship between them will be examined. After the Istanbul urban development process is discussed in 4 subsections, it will be completed with examples on Turkish cinema and city symbols.

In the conclusion section; in the light of the data and information in these three parts, the thesis will be finalized.

Keywords: City, City symbol, Istanbul, Turkish cinema.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii

İNTİHAL RAPORU iv

TEŞEKKÜR v

ÖZ vi
ABSTRACT vii
İÇİNDEKİLER viii
TABLO LİSTESİ x
FOTOĞRAF LİSTESİ x
GRAFİK LİSTESİ xii
ÖZGEÇMİŞ xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1.Çalışmanın Amacı 1
1.2.Çalışmanın Yöntemi 1
BÖLÜM 2. KENT VE KENT SİMGESİ KAVRAMI 3
2.1.Kent Kavramı ve Gelişimi 3
2.1.1. Kent Kavramı 3
2.1.2. Kent Kavramı Gelişimi/Değişimi 6
2.2.Kent Simgesi Kavramı 23
2.3.Bölüm Sonu 26
BÖLÜM 3. SİNEMA VE KENT SİMGESİ İLİŞKİSİ 27
3.1.Dünya Sineması ve Kent Simgesi 31
3.1.1. Dünya Sineması 31
3.1.2. Dünya Sineması ve Kent Simgesi İlişkisi 32
3.2.Türk Sineması ve Kent Simgesi 35
3.2.1. Türk Sineması 35
3.2.2. Türk Sineması ve Kent Simgesi İlişkisi 44
BÖLÜM 4. TÜRK SİNEMASI'NDA KENT SİMGELERİ VE İSTANBUL 48
4.1. İstanbul Kentsel Gelişim Süreci ve Türk Sineması 48
4.1.1. İstanbul Kent Gelişim Süreci 49
4.1.1.1.1923-1950 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci 50
4.1.1.2.1950-1980 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci 51

4.1.1.3.1980-2000 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci 58
4.1.1.4.2000 Sonrası İstanbul Kent Gelişim Süreci 59
4.1.2. Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kent Gelişim Süreci 61
4.2. İstanbul'da Kent Simgesinin Türk Sineması Üzerinden Gösterimi 64
BÖLÜM 5. SONUÇ 71
6. KAYNAKÇA 76

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Kent Gelişimine Yardımcı Olan Akımlar 23
Tablo 2.2: Kent Gelişimine Yardımcı Olan Akımların Kent Simgeleri İle Gösterimi .. 26
Tablo 3.1: Sinemanın Alt Başlıkları 30
Tablo3.2: Kişilere Göre Türk Sineması Dönemleri 36
Tablo3.3: Nijat Özön yöntemi Türk Sinema Tarihi Dönemleri 37
Tablo3.4: 1970-1980 Arasında Çekilen Türk Filmlerinin Türlere Göre Dağılımı 42
Tablo 3.5: Yeşilçam Sineması'nda Doğal Mekânlar 46
Tablo 4.1: Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kent Gelişim Sürecinin Oluşumu 62
Tablo 4.2: Türk Sineması'nda Kent Simgesinin Gösterimi 66

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 2.1: “Kristal Saray” 7
Fotoğraf 2.2: “Makineler Galerisi” 7
Fotoğraf 2.3: “Le Corbusier Paris Plan Voisin” 12
Fotoğraf 2.4: “Firminy Saint Pierre Kilisesi” 15
Fotoğraf 2.5: “Milli Reasürans Binası” 15
Fotoğraf 2.6: “London Eye” 21
Fotoğraf 2.7: “Galataport” 21
Fotoğraf 2.8: “Tac Mahal” 25
Fotoğraf 2.9: “The Concorde Uçağı” 25
Fotoğraf 2.10: “Müzedeki Ruh” 25
Fotoğraf 2.11: “28 Gün Sonra” 25
Fotoğraf 2.12: “Ah Güzel İstanbul” 25
Fotoğraf 2.13: “Köyden İndim Şehire” 25
Fotoğraf 2.14: “Kız Kulesi Aşıkları” 25
Fotoğraf 2.15: “Anıtkabir Belgeseli” 25
Fotoğraf 3.1: “Vampirler” 28
Fotoğraf 3.2: “Berlin Bir Büyük Kent Senfonisi” 28
Fotoğraf 3.3: “Lumiere Kardeşler” 31
Fotoğraf 3.4: “Nefret” 33
Fotoğraf 3.5: “Berlin Üzerinden Gökyüzü” 33
Fotoğraf 3.6: “Roman Holiday” 34
Fotoğraf 3.7: “Öğleden Sonra Aşk” 34
Fotoğraf 3.8: “Vertigo” 34
Fotoğraf 3.9: “39 Basamak” 34
Fotoğraf 3.10: “Mazideki Kadın” 36
Fotoğraf 3.11: “Pençe” 38
Fotoğraf 3.12 “Ayastefanos’taki Rus Abidesinin Yıkılışı” 38

Fotoğraf 3.13: “İstanbul Sokakları’nda” 38
Fotoğraf 3.14: “Kanun Namına” 39
Fotoğraf 3.15: “Kızıl Vazo” 39
Fotoğraf 3.16: “Ver Elini İstanbul” 40
Fotoğraf 3.17: “Bahriyeli Ahmet” 40
Fotoğraf 3.18: “Umutsuzlar” 41
Fotoğraf 3.19: “Mirasyediler” 41
Fotoğraf 3.20: “Şabanoğlu Şaban” 41
Fotoğraf 3.21: “Çeşme” 41
Fotoğraf 3.22: “Banker Bilo” 43
Fotoğraf 3.23: “Çiçek Abbas” 43
Fotoğraf 3.24: “Bir Avuç Cennet” 43
Fotoğraf 3.25: “Gurbet Kuşları” 44
Fotoğraf 3.26: “Veda Busesi” 45
Fotoğraf 3.27: “Günahsızlar” 45
Fotoğraf 3.28: “Orta Direk Şaban” 45
Fotoğraf 3.29: “Kılıbık” 46
Fotoğraf 3.30: “Turist Ömer” 47
Fotoğraf 3.31: “Yaralı Kalp” 47
Fotoğraf 3.32: “Beyoğlu’nun Arka Yakası” 47
Fotoğraf 4.1: “Ölmüş Bir Kadının Mektupları” 56
Fotoğraf 4.2: “Sen Bir Meleksin” 56
Fotoğraf 4.3: “Yaralı Kalp” 57
Fotoğraf 4.4: “Tatlı Meleğim” 57
Fotoğraf 4.5: “Bütün Anneler Melektir” 57
Fotoğraf 4.6: “Yumurcağın Tatlı Rüyaları” 57
Fotoğraf 4.7: “Asi Kalpler” 57
Fotoğraf 4.8: “Emine” 57
Fotoğraf 4.9: “Görgüsüzler” 58
Fotoğraf 4.10: “Paramparça” 58
Fotoğraf 4.11: “Beyoğlu’nun Arka Yakası” 58
Fotoğraf 4.12: “Ada” 58

Fotoğraf 4.13: “Anlat İstanbul” 60
Fotoğraf 4.14: “Uzak İhtimal” 60
Fotoğraf 4.15: “İtirazım Var” 61
Fotoğraf 4.16: “Mandıra Filozofu İstanbul” 61
Fotoğraf 4.17: “Aile Arasında” 61

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik3.1: 1970-1980 Arası Toplam Filmlerin Konulara Göre Yüzdelik Oranları Grafiği 41
Grafik 4.1: 1927-2018 arası Türkiye Nüfusu Grafiği 49
Grafik 4.2: 1927-2018 arası İstanbul Nüfusu Grafiği 50
Grafik 4.3: 1950-2017 arası İstanbul'a Göç Eden Kadın Erkek Grafiği 53

ÖZGEÇMİŞ

Şeyma Pekdemir

Mimarlık Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2019	Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı
Ls.	2016	Maltepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Anabilim Dalı
Lise	2010	Erenköy Kız Anadolu Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : İstanbul, 1992 Cinsiyet: K
Yabancı diller : İngilizce (iyi)
GSM / e-posta : 05327630810 / seymaapkdmr18@gmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Kent, tarihin ilk zamanlarından beri var olan ve yıllar içinde değişim ve gelişime uğrayarak, doğal doku ve formunu kaybeden,içinde kent simgelerini de barındıran yapılardır. İlk önce bireylerin sadece "barınmak" için geldiği, sonra daha iyi eğitim ve iş imkanı gibi düşünceler ile birlikte kentlere göç edenler, bu dengesiz nüfus artışına, kentlerin özgünlüğünün bozulmasına ve heterojen yapıya dönüşmesine sebep olmuştur. İstanbul'da bu negatif durumlardan en çok etkilenen kent olmuştur.

Sinema, başladığı ilk günden "sanat" olduğu döneme kadar kigeçirdiği evrimlerle günümüzdeki formuna gelmiştir. Sinemanın sanat olarak kabul edilmesinin etkenleri arasında yer alan kentte, sinemanın bugünkü şekline kavuşmasında önemli rol oynamaktadır. Bir iletişim aracı olarak sinema, kent sayesinde kendini bireylere tanıtmakta, aynı zamanda da ürettiği eserlerin büyük çoğunluğunu kentleri kullanarak gerçekleştirmektedir. Kentler ise sinema sayesinde pazarlanmaktadır. Kent ile sinema birbiri ile karşılıklı etkileşim içindedir.

"Türk Sinemasında Kent Simgelerinin Gösterimi 'İstanbul Üzerinden Bir Değerlendirme' " konusuna sahip bu tezin amacı, Türk sinemasında İstanbul kent simgelerini sosyo-ekonomik, politik, siyasal ve ideolojik sınırlar içinde nasıl değişime uğradığını ve son halinin nasıl olduğunu incelemektir. Bu inceleme, Yeşilçam sineması üzerinden değerlendirilerek ele alınacaktır. Bu değerlendirme ışığında ulaşılan bilgilerle çalışma sonuçlandırılacaktır.

1.2.Çalışmanın Yöntemi

Bu tez çalışması gerçekleştirilirken izlenilen yöntem, ilk önce "kent", "kent simgesi", "sinema", "dünya sineması", "Türk sineması" ve "İstanbul" kavramları elektronik kütüphaneler, bilimsel makaleler, tez çalışmaları, yazılı veriler ve kitaplardan yapılan taramalar doğrultusunda literatür taramaları ile açıklanarak ikinci ve üçüncü bölüm tamamlanacaktır.

Daha sonra, dördüncü bölüm olan İstanbul kentinin gelişim süreci alt başlıklara ayrılarak incelenecektir. Bu alt başlıklar dönemlerin özelliklerini ve kente nasıl yansıdığını aktarırken, dönemler arasında karşılaştırma yapılabilmesini de sağlayacaktır.

Bu bölümden elde edilen veriler ve bilgiler ışığında "İstanbul Kent Simgesinin Değişimi" ve "Türk Sineması Üzerinden Kentsel Gelişim Sürecinin Oluşumu" tabloları oluşturulacaktır.

Sonuç bölümünde ise çalışma ile ilgili yapılan literatür taraması çerçevesinde genel değerlendirme yapılarak sonlandırılacaktır.

BÖLÜM 2. KENT VE KENT SİMGESİ KAVRAMI

2.1.Kent Kavramı ve Gelişimi

2.1.1. Kent Kavramı

Kent, insanlık ve tarih boyunca kullanılan, bireylerin hem yaşamlarını hem de sosyalleşmelerini sağladığı bir varoluştur. Kent, başlı başına bir unsurdur. Fakat kent üzerine düşünmelerin, bazı kavramların bulunması ve bunlara bağlı olarak bazı sonuçlara varılması 18.yüzyılların sonlarında başlamıştır. Birçok filozof, bilim insanı, sosyolog, felsefeci, kentbilimciler, kent ile ilgili farklı tanımlar üretmişlerdir. Kent tanımı yaparken, geçerli, nesnel, sabit, tek bir tanım yapmak mümkün değildir. Kent, şehirden şehre, ülkeden ülkeye, bireyden bireye değişkenlik gösteren bir olgudur (Karaman, 1998). Eskiden kent yerine "medine" "cite" , "site" kelimeleri kullanılırken, günümüzde bu kelimelerin yerine "city" , "bourg" , "urban" , "ville" gibi kavramların kullanılması da kent tanımının tek bir tanımının olmadığını göstermektedir.

TDK'dan kentin tanımına bakıldığında "Şehir" (URL-1) karşımıza çıkmaktadır. Şehir ise"Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site" olarak tariflenmektedir.(URL-2). Kent, çoğunlukla ticaretin ve teknolojinin olduğu, tarımın çok az ya da hiç olmadığı, nüfus olarak köy ve kırsal alanlardan büyük, heterojen yapının bulunduğu yerleşim yerleridir.

Durkheim kenti "basit cemiyetler" ve "karmaşık cemiyetler" başlıkları altında tanımlamaktadır. Bu iki başlığın temelinde işbölümü ve dayanışma bulunmaktadır. Yani Durkheim kent tanımını bireyler üzerinden yaparak açıklamıştır. Basit cemiyetlerde bireyler iç içe beraberken, karmaşık cemiyetlerde bireyler tek başlarınadırlar. Burada basit cemiyetler köyü, karmaşık cemiyetler kenti temsil etmektedir.

Engels ve Marx üç alt başlık olan kır-kent ayrımı, konut sorunu ve kent sorunları ile kapitalizm üzerinden kenti açıklamakta, Weber ise Marx ve Engels gibi kapitalizm ile kenti ilişkilendirirken onlardan ayrı olarak kapitalizm içinde gereken ortamın olması ile açıklamaktadır. Weber, kent tanımını yüzeysel olarak açıklamıştır ve bu tanımda kentin "ekonomik bir kale" olduğunu ve bu kalenin de "nüfus yoğunluğu ve büyüklüğü"ne göre oluştuğunu belirtmiştir. Tönnies'de kenti tıpkı Durkheim gibi "cemiyet" ve "cemaat" kavramları üzerinden açıklamaktadır. Cemaat köyü, cemiyet ise kenti temsil etmektedir.

Sorokin ve Zimmerman, köy ve kent üzerinden alt başlıklar (çevre, meslek, genişlik, bireyler arası ilişki, homojen/heterojen olma gibi) oluşturarak kent tanımı yapmaktadır. Wirth'ın kent tanımı ise üç kavram üzerinden gerçekleşmektedir:

- Çevre bilimi (ekolojik) ve teknolojik sisteme sahip bir halk zeminine,
- Toplumsal teşkilatlama sistemi ve
- Bireyler toplamı

Wirth'ın bu kent tanımı deneysel(ampirik) bir tanımdır. Sjoberg, kenti toplum ile birlikte tanımlamaktadır ve kentin oluşabilmesi için heterojen yapının, teknolojik ve ekolojik bir altyapıya ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Bu özellikler bağlamında toplumu en gelişmişlikten başlayarak sanayileşmiş toplum, feodal toplum ve ilkel toplum olarak ayırırken, kentin ise sadece sanayileşmiş ve feodal toplumun olduğu yerlerde bulunabileceğini ifade etmektedir.

Yakut Sencer'e göre, nüfusun 10.000 ve daha fazla olduğu, heterojenliğin bulunduğu ve tarım faaliyetlerinin bulunmadığı yerlere kent denilmektedir (Sencer, 1979:8). Bu tanımlara bakıldığı zaman kentin sadece fiziksel bir yerden ibaret olmadığı görülmektedir (Hayta, 2016). İlhan Tekeli'ye göre kent, kentleşme ile birlikte açıklanmaktadır. Kenti nüfus sayısı, kentte bulunan birey sayısı ve fiziksel mekan büyüklüğü ile açıklamaktadır. Bu durumda kentin sadece salt bir mekan olmadığı, bununla beraber bireyin de içinde bulunduğu konum olarak tanımlanabilir (Tekeli, 2011). Ruşen Keleş'e göre kent bulundukları konumun sosyal ve ekonomik yapısını yansıtan alanlardır. Kent, bireylerin yaşamını devam ettirebilmeleri için gerekli olan ve ihtiyaçlarını karşılayabildiği; zorunlu veya isteğe bağlı (tatil veya iş amaçlı), nüfus açısından kırsal kesimlere göre çok kalabalık, heterojen yapıda olan ve devamlı gelişen yerlerdir (URL-3). Kent, fiziksel ve işlevsel olarak bireylerin gidiş-gelişlerini sağlayabilmeleri ve çok fazla yapının içinde bulunduğu alanlardır. Bu açıdan bakıldığı zaman kentin farklı farklı zamanlar için bir amaç olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır (Yıldırım, 2004).

Kent tanımı yapılırken ilk kentin açıklanabileceği net bir yer belirtilememekle beraber, Yunan, Roma ve Mezopotamya ilk kentler olarak kabul edilmektedir (URL-4). Çoğunlukla heterojen bir yapısı bulunan ve bununla birlikte farklı kültürleri içinde barındıran kentlerde devamlı değişim vardır.

İlk zamanlarda kentler, korunma düşüncesi ile yüksek duvarlar ile çevriliydi. Daha sonra bireylerin korunma dışında diğer birtakım ihtiyaçlarını (ticaret vb.) karşılayabilmeleri içinde kentleri kullandıkları bilinmektedir. Kent, tek başına salt bir mekân iken, kentte yaşayanlarla beraber aktif konuma geçmektedir.

Kent ile bir arada ve bağlantılı olan kentleşme, en basit tanımıyla bireylerin bir noktadan başka bir yere giderek o gittiği yerde yaşamaya başlaması, yerleşmesi anlamına gelmektedir. Bir başka tanıma göre kentleşme bireylerin tarım ile geçimi sağlayan yerlerden ticaret ve teknolojinin bulunduğu yerlere yerleşmesiyle gerçekleştirdikleri eylemdir. Bu tanıma bakıldığında kentleşmenin genellikle kırsal alandan kentlere gelmek olarak anlaşılır ama bunun dışında bir kentten başka bir kente geçiş yapmakta kentleşme olarak kabul edilir.

Kentleşme, bireyler üzerinden hareket eder. Kente gelerek kentte yaşamaya başlayan bireyleri tanımlamak için kullanılan kentleşme kavramını açıklayan bazı ana elemanlar bulunmaktadır. (Heterojen yapı, nüfus, uzmanlaşma, çalışma alanında çeşitlilik gibi). Bu kavramlara ilave kavramlar gelebilir.

Kentler, ilk zamanlarından bugüne kadar gelişim ve değişimler göstermiştir. Bu gelişim ve değişimler, dönemin toplumsal yapı, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi çerçeve içinde gerçekleşmektedir. Bu gelişim ve değişimler, her kentte farklı yansımaların sonucu ile oluşmaktadır.

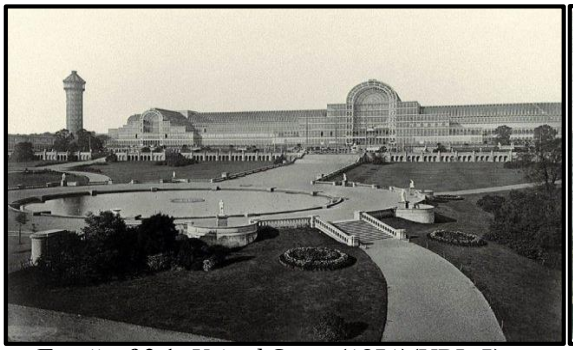
2.1.2. Kent Kavramı Gelişimi/Değişimi

M.Ö. 6000'lerde ilk adımlarının atıldığı, M.Ö. 400'lere gelindiğinde ise net biçimde var olan kentler, ilk olma özelliklerinden dolayı sınırlı ve ölçeği küçük, kırsal alanlardaki yerleşim alanları ile aralarındaki farkın belirgin olmadığı mekanlardır (Hatt; Reiss, 2002). Bu dönemde, köy ile kent arasında ayrımın henüz yapılamadığı için

“kentleşme” terimi de açık biçimde bir anlam ifade etmemektedir. Yapılan kent tanımları ile kent kavramının açıklanabilmesi Sanayi Devrimi ile gerçekleşmektedir. Sanayi Devrimi’nden sonra kent gerçek kimliğini bulmuştur ve beraberinde “kentleşme” kavramı da kimlikte yer alan unsur olmuştur.

Kentler kendi içinde Sanayi Devrimi’nden önce ve Sanayi Devrimi’nden sonra olmak üzere iki gruba ayrılır. Sanayi Devrimi’nden önceki kentlerinin temelinde, insan gücü bulunmaktadır ve sınırlı üretim gerçekleşmektedir. Sanayi Devrimi’nden sonra kentlerde çok büyük gelişim ve değişimler görülmektedir. Bu dönemin temelinde makine gücünün bulunması ve seri üretimin başlaması, kentlerin köylerden ayrılmaya başlamasının ilk adımıdır. Üretimin artması, beraberinde nüfusun artmasını sağlamıştır ve “modern kent” oluşmuştur (Yılmaz, 2004).

Kentlerin özellikleri, işleyişi ve yapıları aynı olmadığı için her bir kent için kent tanımı ve kentin açıklaması farklıdır (Yaylı, 2012). Araştırmacı Sjoberg’e göre kentler, sanayi devrimi öncesi, sanayileşme aşamasında ve sanayileşme sonrası olmak üzere üç gruba ayrılırken, kentin ana unsurunun teknoloji olduğunu açıklamaktadır (Sjoberg, 2002:37). Sanayi Devrimi, 18.yüzyıl sonu, 19.yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. İlk önce İngiltere’de başlayan sanayileşme, ilerleyen yıllarda diğer dünya ülkelerine de yayılmıştır. Sanayileşme, demir çelik ve buhar gücü ile çalışan makineler ile gerçekleşirken, bunların temelinde de teknolojinin bulunduğu görülmektedir. Sanayi Devrimi öncesi, kilise gibi dini yapılar kentin simgesi konumunda iken, Sanayi Devrimi ile birlikte kentin simgeleri değişmiştir. İngiltere’de “Kristal Saray” (1851) (Fotoğraf 2.1), Fransa’da “Eyfel Kulesi” (1887) ve “Makineler Galerisi” (1889) (Fotoğraf 2.2) kent simgeleri arasında yer almaktadır. “Kristal Saray” demir, çelik ve camın bir arada kullanıldığı ilk yapıdır. “Makineler Galerisi” bu dönemde Fransa’yı temsil eden kent simgesi unvanına sahiptir.

Fotoğraf 2.1: Kristal Saray (1851)(URL-5)

Fotoğraf 2.2: Makineler Galerisi (1889)(URL-6)

Sanayi Devrimi'nden önce kentlerde üretimler el becerisi, geleneksel yöntemler ve zanaat işçiliği ile gerçekleştirilen ilkel kentler iken, Sanayi Devrimi ile birlikte kentler atık teknolojik gelişmelerin getirdiği makineleşme, seri üretim ve zamandan tasarruf ile modern kente dönüşmüştür. Modern kent, daha çok üretimi beraberinde getirirken, daha çok üretim de yeni bir toplumsal sınıf olan "işçi sınıfı"nın ortaya çıkmasını sağlamıştır (Eraydın, 2003:33; Talas, 1981). Sanayileşmeden önce durağan bir kent ve nüfus artışından bahsedilirken, sanayileşme ile birlikte ivme kazanmış bir kent ve nüfus artışı görülmektedir.

Sanayileşme ile birlikte kentteki büyüme, mekanları, birey ve toplumları da değişime uğratarak kent algısını ortadan kaldırmıştır (Özer, 2019).Kentlerdeki bireylerin kent nüfuslarını arttırması, kentlerin büyüyüp genişlemesi sanayileşmenin hızlı bir şekilde yayılmasına ve kentlere yansımalarına neden olmuştur (Osmay, 1998:142).

Sanayileşme, her bir toplumun kentleşme sürecinde geçirmesi gereken, köylerden büyük kentlere doğru yön alan tek taraflı bir aşamadır (Çitçi; Yılmaz, 2011). Profesör Wagner'a göre sanayileşme, modern dünyanın ve modern kentlerin oluşabilmesi için, geçmek zorunda olduğu bir basamaktır (Wagner, 2005). Sanayileşmeden geçen kentlerde görülen değişim ve gelişim, Sanayi Devrimi sonrasında da devam ederek günümüze kadar gelmiştir (Alver, 2007:51).

Sanayi devriminden önce, kentlerde bireylerin rutin yaşam standartları, boş vakitlerinde gittikleri kentsel mekanlar, sanayi devrimi ile başlayan uzmanlaşmış üretimin ve kentin yeniden anlamlandırılması sonucunda değişime uğramıştır. Bu değişimler hem rutin yaşam standartlarında, hem de gittikleri mekanlarda değişimlerdir (Özdemir, 2011). Sanayi devrimi dönemindeki kentler, günümüz kentlerinin temel yapı taşlarıdır.

Sanayi Devrimi, fabrikaların oluşmaya başladığı ve insan gücünün önemini kaybettiği dönemdir. Sanayileşme ile birlikte kent simgelerinde değişimler meydana gelmektedir. Bunun nedeni, kentlerin değişmesi ve değişimlerin kentlere yansımasıdır. Sanayileşme ile birlikte kent dokusu değişime uğramıştır. Bu dönemde fabrikalar ortaya

çıkmıştır, demir-çelik-cam gibi yeni üretim malzemeleri ve bu malzemelerden binalar yapılmıştır. Bu binaların kentlerde görünür bir durumda bulunmaktadır ve kent simgelerini oluşturmaktadır.

Sanayileşmeden önce üretim yöresel ve lokal sınırlar içinde gerçekleşirken, sanayileşme ile değişim ve gelişim geçiren üretim global çerçeveye yayılmıştır. Kentleşme, sanayileşmeden sonra ivme kazanırken, sanayileşme sayesinde kentler arası ilişkilerde ve kentlerin işlevlerinde değişim yaşadığı görülmektedir (İşbir, 1986:8).Sanayileşmenin gelmesi ile gelişen teknoloji, kentlerde hızlı bir şekilde hissedilmeye başlamıştır (Çelikbilek, 2017).

Engels ve Marx, sanayileşme ile birlikte, kırsal alanlarda yaşayan bireylerin kentlere göç ettiğini, kendilerine yeni bir yaşam alanı oluşturduklarını ve kendi içlerinde "alt sınıf" olarak yeni bir sınıf oluştururken, aynı zamanda kentlerin mekansal açıdan değişime uğramak mecburiyetinde bıraktıklarını açıklamaktadır (Özdemir, 2011). Engels ve Marx'ın sanayileşmeye bakış açılarının temelinde ekonomi bulunmaktadır ve "alt sınıf"ın oluşması da ekonominin getirdiği bir sonuçtur.

Engels ve Marx, bu ifadeleri ile ekonominin kırsal alana ve kente yansımalarını bireyler üzerinden sosyal sınıf farklılıkları şeklinde açıklamaktadır (Urry, 1999: 18). Kentlerdeki mekanlar, ekonomik sınırlar içinde değişim gösterir. Bu değişimler kentlerde ekonomi kültürünü oluşturur (Özdemir, 2011).

Sanayileşmenin kentsel mekana etkisi olan bir başka durum da kentlere köylerden göç ile gelen bireylerin gecekondu yaparak yaşamlarına kentlerde devam etmeleridir (Çelikbilek, 2017). Göç ile kentlere gelen bireyler, köylerde tarım ve köy işleri ile uğraşan homojen yapıdaki sosyal sınıf içinde yer alırken, kentlerde ekonomik çerçevede makineleşme, seri üretim ve sınıf farklılıklarıyla karşılaşmalarının sonucunda kendilerinde de değişim gözlenmiştir (Özdemir, 2011).

Sanayi Devrimi'nden sonraki kent kavramına bakıldığı zaman, gelişen ve değişen toplumsal yapı, sosyo-kültürel, ekonomik ve politik dokular kentleri daha iyi ifade edebilmek ve açıklayabilmek için yeni kavramları doğurmuştur.

Kentler ve kentsel mekanlar, sanayileşmeden sonra gelişim ve değişim geçirerek, farklı farklı alanlarda açıklanmaya devam etmiştir. Sanayileşmeden önce kentler yalnızca teorik açıdan ele alınıp açıklanmaya çalışılırken, sanayileşmeden sonra birey ve toplum tarafından ele alınarak açıklanmaya başlamıştır. Filmlerde kent, mekan, birey ve toplum sıklıkla yer almıştır (Özer, 2019).

Başladığı dönem ve bittiği dönem ile ilgili net bir bilginin bulunmadığı Modernizm akımını anlayabilmek ve algılayabilmek için, Modernizm'i temelinden incelemeye başlanmalıdır. Modernizm, Latince kelime olan modernus'tan türemiştir. Modernizmin geçmişine bakıldığı zaman geleneksel ve eskiye karşı olarak, güncel, en yeni, en son anlamlarında kullanılan bir kavram olduğu görülmektedir. 19.yy'da ortaya çıkan Modernizm akımı Fransa'da ortaya çıkmıştır. Daha sonra diğer ülkelere yayılmıştır. Le Corbusier'in Fransa'daki "Villa Savoy" (1929-1931), Ludwig Mies van der Rohe'un Amerika'daki "Farmsworth Evi" (1945-1951) ve Philip Johnson'un Amerika'daki "Cam Evi" (1949) modernizm akımının kentteki yapısal örneklerindendir.

Modernizm akımı, Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan yeni akım olmakla beraber, Sanayi Devrimi'nde gerçekleşmiş bazı gelişmelerin eski ve geleneksel olduğuna dikkat çekmektedir (Çiğdem, 2004:65).

Modernizm, kabul görmüş gelenekselliğe ve eskiye aykırı bir duruştur (Giddens; Pierson, 2011:83)."Şuan" anlamında kullanılan modernizmin hedefinde "modern kent", "modern birey" ve "modern toplum" vardır (Sarıbay, 2004:31).

Modernizm, 1800'lerde ortaya çıkmış, eski, geleneksel durumun karşı tarafında bulunan, dünya kentlerinin sosyo-kültürel, politik ve teknolojik açıdan modernleşmenin zorunlu olduğunu belirten bir sanat akımıdır (Featherstone, 1996).

Kuramcıların bazıları, modernizmi farklı dönemlerde, farklı durumlardan etkilenmesi ile oluşan akım olduğunu savunurken, modernizmin doğuşunun Aydınlanma Dönemi'ne bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Eralp, 2016). Sanayi Devrimi'nin kentlerdeki değişim ve gelişimi, modernizmin kentler üzerinde görünür duruma gelmesini sağlamıştır (Martinelli, 2005).

19.yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve zaman içinde diğer dünya ülkelerine de yayılan modernizm, her ülkede farklı yansımalar göstermiştir. Bu yansımaların farklı olması, her ülkenin her toplumunun sosyo-kültürel, ekonomik, politik ve ideolojilerinin birbirlerinden farklı olmasının sonucudur (Çelikbilek, 2017). Wagner, modernliğin yeni bir şey olmadığını, Sanayi Devrimi ile kentlerin değişim ve gelişim göstermeye başladığı zaman kendiliğinden oluşan bir olgu olduğunu vurgulamaktadır (Wagner, 1994).

Birçok kuramcı, modernizm'i farklı açılardan ele alarak açıklamıştır. Tönnies, Weber, Marx, Habermas modernizm kelimesini yerine "modernite" kavramını kullanmışlardır. Modernite ile kendi görüşlerini açıklayan kişiler arasında yer alırken, Bermann, modernizmi en açık ve kategorilere ayırarak açıklamıştır (Karakurt, 2006).

Sosyolog Touranie'ye göre; modenlik bireyin hem kendi hem de çevresi üzerinden elealınırken (Touranie, 1995), Profesör Harvey 'e göre ise; modernlik ideal toplum üzerinden açıklanmaktadır (Harvey, 1997).

Bermann, modernizmi ortaya çıktığı zamandan itibaren incelemiş ve modernizmi üç kategoride toplayarak açıklamıştır: (Bermann, 2013).

- Geleneksel yaşam ile bireyler arasındaki ilişkiyi sonlandırarak, modernizmi topluma yayarak, bireylerin yeni ve güncel olana uyum sağlayabilmeleri için çalışmalar geliştirmek,
- Bu çalışmalara Fransız Devrimi'nin destek olması,
- Modernizm ile birlikte ekonomi ve kapitalizmin yeniden şekillenmesi (Bermann, 2013).

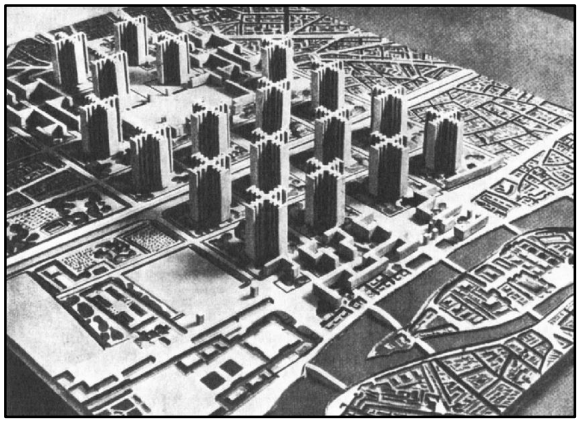
Modernizm, eski kentlerde var olan geleneksel ve yerel dokuları koparan, uluslararası geçerliliğe sahip olabilecek, işlevsel ve sade bir mimari form ile güzel olanın yakalanabileceği görüşünü öne sürmekteydi. Oluşan bu yeni dönem, modernizmin ilk ortaya çıktığı, sanayinin, gelişimin odağında, yer aldığı zamandan oldukça farklı özelliklere sahiptir. Artık kentler üretim mekanı olmaktan uzaklaşmış ve birer tüketim mekanı olmaya başlamıştır (Çelikbilek, 2017).

Modernizm ve kapitalizm, birbirinden beslenen ve birlikte bulunan iki olgudur. Kentler ve bireyler üzerindeki yansımalar, bu iki olgunun birbirinden beslendiğini gösteren bir kanıttır. Modernizm döneminden önce kırsal hayat devam ederken, bu dönemin gelmesi, kırsal hayatı tamamen ortadan kaldırmıştır ve kentler, köylerde yaşayan bireyler için cezp edici yerleşim ve iş alanları olarak görülmeye başlanmıştır. Modernizm ile birlikte kentler ve kentlerdeki mekanlar, bireyler için merkez konumuna gelmiştir (Yırtıcı,2005:83).

Kentler ve kentlerdeki mekanlar, var olduğu günden itibaren modernizm dönemine kadar devamlı değişim ve gelişim geçiren ve bu değişim ve gelişimden etkilenen yerlerdir. Modernizmin kentsel mekana yansımasının en güzel örneği Haussmann'ın 19.yüzyılda Paris kentinin geleneksel kentsel formunun "İdeal kent" ve "modern kent" biçiminde yeniden yapma hayalidir (Karakurt, 2006). "ideal kent" ve "modern kent" anlayışında, sadece"bir tane ideal kabul edilen kent üretmek" düşüncesi vardır (Işık, 1993:30).

Kente ait bir kavram olan modernizm, kenti etkileyen, şekillendiren, kentin merkezinde yer alan olgudur. "İdeal kent", "ideal birey", "ideal toplum" un eş anlamı olarak açıklanan "modern birey" ve "modern toplum"un "modern kent"lerde gerçekleştiği algısıyla köylerden kentlere göçler gerçekleşmiştir.

Modernizmin babası kabul edilen Le Corbusier, "ideal kent"in bireylere yarar sağlaması ile mümkün olabileceğini açıklamaktadır (Karakurt, 2006). Le Corbusier, kentlerin ve kentlerdekimekanların, modernizm yansımalarını teknoloji ile birlikte mümkün olabileceğini söylerken, bu açıklamasını Paris'te yaşayan 3 milyon insan için yapmış olduğu "Plan Voisin (Fotoğraf 2.3) " yapısı üzerinden göstermektedir (Acar, F. Erişim Tarihi: 19.06.2019).

Fotoğraf 2.3: Le Corbusier-Paris Plan Voisin
(URL-7)

Modernizmin kentlere yayılması ve bireylerin modernizmi kabul etmesi ile birlikte, modernizmin akım olmaktan çıktığı ve kültüre dönüştüğü bir gerçektir. Kentlere sonradan göç ile gelen bireyler de modernizm kültürüne adapte olmaya çalışmaktadır. Bireyler arasındaki bu farklılıklar, kentlerin heterojen yapıya dönüşmeye başladığının kanıtıdır (Aslanoğlu, 1998:104). Modernizmin temelinde hep gelecek kentler ve bireylerin yattığı, geçmişten kopmayı hedeflediği görülmektedir (Karakurt, 2006). Gelecekteki kentler ile ilgili çalışmalarını, Fordizm ile birlikte gerçekleştirmektedir.

Modernizm, oluşumu itibari ile globalleşmeyi tetiklemektedir (Giddens, 2016). Modernizm, en yeni, en güncel olanı ifade eden kavram olmasından dolayı, globalleşme modernizm içinde oluşmuştur. Globalleşme, modernizmi etkilemeden önce, modern kentler üretim merkezleri konumunda yer alırken, globalleşme ile modernizm kentleri tüketim merkezlerine dönüşmüştür (Çelikbilek, 2017).

Modernizm ve modern anlayış, tüm dünyada kabul görüldüğü için evrenseldir. Temel hedefinin ideal toplum anlayışı olan bu akımın etkileri kentlere de yansımıştır. Bu bilgiler ışığında modernizmin, “ideal birey” , “ideal toplum” “ideal kent” üçgeni içinde yer almaktadır. İlerleyen yıllar ile birlikte modern anlayış beraberinde Fordizm’i getirmiştir. Sosyo-kültürel ve ekonomik durum Fordizm’in de izlerini taşımıştır (Kotan, 2008).

Fordizm, tarım yerine daha çok endüstri ve ticaretin büyük çoğunlukla gerçekleştiği üretim sistemidir (Eraydın,1992). Fordizm'in Modernizm ile bağlantısını Birkök şu şekilde ifade etmiştir: "Kentlerde bireylerin çalışmaya işbölümü şeklinde dahil olduğu liderler tarafından yönetilen üretim biçimidir (Birkök, 1998). Tarım yerine sanayinin gelişmesi, kentleri ekonomik açıdan ilgi çekici kılmıştır. Bireylerin ana merkezi konumunda bulunan kentler bu dönemde daha da dikkat çekmiştir (Yırtıcı, 2005).

Engels Fordizm'de, kentin kapitalizmden izler taşıdığını ve sınıf farklılıklarının görüldüğü ve bunların kente de yansıdığını açıklamıştır (Şengül 2002). Engels, bu açıklaması ile hem sosyo-kültürel hem ekonomik durum hem de kent değişiminden bahsetmektedir. Bütün bu tanım ve açıklamalara bakıldığı zaman Modernizm, ekonomik, sosyo-kültürel ve ideolojik açıdan kentlerin özelliklerini taşıyan topluluktur. Bu dönem ile ilgili yapılan açıklamalar ve tanımlar kır yaşamı yerine kent yaşamının tercih edilmesi, tarım yerine sanayinin ve üretimin, teknolojinin gelişmesi ve bunlara bağlı olarak kentlerin çekici geldiği göz önünde bulundurularak açıklanmıştır.

İlerleyen yıllarda teknoloji, sanayi ve üretimin gelişmesi ile birlikte kentlerde nüfus artışı görülmeye başlanmıştır. Bu nüfus artışı kentlerdeki homojen yapının ortadan kalkmasına, homojen sosyo-ekonomik durumun bozulmasına ve sınıf farklılıklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu sınıf farklılıkları, kültürel farklılık ve deformasyonlar kentlere yansıtılarak kentlerin doğal halinin bozulmasına, bireylerin yalnızlaşmasına neden olmaktadır (Kotan, 2008). Kentlerin modernleşmesi, heterojen yapıda yer alan geleneksel bireyler ile modern bireylerin bir arada bulunmasına neden olur (Erbalaban Gürbüz, 2014).

Zaman içinde modernizmin, kendinigüncel tutamaması ve kendini tekrarlamaya başlaması, kentlerdeki etkisinin azalmasına neden olurken, modernizm akımının problemler yaşamasına neden olmuştur (İspir; Kaya, 2011) ve yeni bir akım olan Postmodernizm akımı ortaya çıkmıştır.

Postmodernizm, en basit tanımıyla "modernizmin sonrası ve ötesi" olarak açıklanan sanat akımıdır. Amerika'da ortaya çıkan Postmodernizm, daha sonra Avrupa'ya yayılmıştır. Postmodernizm kuramcıları, modernizm ile postmodernizmin karşı karşıya kaldığını, modernizmin ideoloji ve özelliklerinin dar kapsamlı olduğunu,

postmodernizm ideoloji ve özelliklerinin ise modernizmin tam tersi geniş kapsamlı olduğunu açıklamaktadır. Ancak postmodernistlerin ifade ettiği bu geniş kapsam, kavram ve teorileri açıklarken ki anlam çeşitliliğidir. Kısaca, herhangi bir kavramı, bir teoriyi farklı farklı açılardan açıklamak, postmodernistler için en önemli durumdur (Best; Kellner, 1998:268; Çubukçu, 2001).

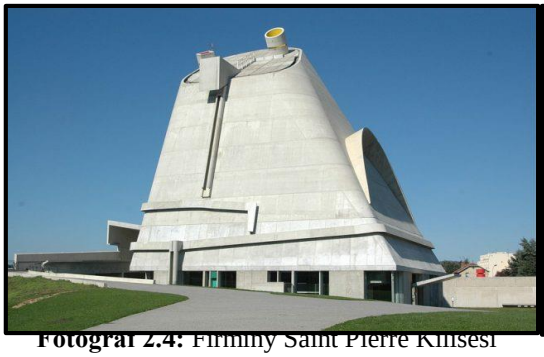
Postmodernizmi, hem Modernizm'in devamı olarak kabul eden tarafların olması hem de karşıtı olarak kabul eden tarafların olmasından dolayı Postmodernizm'in net bir tanımı yapılamamaktadır. 1930'larda ortaya çıkmış olan Postmodernizm ile ilgili birçok kuramcı, farklı bakış açıları ile yeni olan bu akımı açıklamışlardır.

1930'larda yazar Federico de Onis tarafından ilk kez postmodernizm sözcüğü kullanılmıştır. Ardından, edebiyat eleştirmenleri Leslie Fiedler ve Ihab Hassan tarafından postmodernizm kelimesi kullanılmıştır. Her iki dönemlerde de postmodernizm terimi modernizme karşı bir duruş anlamında kullanılmıştır. Aynı dönemlerde New York'ta "ileri modernizm" anlamında kullanılırken, (Featherstone, 2005; Huyssen, 2000), 1960'larda mimarlık sanatı üzerinde düşünülen bu yeni kavram, kendinden önce gelen modernizm kavramına zıt ve global olarak tek olan modernizm kavramına karşı bir duruştu (Koçak, 2012).

1970'lerde ve 1980'lerde çeşitli sanat dallarında (sinema, tiyatro…) etkisini gösteren Postmodernizm, Bell Hooks, Jurgen Habermas, Gianni Vattimo gibi sanatçılar sayesinde Avrupa ve Amerika'da da popüler olmuştur (Featherstone, 2005; Huyssen, 2000). Postmodernizmin egemenliğinin başlamasıyla modernizm bitmiştir (Jameson, 1990).

Şehir plancısı Ramazan Özbek'e göre kent ve kentsel mekanlar, postmodernizmde ideolojik çerçevede tanımlamalarla ifade edilebilirken, farklı bakış açıları da kentlerin ve kentsel mekanların, bakış açıları doğrultusunda farklı yansımalarla görülmektedir (Özbek, 2011).Dünya'da Londra, New York, Paris gibi kentlerde de fazla nüfustan ve farklı sosyal sınıftan dolayı farklı konut tiplerinin yer alması, Postmodern kentinin oluşmasını sağlamıştır (Çubukçu, 2007). Işık ise postmodern kentin heterojen yapıda olduğunu, doğal özelliklerini kaybeden yerleşim yerleri olarak açıklamaktadır (Işık, 1993).

Karadoğan'a göre Postmodernizm, modernizmden sonra ortaya çıkan, modernizm döneminin eski ve geleneksel kaldığını ve bu yüzden hem kentlere, hem bireylere, hem de değişen sosyo kültürel ve politik durumlara yetemediği düşüncesi ile artık yeni bir akıma ihtiyaç duyulduğu mantığı ile ortaya çıkmıştır (Karadoğan, 2005). Dünya'da Corbusier'in "Firminy Saint Pierre Kilisesi (Fransa, 1963)", James Stirling'in Stuttgart Yeni Şehir Galerisi (Almanya, 1984), Kisho Kurokawa'nın Nagoya Modern Sanat Galerisi (Japonya, 1994), "Guggenheim Müzesi(İspanya-1997)", Türkiye'de Milli Reasürans Binası (İstanbul, 1985-1992)"Kervansaray Termal Otel (Bursa, 1988)" örnekler arasındadır (Göloğlu, 2014.)

Fotoğraf 2.4: Firminy Saint Pierre Kilisesi (1963) (URL-8)

Fotoğraf 2.5: Milli Reasürans Binası (1985) (URL-9)

Koçak'a göre en basit tanımıyla Postmodernizm, modernizmin abartılı anlatımına tepki, modernizmden ayrılış ve yeni bir akım olarak açıklanır. Modernizm ile postmodernizm arasındaki süregelen münakaşanın nedeni olarak bu tanım gösterilir (Koçak, 2012).

Heller ve Feher postmodernizmi, modernizmi yetersiz bulanların ve modernizme göre daha ayrıntılı ve modernizme baskı kurabileceği yerler olarak tanımlamışlardır (Heller ve Feher; 1993). Şaylan ise Heller ve Feher'in Postmodernizm tanımına ters olarak farklı sınıfların birbirleri ile alt-üst ilişkilerinin olmadığı, herkesin eşit olduğu akım olarak ifade edilirken bu heterojen yapının bu eşitlik durumunun kişiler arasında problem olabileceği olarak açıklamaktadır (Şaylan, 2002).

Sosyolog John Baudrillard ve filozof Douglas Kellner, ilerleyen yıllarda gelişen teknoloji, değişen sosyo-kültürel durum ve toplumsal yapıda modernizmin kendini tekrar etmeye başladığı için modern yeni bir akım olan ve modernizmin devamı olarak gösterilen Postmodernizmin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir (Baudrillard, 1998;

Kellner, 1993). Bu tanımlar göz önünde bulunduğunda Postmodernizm'in Modernizm'e karşı ortaya çıktığı söylenebilir.

Modernizmin geleneksel bir akım olmasından dolayı gelişen teknoloji, ideoloji, sanayi ve üretim ile birlikte kentlerdeki bütün problemlere çözüm bulamayacağı düşüncesi, Postmodern düşüncenin doğmasına sebep olmuştur (Karakurt, 2007). Modernizme karşı olarak çıkan Postmodernizm, Modernizme göre şekillenmesi ile birlikte, kendine ait tanımları, özellikleri ve açıklamaları bulunmaktadır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan Postmodernizm'in net bir tanımı bulunmamakla birlikte temelinde, Modernizm'i sorgulamak ve Modernizm'e tepki vardır.

Modernizm'in karşıtı olarak ortaya çıkan Postmodernizm'in, karşıt olmasının altında Modernizm ile ilgili unsurlar bulunmaktadır. Postmodernizm Dönemi'ndeki sosyo-ekonomik, kültürel ve ideolojik unsurlar, Modernizm'in sosyo-ekonomik, kültürel ve ideolojik unsurlarından etkilenerek oluşmuştur.

Postmodernizmi savunan kuramcılar, Modernizmcileri "geleneksel yöntemler kullananlar" olarak ifade ederken, (demir-çelik, mermer gibi), kendilerini "teknolojik modern yöntemler (elektronik)" kullananlar olarak ifade etmektedirler (Toffler, 2018).

Postmodernizmi Modernizm'in devamı olarak kabul edenler, gelişen teknolojinin Postmodernizm'in doğuşunu desteklediğini vurgulamaktadırlar (Karakurt, 2007). Lyotard'a göre postmodernizm, Aydınlanma Dönemi'nin başlaması ile birlikte bireylerin bilgi, teknoloji ve sosyo-kültürel ışığında ilerlemeye ihtiyaç duyduğu heterojen yapı gerçeğidir (Giddens, 1994). Lyotard Postmodernizmi, Modernizmin bir parçası olarak tanımlamış ve aralarında farklılıktan çok süreklilik olduğunu ileri sürmüştür (Kotan, 2008).

Lyotard, modernizmin bitmesi ile Postmodernizm'in başladığını savunurken, Habermas ise Lyotard'ın tersine modernizmin bitmediğini, Postmodern ile Modernizm'in tamamlanan bir anlayış olduğunu savunmuştur (Lyotard, 1997).

Genel çerçevede bakılacak olunursa postmodernizm, modernizm akımının devamı olarak ortaya çıkan fakat modernizmin eksik kalan yönlerini tamamlama ve modernizme gelenekselliği nedeniyle karşı çıkan akımdır (İspir; Kaya, 2011).

Yeni bir akım olan Postmodernizm ile ilgili bütün tanımlara bakıldığı zaman, postmodernizmin tanımının içlerinden sadece biri olmadığı, tanımların hepsinin olduğu sonucu çıkarılmaktadır (Koçak, 2012).

Sanat dalları içinde ilk önce mimaride (1960'lar) kullanılmaya başlanan Postmodernizm, ilerleyen zamanlarda, mimarlık dışında farklı birçok disiplinlerin içinde de yer almayı başarmıştır. Bunlardan bir tanesi de sinemadır (İspir; Kaya, 2011).Postmodernizm'in sinemadaki özellikleri; eskinin muhafazakar hasreti ile ve nostalji ile şuanın birlikte oluşturduğu reel olan her şeyin ilgi alanına girmesi… (Büyükdüvenci ve Öztürk, 1997).

Farklı disiplin alanları, çalışma alanlarında ulaşmak istedikleri sonuçlara, postmodernizm sayesinde kolay biçimde ulaşabilmişlerdir (İspir; Kaya, 2011).

Postmodern teriminin yerine, "postmodernleşme", "postmodernlik" ya da "postmodernite" kavramları kullanılsa da bu kavramlar postmodern teriminin yerine geçmemektedir. Postmodernizm, "postmodernlik" düşüncesinin kültürüdür (Featherstone, 2005; Koçak, 2012).

Postmodernizm'in etkileri, gelişen ekonomi ve sosyo-kültürel yapıdan dolayı 1970'lerde çok fazla görülürken ve bugüne kadar "işçi sınıfı" olarak yer alan sosyal sınıf, 1980'lerde "orta sınıf" olarak ifade edilmeye başlanmıştır (Birkök, 1998). Bu ifade değişikliği, küreselleşmenin sinyallerini vermektedir.

Gelişen teknoloji, değişen ekonomik, sosyo-kültürel, toplumsal ve politik yapı modernizmde olduğu gibi postmodernizmi de yetersiz kalmasına neden oldu. Bu yetersizliğin en büyük nedeni ekonomik tabanlı olmasıdır. Postmodernizmin de etkisini kaybettiği bu dönemde yeni bir terim olan küreselleşme kavramı yer buldu.

İlk defa 1960'larda küreselleşme terimini birkaç kişi farklı açılardan inceleyerek tanımını yapmıştır:

- Küreselleşme, hem sosyo-kültürel açıdan, hem siyasal, hem teknolojik hem de ekonomik açıdan dünyada bulunan bütün ülkeler arasındaki engellerin

kaldırılmasını sağlayan uluslar arası bir ağdır (Dış Ticaret Dergisi, Temmuz 2001. (Çev: Öz, Ersan).

- Bireylerin şimdi içinde bulundukları toplumsal boyutu globalleşmeye çeviren kavramdır (Steger, 2006).
- Dünya çapındaki ekonominin birbirlerine olan bağlılığının ilerlemesini sağlayan olgudur (Ekin, 1999).

Küreselleşme kavramının ortaya çıkışı ile ilgili net bir bilgi bulunamamakla beraber, küreselleşmenin Sanayi dönemi ile ortaya çıktığı kabul edilir ve küreselleşme 3 basamaktan oluşur.

- 1. Basamak: Sanayi Dönemi ile I. Dünya Savaşı yılları arasındaki zaman
- 2. Basamak: I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı yılları arasındaki zaman
- 3. Basamak: II. Dünya Savaşı sona erdikten sonra başlayıp günümüzde de devam eden zaman (Özel, 2011).

1980'lerde ortaya çıkan küreselleşme, TDK'da "küreselleşmek durumu, globalleşme" olarak tanımlanmaktadır. Küreselleşme, temelinde ekonomi bulunan global bir kavramdır. Küreselleşmenin en basit tanımı budur (Gökdemir, Kurtoğlu). Sosyo-kültürel, teknolojik, politik ve ekonomik kavramları içinde barındıran ve bu kavramların birbiri ile entegre bir biçimde bulunmasını sağlayan anlatım aracıdır (Balay, 2004).

Her kuramcı kendi sosyo-kültürel ve politik durumunu göz önünde bulundurarak farklı bakış açılarıyla küreselleşme tanımı yapmıştır. Bilinen 100 farklı küreselleşme tanımı vardır. Bu kadar farklı çeşitte tanımlara sahip olan kavram çok karmaşık olduğunun göstergesidir. Fakat bütün kuramcıların tanımlarının ortak noktası, küreselleşmenin temelinde ekonominin yatmasıdır (Gökdemir, Kurtoğlu). Kuramcıların, küreselleşme ile ilgili yaptıkları araştırmalar birbirini destekleyen sonuçlara ulaşılabildiği gibi, birbirinden farklı sonuçlara da ulaşılabilmektedir. Küreselleşme ile ilgili yaptıkları araştırmaları ve ulaştığı sonuçlarla "Giddens" öncü kabul edilir (Giddens, 1994).

Giddens'a göre küreselleşme, "Farklı ülkelerin birbirleri ile iletişim halinde olduğu, olay ve durumların bireysel ve toplumsal açıdan ilişkilerin kolay biçimde devam ettiği olgu" (Giddens, 1994) dur.

Manisalı küreselleşmeyi, sadece sosyo-kültürel, ekonomik ve politik unsurlar çevresinde olmadığını, bunlarla birlikte teknolojik ve ekolojik unsurların da içinde bulunduğu araç olarak açıklamaktadır (Manisalı, 2001). Frederic Jameson'a göre ise küreselleşme sadece kültürel açıdan benzerlik ve kültürel açıdan farklılıkların birlikteki ilişkidir (Wayne, 2002).

Küreselleşme, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel çevreleri bulunan, bu çevrelerin bir ve/veya birkaçının bir arada bulunarak ülkeler arası etkileşimi ortaya koyan kavramdır (Kazgan, 2015). Roland Robertson'a göre küreselleşme, küreselliğin ve yerelliğin benzer ve farklı yönlerinin bir arada bulunduğu mekanizmadır (Robertson, 1990).

Küreselleşmeyi hem destekleyen hem de küreselleşmeyi karşı bulan kuramcılar bulunmaktadır. Küreselleşme sayesinde kentler birbirleri ile çok hızlı bir biçimde haberdar olurken, kentler arası kıyaslamayı da yine küreselleşme sayesinde çok hızlı ve kısa sürede gerçekleştirebilirler. Küreselleşme, dünya kentlerinin küreselleşmesine yardımcı olan, teknoloji sayesinde her türlü bilgi ve araştırmaya kolaylıkla ulaşılabildiği bir gerçektir (Zeren, 2006).

Küreselleşmenin altındaki faktörlere bakıldığı zaman küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönlerini içinde barındıran sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik durumlar vardır. Bu durumların küreselleşmede etkilerinin hissedilmesi 18.yüzyılın bitişine yani Sanayi Dönemine denk gelmektedir (Tutar, 2000). Küreselleşmeye etki eden birçok alt başlık olsa da temelinde ekonomi bulunmaktadır. Ekonomi sayesinde "ideal kent" oluşturulur (Wayne, 2002).

1960'lı yıllarda doğan küreselleşmenin tüm dünya ülkelerinde etkili olması 1980'lerin sonlarına denk gelmektedir. Teknoloji sayesinde kentlerde küreselleşmenin etkisi kısa sürede hissedilmiştir (Kotan, 2008).

Küreselleşme 1980'lerden sonra hızlı gelişme göstermiştir. Hızlı gelişmesine neden olan birçok alt başlıkları bulunurken (ülkelerin kültürel yapıları, sosyal ve politik durumları) temelinde ekonominin yattığı gerçeği vardır (Bayar, 2008). 1990'larda küreselleşmenin etkisi tüm dünyada görülmeye başlanmıştır (Kurtoğlu, 2014).Günümüzde kabul gören küreselleşme anlayışı, 1980'lerde ortaya çıktığı kabul edilen anlayıştır.

Küreselleşme, sosyo-ekonomik, teknolojik, kültürel ve politik gelişmelerle birlikte son 30 yıldır farklı disiplinlerde etkisini göstermiştir (Ormanlı, 2013). İlerleyen yıllar ve gelişen teknoloji, küreselleşmeye özgün teknolojilerin oluşmasını sağlamıştır. İnternet, dijitalleşme bu özgün teknolojilerden sadece birkaçıdır (Friedman, 2010). Manuel Castell ise küreselleşmenin 20.yüzyılda teknoloji ve bilgi sayesinde üst düzeyde olduğunu belirtmiştir (Castells, 2008).

Küreselleşmenin etki ettiği birçok unsur vardır. Bu unsurlardan birisi de kenttir. Kentler küreselleşmeden sonra, yarış içine girmişlerdir (Yaylı, 2012).Küreselleşme ile birlikte, kentler kendine özgü doğal dokularını kaybetmiş, tek tip ve büyük ölçekli yapılar kent dokusunu etkisi altına almıştır (Giddens, 2008:978).

Kentler, salt bir mekan olmanın dışında, bireylerin de etkileri ile sosyo-kültürel dokuyu da içinde barındıran aktif bir yerleşim merkezleridir. Bireylerin her değişimi kentin de değişimine sebep olmaktadır. Bu değişim olumlu olduğu gibi olumsuz etkilere de neden olmaktadır. Teknolojik gelişmenin sonuçları arasında yer alan "küreselleşen kent"ler gelişimin olumlu özellikleri arasında yer alırken, kentlerin cezp edici olmasından dolayı kaynaklanan aşırı nüfus artışı olumsuz özellikler arasında yer almaktadır (Kotan, 2008). Teknoloji ve küreselleşme, karşılıklı etkileşim halindedir.

Gelişen teknoloji küreselleşmeyi ve kentlerin gelişmişlik düzeylerini belirleyen bir araçtır. Bu yüzden tüm dünya ülkeleri gelişimlerinde teknolojiyi kullanmak zorundadır. Castells bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Teknolojik gelişmeler bireylerin hayatlarını ve kentleri etkileyen ve de şekillendiren önemli bir düzenektir…" (Castells, 1989).

Küreselleşme kentler ve ülkeler arası karşılaştırmayı gerek sosyo-ekonomik, gerekse siyasal açıdan yapılabilmesini sağlamaktadır. Bu karşılaştırma yapılırken de teknoloji küreselleşme için bir araç konumundadır (DPT, 1995).

Teknoloji ve küreselleşmenin bir arada bulunması ve birlikte hareket etmeleri, aynı anda farklı kentlerdeki gelişimi, sosyo-kültürel yapı hakkında bilgi sahibi olmalarına imkan sağlarken, farklı ülkeler arasında karşılaştırma yapabilmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu özellikler küreselleşmenin getirdiği sonuçlardır (Yıldırım, 2004). Dünyada İngiltere'de bulunan "London Eye (1999) (Fotoğraf 2.6)" ve İstanbul'da "Galataport (Fotoğraf 2.7)" küreselleşme örneklerindendir.

Fotoğraf 2.6: London Eye (1999) (URL-10)

Fotoğraf 2.7: Galataport (URL-11)

Küreselleşmenin teknoloji ile birlikte hareket etmesi, bireylerin yaşam kaliteleri ile ilgili olanaklar sağlarken, diğer taraftan kentleri cezp edici ve sosyal sınıfların birbiri ile iletişiminin artmasına katkı sağlamıştır. Küreselleşme ve teknoloji, bütün bu açıklanan durumlar neticesinde sosyo-kültürel, ekonomik ve politik açıdan kentlerde ve bireylerde izlerini taşırken, aynı zamanda hem bireylerin hem de kentlerin büyüyerek yeniliklerin görülmesini sağlamıştır.

Kentlerdeki artan aşırı nüfus, değişen toplumsal yapı, sosyal sınıf farklılıkları ve sosyo-ekonomik durum, kentleri heterojen yapıya dönüştürmüştür. Bu heterojen yapı, kentlerin doğal dokularının kaybolmasına neden olmuştur. Küreselleşmenin sebep olduğu heterojen yapı ve kültürel deformasyon, kentlerde yaşayan bireyler arasındaki eşitsizlikte de görülmektedir. Bu olumsuzluklar bireylerin kentlerde yalnızlaştıklarını ve kentlere yabancılaştıklarını göstermektedir.

Küreselleşme, sosyalleşmeyi sağlayan bir olgudur. Bu durum bazı birey/toplumlar için sosyo-kültürel açıdan ortak bir payda iken, başka birey/toplumlar

için ekonomik açıdan ortak bir payda olabilmektedir (Göksu, 2000). Küreselleşme, kişilerin yaşadıkları alana bağlı kalma durumunu minimuma indiren küresel bir olgudur (Keleş, 2001).

Küreselleşmenin pozitif tarafları incelendiğinde ülkeler arası bilgi alışverişi, iletişim, ekonomi sosyo-kültürel gibi durumlar ile ilgili her türlü verilere ulaşılabilme imkanı ve ülkeler arası karşılaştırma imkanı sunmaktadır. Bu durum zamandan tasarrufu da beraberinde getirir (Batmaz; Özcan, 2007). Küreselleşmenin negatif taraflarına bakıldığında ülkeler arasındaki sınırlar ortadan kalktığı için, ülkelerin özgün sosyo-kültürel, teknolojik ve ekonomik çevreleri kaybolmaya neden olmuştur.

Günümüzde küreselleşmenin etkileri her alanda hissedilmekte ve uygulanmaktadır (Short, 2004). Küreselleşme engelleri ortadan kaldırır ve farklı toplumların birlikte olmasını sağlar. Bunun sonucunda da dünyada yalnızca tek bir kent izlenimi yaratılır ve böylece "ideal kent" oluşur (Giddens, 2000).

21.yüzyılda ülkelerin ve bireylerin içinde bulunduğu tüm alanlardaki gelişim ve değişimin referansı küreselleşmenin etkileridir. Dünya kentlerinin birbiri ile karşılaştırmalarını rekabet içindeki durumlarını ve analizlerini yapabilmek, küreselleşmenin indikatörleri ile gerçekleşmektedir (Lash; Urry, 1994).

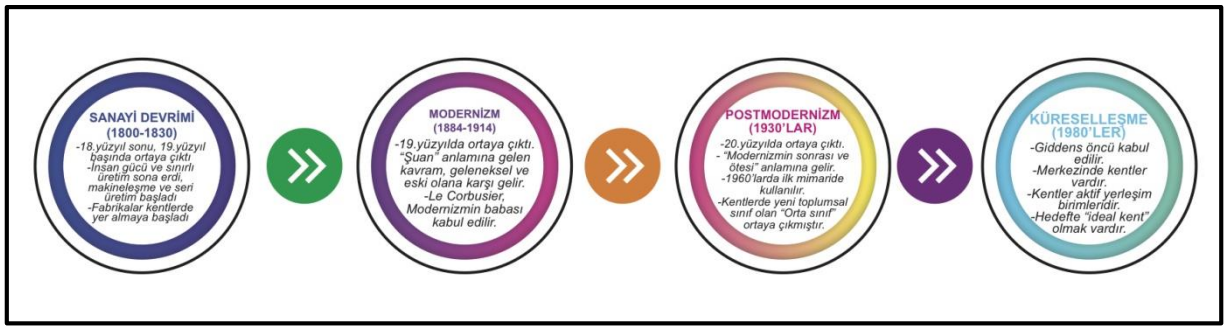
21.yüzyılda küreselleşmenin merkezinde kentler bulunmaktadır. Bu dönemde küreselleşmenin etkileri ve yansımaları kentlerde sosyo-kültürel, politik ve siyasi açıdan net bir şekilde görülmektedir.

Küreselleşme ile ilgili yapılan bu tanımlara bakıldığı zaman, her bir tanımın birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu farklılıklarda, tanımların yapıldığı kentlerin sosyo-kültürel, ekonomik, politik ve ideolojik yapılarının birbirinden farklı olmasından kaynaklanmaktadır (Yaylı, 2012). Küreselleşmenin hedefinde "ideal kent" olmak olsa da, bu durum orta ve alt sınıftaki bireyler için problem oluşturur (Elteren, 1999). Armand Mattelart ise küreselleşmeyi yalnızca bir imge üzerinden gerçekleştiğini açıklar (Mattelart, 1995). O imgenin de ekonomi olduğu açıkça bilinmektedir.

Küreselleşme ile ilgili yapılan tanım ve açıklamalara bakıldığı zaman, olumlu bir kavram izlenimi bıraksa da, temelinde ekonominin olması, küreselleşmenin üst sınıftaki bireyler için olumlu, orta ve alt sınıftan bireylerin ekonomik açıdan yaşam kalitelerinde

düşüşe neden olmaktadır. Ekonominin düşmesi bireylerin gelirlerini doğrudan etkilediği gibi hem eğitim hem de sağlık ihtiyaçlarını da doğrudan etkilemektedir (Kurtoğlu, 2017).

Sonuç olarak küreselleşme, toplumları etkileyen, bireylerin ilişkilerine etki eden bir araç konumundadır. Küreselleşme bunu gerçekleştirirken, temelinde ekonomi bulunur. Küreselleşme için en iyi araçta kentlerdir(Rodrik, 2009).

Tablo 2.1: Kent Gelişimine Yardımcı Olan Akımlar **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

2.2.Kent Simgesi Kavramı

Simge TDK'da, "Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret, alem, remiz, rumuz, timsal, sembol" (URL-12) olarak ifade edilmektedir. Bireylere özgü olan simgeler, kişinin bilinçaltındakilerin dışavurumudur. Böylece birey simgeleri ile bir bütün içindedir. Simgeler, kişinin hayatını yansıtır. Kişiye özgü olduğu için simgeler birden fazla anlama sahip olabilirler. Bu anlamlandırma, kişinin kültürü ile sosyo-ekonomik durumu, yaşadığı toplum gibi özelliklerin etkilerini barındırabilir. Simgeler, herkes tarafından kolay bir şekilde görülen ve bulundukları yer ile ilgili ipuçları veren sembollerdir.

Kent simgesi, o kenti diğer kentlerden ayıran, bireyler tarafından açık bir biçimde görülebilen ve o kent ile ilgili izler taşıyan (kentin ekonomik ve sosyal yapısı, bireylerin özellikleri, eğitim durumu, ticari konumu vb) yapılardır. Her kentin en az bir tane kent simgesi vardır.

Kentteki her bireyin kendine ait imgeleri vardır ve bu imgelerin hepsinin beraber bulunmasına "halk imgesi" denir. Halk imgesindeki imgelerin her biri tektir, anlamlandırılması kişiye özeldir ve bu imgelerin halk imgesi ile ilgisi bulunmayabilir, ama yine de bütün imgeler toplandığı zaman halk imgesini oluşturur (Lynch, 2017:51).

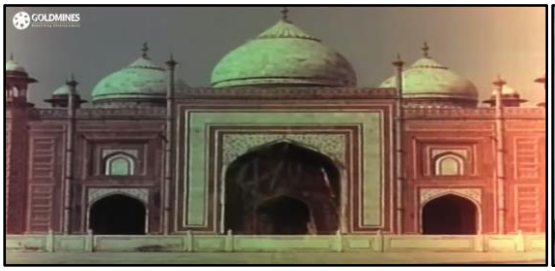
Birden fazla imgelerin birleşmesi, o imgelerin bir arada bulunmasıyla yeni anlamlar oluşur ve buna "imgelem" denir. İmgelem bireye ait bir beceridir.

Kent ile ilgili çalışmalar yapan çok sayıda kişi bulunmaktadır. Bunlardan biri de Kevin Lynch'tir. Lynch'e göre kent imgesinin beş tane temel unsuru vardır. (Yollar, kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları) ve bunlardan bir tanesi de Landmark (İşaret Öğeleri)'tır.

Yollar, bireylerin imgelediklerinin arasında en güçlü şekilde yer alır. (Örnek: Sokaklar, yaya yolları, demiryolu). Kenarlar, bireylerin istikametlerini bulabilmek için tercih ettiği unsurlardır (Örnek: Duvarlar, kıyılar, demiryolları). Bölgeler, bireyin ruhsal anlamda içinde hissettiği bölgeler, kentte orta ya da büyük ölçekli kısımlarını meydana getiren iki boyutlu öğelerdir. Düğüm/odak noktaları, bireyin kentte bir bölgeden başka bir bölgeye geçiş yaparkenki sıklıkla kullandığı ortak yerlerdir (Örnek: Kavşaklar).

Landmarklar, bireyler tarafından kolaylıkla açıklanabilen, her türlü mesafeden rastlanabilen, algılanabilen fiziksel unsurlardır. Gözlemci için pratik olan landmark'lar, kentte birçok yerden görülebilmektedir. Örnek: İşaret levhaları, dükkân, kapı kolları, Richfield Petrol Şirketleri Binası (Los Angeles), Kız Kulesi (İstanbul) (Lynch, 2017).

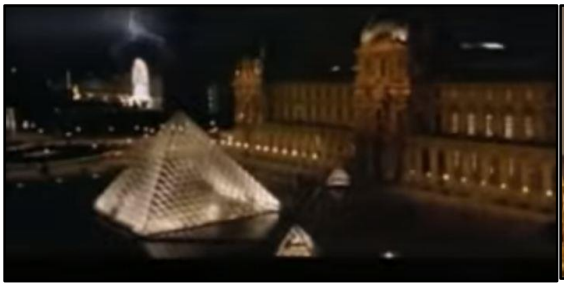
İnsanlığın ilk zamanlarından beri bireyler, kendilerini anlatabilmek, bilinçaltlarındaki duygu ve düşüncelerini ifade edebilmek için bir yerlere çizerek anlatmaya çalışmışlardır (URL-13). Kenti oluşturan hareketli ve sabit unsurlar bulunmaktadır. Hareketli unsur olarak bireyler, sabit unsurlar ile belirli bir süre ya da kalıcı olarak bu sabit unsurlarla birlikte yaşamaktadırlar. Hareketli ve sabit unsurların bir arada olmasıyla da kent imgesi oluşur.

Fotoğraf 2.8: Tac Mahal (1963)
(Hindistan-Tac Mahal- 1631) (URL-14)

Fotoğraf 2.9: The Concorde Uçağı (1979)
(Fransa- Eyfel Kulesi-1889)(URL-15)

Fotoğraf 2.10: Müzedeki Ruh (2001)
(Fransa-Louvre Müzesi-13.yy)(URL-16)

Fotoğraf 2.11:28 Gün Sonra (2002)
(Londra-Bigben-1859) (URL-17)

Fotoğraf 2.12: Ah Güzel İstanbul (1966)
(İstanbul-Ayasofya-M.S. 537)(URL-18)

Fotoğraf 2.13: Köyden İndim Şehire (1966)
(Ankara-Kore Şehitleri Anıtı)(URL-19)

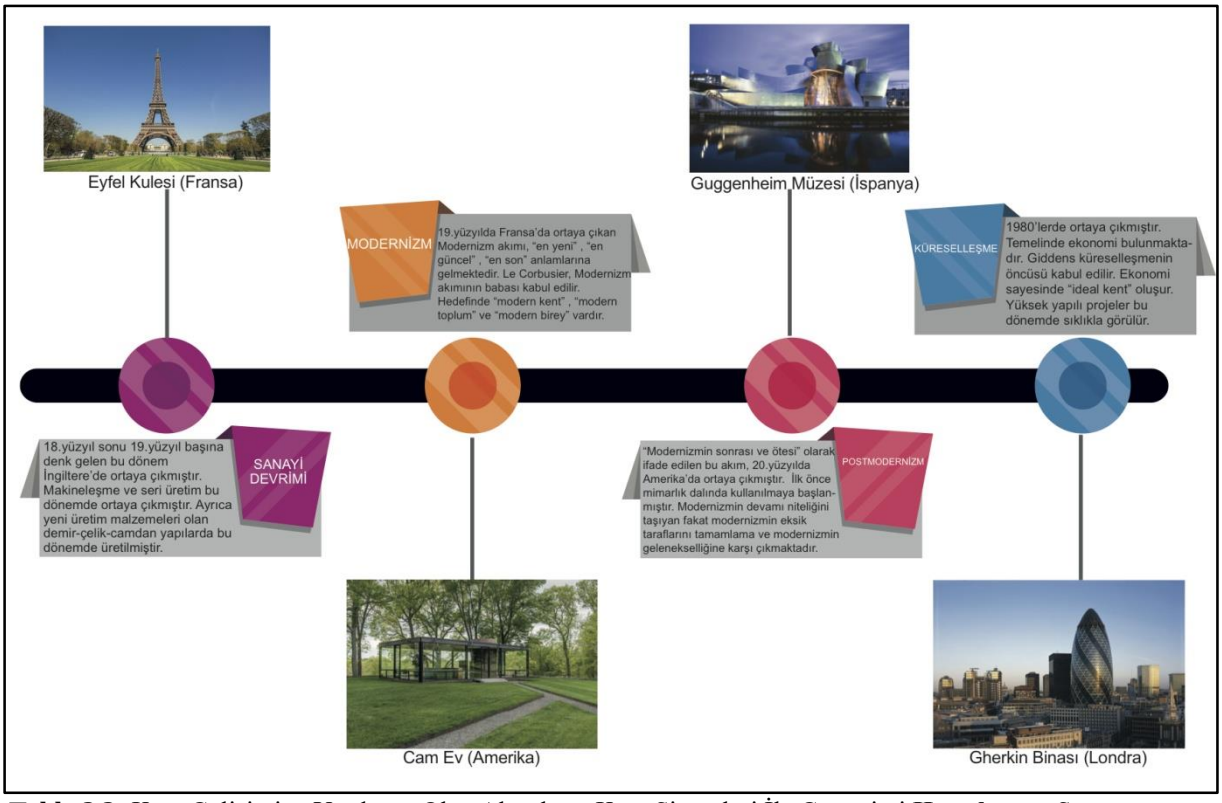
Fotoğraf 2.14: Kız Kulesi Aşıkları (1993)
(İstanbul-Kız Kulesi-M.Ö.410) (URL-20)

Fotoğraf 2.15: Anıtkabir Belgeseli (2013)
(Ankara-Anıtkabir-1945) (URL-21)

Dünya'daki tüm kentlerde kent simgeleri bulunmaktadır. Bu kent simgeleri geleneksel ve modern kent simgeleri olabildiği gibi kent ile ilgili ipuçları vermektedir. Kent simgeleri, yapıldığı dönemin sosyo-kültürel, toplumsal, ekonomik ve politik şartlarını içinde barındırmaktadır. Dünya kent simgesi örnekleri arasında Hindistan'da "Tac Mahal(Fotoğraf 2.8)" , Paris'te "Eyfel Kulesi (Fotoğraf 2.9)" ve "Louvre Müzesi (Fotoğraf 2.10)" , Londra'da "Big Ben (Fotoğraf 2.11)" yer almaktadır. Türkiye'de kent simgesi örnekleri arasında İstanbul'da "Ayasofya (Fotoğraf 2.12)" , Ankara'da "Kore Şehitleri Anıtı (Fotoğraf 2.13)" , İstanbul'da "Kız Kulesi (Fotoğraf 2.14)" ve Ankara'da "Anıtkabir (Fotoğraf 2.15)" yer almaktadır. Kent simgeleri filmlerin neredeyse tamamında yer almaktadır. Yer aldıkları filmlerin bazıları da örneklerde gösterilmiştir. Kent simgeleri ile ilgili yapılan bütün açıklamalara bakıldığı zaman "kent simgeleri kentlerin köşe taşlarıdır" şeklinde ifade edilebilir.

2.3.Bölüm Sonu

Tablo 2.2: Kent Gelişimine Yardımcı Olan Akımların Kent Simgeleri İle Gösterimi **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

İkinci bölümde kent ve kent simgesi kavramı başlıkları incelenmiştir. Kavramları açıklayarak başlanan bölümde farklı kuramcıların farklı bakış açıları ile yaptıkları açıklamalar ile devam ettirilmiştir. Bunların devamında kentin gelişimi ve değişimine neden olan unsurlar açıklanmıştır ve bunlar kent simgeleri örnekleri ile desteklenerek tamamlanmıştır.

BÖLÜM 3. SİNEMA VE KENT SİMGESİ İLİŞKİSİ

Sinema, TDK'nın tanımına göre "Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işidir (URL-22). Yedinci sanat dalı olan sinema, filmde mekân ve süreci ayarlama sanatı olarakta tanımlanabilmektedir.

"Sinematograf" kelimesinden türetilen "sinema" sadece mekânı değil, onun dışında film ile ilgili her adımı ifade eden bir kelime olarakta kullanılmaktadır. André Bazin'in dünyaya açılan bir pencere olarak gördüğü sinema sanatı, görüntüler ile görme duyusuna, sesler ile işitme duyusuna hitap etmesiyle devrim niteliği taşımaktadır (Onaran, 1986). Diğer sanat dallarıyla etkileşim içinde olabilen sinema, bir iletişim aracı, eğlence aracı ve bir dil olabilmesiyle çok yönlüdür (Özön, 1985).

Sinema ile ilgili bilgiler, sinemanın ortaya çıkışından sonra bulunan bazı dökümanlardan ibarettir. Bu dökümanlarda, sinema ile ilgili bilgiler yer alırken sınırlı sayıda bulunmaktaydı. Dökümanların çeşitliliğinin artması, ilerleyen teknoloji, gelişen sistemler sayesinde sinemanın 100.yılına denk gelmektedir. Sinema salonlarının oluşması, sinemanın icadından 10 yıl sonrasında başlamıştır. Sinema, Fransa'da alışılmış bir kültürdür(Aymaz; Öztürk; Türkoğlu, 2014). Sinemanın bugünkü haline gelmesi, sinemanın sanat olarak kabul edilmesinden sonra başlamıştır. Bu durumda sinema, modernizm dönemi içinde var olmuştur (Kayaarası, 2011).

Sinema, Auguste ve Louis Lumiere kardeşlerin 28 Aralık 1895'te Grand Cafe'de halka göstermiş olduğu film ile başlar. Lumiere kardeşler, daha sonra filmlerini halka defalarca göstermeye devam etti ve böylece filmi izleyen kesim günbegün artmış oldu. İkinci gösterimlerini konser salonunda, üçüncüyü Olympia müzik salonunda, dördüncüsünü ise mağazada göstermişlerdir. Sinemanın hızlanması ve çevreye yayılması çok kısa sürede gerçekleşti. Henüz sinema salonlarının olmayışından dolayı, gösterimler alakasız yerlerde (okul, birahane, dini yerler gibi) yapılmaya devam edildi ve bu yerler, sinema salonu olarak tanıtıldı. Burada enteresan olan durum şudur: Gösterimlerin yapıldığı dört mekanda sinemaya uygun yerler olmamakla birlikte kendileri Lumiere salonu olarak tanınmıştır. Sinema salonlarının yapımına 1906'da

başlandı ve 1911'e kadar hem kentlerde hem de kasabalarda sinema salonlarının yapımına devam edilmiştir (Aymaz; Öztürk; Türkoğlu, 2014).

Sinema, kentten çıkan bir buluştur. Lumiere Kardeşlerin gösterimindeki gerçek kent dokuları da bu buluşun kanıtıdır. Sinema ve kent birbirini tamamlayan iki unsurdur. İlk filmlerden günümüze kadarki filmlerin %80'i kentlerde geçmektedir(Aymaz; Öztürk; Türkoğlu, 2014).

1910'larda sinemada kentler belirgin bir şekilde görülmektedir. Louis Feuillade'in yaptığı "Vampirler (1915) (Fotoğraf 3.1)" ve Walter Ruttman'ın yaptığı "Berlin Bir Büyük Kent Senfonisi (1927) (Fotoğraf 3.2)" filmlerinde kentler açık biçimde görülmektedir. Kentler, sesli sinema döneminde, yalnızca bir mekan olarak kullanılmaktan çıkarak filmlerin bazen ana unsuru, bazen simgeleri konumunda bulunarak aktif konumda yer almaya başlamıştır. "Paris Damları Altında (1930)", "Mösyö Lange'ın Cinayeti (1936)" örnekler arasındadır (Aymaz; Öztürk; Türkoğlu, 2014).

Fotoğraf 3.1: Vampirler (1915) (Fransa-Pont Neuf Köprüsü-1607) (URL-23)

Fotoğraf 3.2: Berlin Bir Büyük Kent Senfonisi (1927) (URL-24)

Kent ve sinemanın denkliği, birbirini tamamlaması, birbirine katkıda bulunması çok eskilerden beri vardır. Baudrillard, sinemanın sadece film ya da teknik bilgiye dayalı olmadığını, bunların dışında da kentin her yerinin sinemayla ilgili olduğunu aktarır. 1990'dan itibaren kent ile sinema arasındaki etki daha fazla araştırılmaya başlanmıştır.

Kent, sinemanın içinde devamlı görülen bir simgedir. Kentin bir bölümü, bazı noktalarının filmlerde görülmesi, izleyiciye o kent ile ilgili ipuçları vererek kent ile ilgili fikir alma imkânı sağlamaktadır. Bütün filmlerde kent bir şekilde vardır. Sinema, filmlerinde kentten izler taşıdığı için kent sayesinde var olmuştur.

Kırsal alanda yaşayanlar için kentler ve kentliler hakkındaki bilgi akışı sinema ile sağlanır. Bu durumu da en iyi anlatan Yeşilçam'dır (Kırel, 2012). Kentin ve sinemanın birbiri ile ilişkisinin bulunması, hem mimari alandaki katkıları hem de sinema alanındaki katkıların birlikte görülmesini sağlar. Kent ve sinemanın bir arada bulunması, seyirciye geleneksel ile modern, eski ile yeni karşılaştırmasını kolay bir biçimde yapmasına olanak sağlamaktadır.

İlk zamanlarda kentin sinemada yalnızca pasif bir şekilde arkada fon olarak görülürken, ilerleyen yıllarda daha da fazla işlevi ile sinemada yer alması geleneksellikten modernliğe geçişin bir göstergesidir. Modern çağa gelinmesi ile birlikte değişen yapı türleri filmlere de yansımıştır. Sinema, bu değişimi izleyiciye kolay bir biçimde aktarmaktadır.

Mimarlık, görsel; sinema ise hem görsel hem de işitsel duyu organlarının kullanıldığı sanat dallarındandır. Filmlerde kullanılan yerler, o filmdeki karakter hakkında bilgi vermekte ve bu yüzden kent, filmdeki karakterler kadar önemli yere sahiptir (Şahin, 2010). Sinemanın dönemlerine bakıldığı zaman, filmlerin neredeyse hepsinde (konusu köy harici olan filmler) İstanbul "ana konu" olarak görülmektedir. Fakat "Sinemacılar Dönemi"ne kadar olan dönemlerde tiyatro ile iç içe giden sinema, Sinemacılar Dönemi'nde tiyatrodan kesin bir çizgi ile ayırarak kendini net bir şekilde ifade edebilmiştir. (Sinemanın Dönemleri Sinema başlığı altında detaylıca açıklanacaktır.).

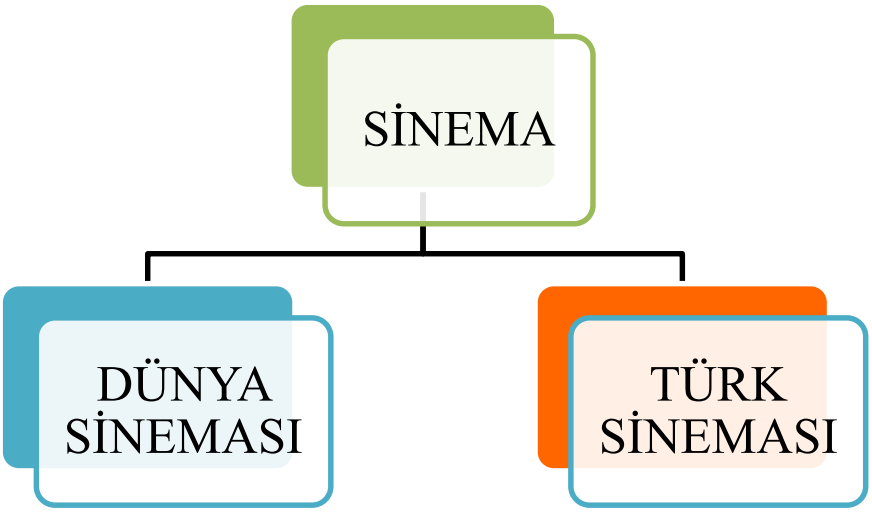
1922'de Muhsin Ertuğrul'un gerçekleştirmiş olduğu "Bir Facia-ı Aşk"ta filminde, Galata Köprüsü ve Boğazı göre tepelerin filmde gösterilmesiyle İstanbul ilk kez filmlerde "kent" olarak kullanılmaya başlanmıştır (Torun, 2017).

Türkiye'ye sinemanın gelmesiyle birlikte, filmlerde şehirlerin bir bölümleri görülmektedir. Kır yaşamını anlatan filmlerin haricinde, diğer tüm filmlerin hemen hemen hepsi İstanbul'da gerçekleştirilmektedir. İstanbul, filmlerde kentsel mekân olarak kullanılmaktadır. Türk sinemasında, simgeler ile İstanbul'un kentsel imgesi görülmektedir. Haydarpaşa Garı, Kız Kulesi, Ayasofya Camii, Adalar, Çamlıca Tepesi, Haliç ve daha birçok imgelere Türk sinemasında yer verilmektedir (Torun, 2017). İstanbul, Türk sinemasına girdiği ilk zamandan itibaren "konu anlamında kent" olarak

yer almamış, sadece arkada "görüntü" olarak kullanılmıştır. Filmlerin, kenti konu olarak kullanılması daha sonraki yıllarda gerçekleşmiştir.

Filmler, iç ve dış mekânlarda çekildiği için kentler sinema için önemli bir unsurdur. Filmde, bazen bir kent simgesi, bazen bir sokak izleyiciye kent ile ilgili fikir yürütebilmesini sağlar. Filmin bir yerinde gösterilen "İstiklal Caddesi" ya da "Tarlabaşı'nın" eski dik yokuş Arnavut kaldırımlı sokağı seyirciye filmin İstanbul'da geçtiğini ya da Haydarpaşa Garı'nda elinde bavullarla gelmiş bir ailenin görülmesi, filmin göç filmi olduğunu açıklamaktadır. Golden Gate'in filmin bir sahnesinde bulunması filmin Amerika'da geçtiğini veya Kolezyum'un film sahnesinde görülmesi filmin İtalya'da anlatıldığını gösterir. Bu ve bu gibi simgeler sayesinde kent ile sinema birbirinden beslenen iki kavram olmaktadır.

Sinema, siyasal, tarihsel, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla birlikte, bir topluluğun hayatını aktaran sanat dalıdır. Bu çalışmada sinema "Dünya Sineması" ve "Türk Sineması" olarak iki alt başlıkta incelenecektir.

Tablo 3.1: Sinemanın Alt Başlıkları**. Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir.

3.1.Dünya Sineması ve Kent Simgesi

3.1.1. Dünya Sineması

Bir “fotoğraf karesi” ile başladığı kabul edilen sinema sinemanın mucidi Louis Lumiere ve Auguste Lumiere (Lumiere Kardeşler)’in “Sinematograf” ile Paris Grand Cafe’de 1895’te halka açık olarak gerçekleştirdikleri “Trenin Gara Girişi” ile sinemanın doğuşunun başladığı kabul edilmektedir. Sinematograf, TDK’ya göre: “Görüntüleri film üzerine kaydetmeye yarayan araçtır(URL-25). Her ne kadar sinemanın mucidi Lumiere Kardeşler olarak bilinse de, sinema onlardan önce keşfedilmiştir.

Fotoğraf 3.3.: Lumiere Kardeşler (URL-26)

İlk olarak sessiz sinema ile başlayan sinemanın tarihi, gelişen cihazlar ve teknoloji ile birlikte, insanların boş vakitlerini geçirebilecekleri eğlence aracı olarak hayatlarına girmeye başlamıştır. Sessiz sinemanın eğlence aracı olarak kullanılması ile birlikte ilk filmlerde Birinci Dünya Savaşı’nın izleri görülmekteydi.

Amerika’da 1903 yapımı “Büyük Tren Soygunu” filmi, Avrupa’da 1908 yapımı olan Fransa’da geçen “Guise Dükünün Suikastı” filmi ile sinemanın başladığı kabul edilir. Sesli sinema döneminin başlaması ile sinema sanatı başka bir boyuta geçmiştir. 1927 yılında İlk sesli film 1927 yapımı Caz Şarkıcısı (The Jazz Singer)’dır. 1939-1945 yılları arası İkinci Dünya Savaşı Dönemi olmasından dolayı, sinemada savaşın izleri görülmektedir ve bu yıllar arasında televizyonun buluşu önemli bir başka iletişim aracıdır.

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra 1952’ye kadar filmlerde savaşın izleri taşınırken, toplumsal filmler ön planda olmuştur. 1960’lı yıllarda artık yeni bir tür olan gençlik konulu filmler, 1970-1980 yılları arasında macera ve adrenalin konulu filmler gösterilmiştir (URL-27). Her ülke kendi filmini 1990’larda üretmeye başlamıştır ve

filmlerinde kendi kültürlerine, sosyolojik yapıya, bireylerin kültürel özelliklerine yer verilmeye başlanmıştır. 2000'lerden itibaren filmlerde platolar kullanılmaya başlanmıştır.

İlerleyen yıllarda, teknoloji ve stüdyoların oluşması ile birlikte artık film üretimi eskiye göre biraz daha kolay gerçekleştirilmektedir. Amerikan yapımı Hollywood filmlerinde modernlik, fantastik, aksiyon türleri seyircinin karşısına çıkarken, Hindistan yapımı Bollywood filmlerinde geleneksellik, gerçeklik seyircinin karşısına çıkmaktadır.

3.1.2. Dünya Sineması ve Kent Simgesi İlişkisi

Lumiere Kardeşler, sinemanın başlangıcı olarak kabul edildikleri için, o günden itibaren sinema ile kent iç içedir. Öyle ki, Lumiere Kardeşler'in halka açık ilk gösterimleri olan "Trenin Gara Girişi" filminde bile kent filmde gösterilmektedir.

Sinemanın, zaman zaman etkisini kaybettiği bilinmektedir. Filmlere kentlerin bir bölümünün yansıması (kent simgeleri, silüetler vb), izleyicilerin o mekanla ilgili bilgi sahibi olabilmesini sağlar. Filmde arkada Eyfel Kulesi'nin görülmesi o filmin Paris'te çekildiğini, Paris'in sosyolojik, kültürel, politik, ekonomik ve ideolojik yapısı hakkında bilgi verirken filmin bir sahnesine Big Ben'in yansıması, seyircinin filmin konusunun İngiltere'de geçtiğini anlamasına yardımcı olur.

1895 yılında Lumiere Kardeşler tarafından gösterimi yapılan "Trenin Gara Girişi" filmi ile 19.yüzyılda modern yaşam hem teknik olarak hem de kültürel açıdan hareketli bir dönemdir. Bu dönemde sosyal sınıf, kent, modernizm gibi popüler kavramlar ortaya çıkmıştır. Sinema ile modernlik, hem kent, hem kültürel açı, hem teknolojik, hem de bireyler üzerinde ortak bir bağ oluşturur. 19.yüzyılda modern bir akım kabul edilen pozitivizmin etkileri de sinema ve modernizme yansımıştır. Ortaya çıkan bu yeni akımın temelinde araştırma ve bilgileri somut olarak görebilme, bilgileri güncelleyebilme ve kontrol edilebilmesine imkan sağlayan niceliksel deneyler bulunmaktadır (Erbalaban Gürbüz, 2014). Sinemada modernizm, 1920'ler erken modernizm ve 1960'lar geç modernizm olarak iki gruba ayrılır. Erken modernizmde dönemin siyasi etkileri sinemaya direkt yansırken, geç modernizm de kentlerdeki

heterojen yapıya dönüşümün, sınıfsal farklılıkların sinemaya yansıması görülmektedir (Önen, 2016).

Jean Luc Godard, 1950'den önceki dönemde modern sinemada zaman ve mekan üzerine çalışan film yönetmenidir. Godard'ın filmlerinde mekan olarak kentler yer alırken, modernizm akımlarının da etkileri görülmektedir (Erbalaban Gürbüz, 2014). Godard'ın, filmlerinde tercih ettiği konut tiplerinde sınıf farklılıkları açık bir biçimde görülmektedir.

Fotoğraf 3.4: Nefret(1963) (İtalya) (URL-28)

Godard'ın 1963 yılında yapmış olduğu "Nefret" filmi (Fotoğraf 3.4), sinemada kent örneğidir. Orr, sinemayı modernizm ve postmodernizm dönemleri içinde ikiye ayırır. 1950'lerde ortaya çıkan modernizm sinemasını "ilk modern" olarak tanımlarken, postmodernizm sinemasını ise "ikinci modern" olarak tanımlamaktadır. Orr, postmodernizmi, modernizmin devamı niteliği taşıdığı için "neo-modernizm" olarak ifade etmektedir (Orr, 1997).

Fotoğraf 3.5: Berlin Üzerinden Gökyüzü(1987) (Berlin) (URL-29)

Dünya sinemasında platolarda filmlerin gerçekleşmesi net olarak belirlenememesine rağmen, 20.yüzyılda Amerika'daki film platolarının Hollywood'a taşınmasıyla başladığı kabul görülür. Platoların sinema için avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır: Filmlerin çekildiği süre boyunca platoyu kullanabilme imkânı, seyirciye gösterilmek istenilen mekânların platolarda maketlerinin kullanılabilme ve istedikleri an

kullanma imkânı sinema için avantajken, gerçek mekânların maketlerinin kullanılması, gece, gündüz gibi zamanı anlatmak için kullanılan yapay ışıklar dezavantajdır.

Küreselleşmenin sinema ile ilişkisine bakıldığı zaman, küreselleşmiş kentlerin filmlere yansıdığı görünmektedir (Ormanlı, 2013).

Fotoğraf 3.6: Roman Holiday (1953) (İtalya-İspanyol Merdivenleri-1725) (URL-30)

Fotoğraf 3.7: Öğleden Sonra Aşk (1957) (Fransa-Eyfel Kulesi) (URL-31)

Fotoğraf 3.8: Vertigo(1958) (Amerika-Golden Gate Köprüsü) (URL-32)

Fotoğraf 3.9: 39 Basamak (1978) (İngiltere-Big Ben) (URL-33)

"Roman Holiday (Fotoğraf 3.6)" filminde İspanyol Merdivenleri ve Kolezyum simgeleri yer almaktadır. Bu simgeler filmin İtalya'da geçtiğini açıklamaktadır. "Öğleden Sonra Aşk (Fotoğraf3.7)" filmi, Fransa'nın Paris kentinde geçmektedir bu yüzden filmde Eyfel Kulesi yer alırken; "Vertigo (Fotoğraf 3.8)" filminde Golden Gate Köprüsü filmin unsurları arasında bulunmaktadır, bu simgede filmin Amerika'da geçtiğini ifade etmektedir. "39 Basamak (Fotoğraf3.9)" filmi ise İngiltere'nin Londra kentinde geçmektedir. Filmde İngiltere'nin kentsel simgeleri arasında yer alan Big Ben bulunmaktadır.

3.2.Türk Sineması ve Kent Simgesi

3.2.1. Türk Sineması

Türk sinemasında ilk film 1905'te Selim Sırrı Tarcan önderliğinde, Yıldız Camii'nde yabancıların yaptığı varsayılmakta fakat herhangi bir kanıt olmadığı için film olarak kabul edilememektedir. Daha sonra, 1909'da Sigmund Weinberg tarafından başka bir film yapılmıştır. Sigmund Weinberg'in çekmiş olduğu bir film olsa da film ile ilgili tek belge *Servet-i Fünûn Dergisi*'ndeki bir fotoğraftan ibarettir (Baydemir; Önder, 2005). Türk sinemasında ilk gösterilen filmin, II. Abdülhamit'in çocuklarından Ayşe Osmanoğlu'nun hatıralarının bir kısmının sarayda gösterilmesi kabul edilir. İlk halka açık sunulan gösterinin ise Sigmund Weinberg'in yaptığı İstanbul Galatasaray'da bulunan Sponeck Birahanesi'ndeki gösterimi kabul edilir (Esen, 2016). 19 Mart 1914'te "Milli Sinema" ismi ile ilk sinema açılmıştır. 1922'de ilk özel film şirketi olan "Kemal Film" kurulmuştur. Türk sinema tarihine bakıldığında çok sayıda yönetmenin filmlerinin olduğu görülmektedir. İlk kez *İstanbul'da Bir Facia-ı Aşk* (1922) filmi ile Türk sinemasında İstanbul'u filmlerinde yer veren kişi Muhsin Ertuğrul'dur. Filmde Galata köprüsü yer alarak İstanbul'dan oluşmuş kareler yer almaktadır (Özgüç, 2005).1950'lere kadar genellikle savaşın izlerini taşıyan filmler gösterilmekteydi.

Türk sinemasının tarihine bakıldığı zaman 1950'lerde başladığı görülmektedir. Sinema ve izleyici arasındaki bağ bu dönemlerde oluşmuştur. Fakat dönemin siyasi, ekonomik, toplumsal yapısının etkilerinden dolayı sinema kendini tam olarak ifade edememiştir. 1960'lara gelindiğinde yapılan filmlerin sayısının artışı ve Türk yapımlarının da artık içinde bulunmasıyla birlikte, sinema kültürü yavaştan oluşmaya başlamıştır. Dönemin yeni film türü olan Türk yapımı filmler, diğer türlere göre izleyicinin dikkatini daha fazla çekmiştir ve böylece sinemadan para kazanılmaya başlanmıştır.

50'lerde başlamış olan sinema-izleyici bağı, 1960'larda başka bir boyuta ulaşmıştır. Artık, izleyicinin tercihine göre filmler yapılmaya başlanmıştır ve bu durum 1970'lere kadar gelişim ve değişimlerle(dönemin siyasal, ekonomik ve toplumsal yapısı) devam etmiştir. Başlangıç tarihi olarak kabul edilen 1950'lerde, Metin Erksan, Memduh Ün, Atıf Yılmaz ve Lütfi Akad özgün tarzda ve içeriklerde eserler üreten yönetmenler olarak bilinmektedir. Ayrıca "Star (Yıldız)" kavramı da 1960'larda ortaya çıkmıştır.

1950’den sonra Türk Sineması’nda İstanbul’daki çeşitli mekânlar filmlerin ana unsurunda yer almaktadır. Silüetler, mahalle yaşamı, geleneksel ve modern yapı gibi simgeler ile İstanbul görülmektedir.

Fotoğraf 3.10: Mazideki Kadın(1986) (İstanbul Silüeti)(Üsküdar) (URL-34)

Alim Şerif Onaran’a Göre Dönemler	Nijat Özön'e Göre Dönemler	Sezen Tansuğ'a Göre Dönemler
• Tiyatrocular Dönemi (1923-1939) • Geçiş Dönemi (1939-1952) • Sinemacılar Dönemi (1952-1963) • Yeni Türk Sineması (1963-)	• İlk Yıllar (1914-1922) • Tiyatrocular Dönemi (1922-1939) • Geçiş Dönemi (1939-1950) • Sinemacılar Dönemi (1950-1970) • 1970’ler Karşıtlıklar Dönemi (1970-1980) • 1980 Sonrası Darbe Dönemi (1980'den günümüze)	• Tiyatrovari Anlatım Dönemi • Sinemasal Anlatıma Doğru Yarı Tiyatrovari Dönem • Sinemasal Anlatım Dönemi Olarak

Tablo3.2: Kişilere Göre Türk Sineması Dönemleri **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

Yazar Alim Şerif Onaran, sinema tarihçisi ve çevirmen Nijat Özön ve Türk sanat tarihçisi Sezen Tansuğ Türk sinemasını farklı farklı şekilde dönemlere ayırmıştır. Bu üç

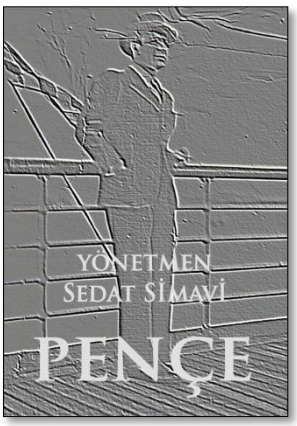
farklı dönem içinden Nijat Özön'ün dönemi hem toplumsal durum açısından önemli yerleri anlatımlarında bulundurduğu için hem de ilk yıllardan itibaren verileri bulmada ve dönemler arası farklılık benzerlikleri daha net bir biçimde ortaya çıkarılabilmesinden dolayı bu yöntem tercih edilmektedir (Esen, 2016).

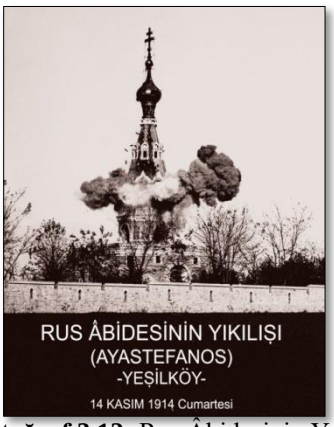
Tablo3.3: Nijat Özön yöntemi Türk Sinema Tarihi Dönemleri **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

- **İlk yıllar (1914-1922)**

1914-1922 yılları arasın Türk sinemasının ilk yılları olarak kabul edilir. Bu tarihler Birinci Dünya Savaşı'nı ve Kurtuluş Savaşı'nın da aralarında bulunduğu dönemleri içine almaktadır. Bu yüzden bu dönemde Türk sinemasıda bu iki savaştan etkilenerek filmler çekilmiştir (Esen, 2016).“Pençe (Fotoğraf 3.11)” ve “Rus Âbidesinin Yıkılışı (Ayastefanos) (Fotoğraf 3.12)” filmi dönemin filmlerindendir. “Rus Âbidesinin Yıkılışı (Ayastefanos)” filmi Yeşilköy ve Bakırköy'de geçen savaş filmidir.

Fotoğraf 3.11: Pençe (1917)(URL-35)

Fotoğraf 3.12: Rus Âbidesinin Yıkılışı (Ayastefanos) –Yeşilköy- (Esen, 2016)

- **Tiyatrocular Dönemi (1922-1939)**

Kemal Film'in kurulmasıyla birlikte Türk sineması farklı bir döneme girmiştir ve bu dönem Tiyatrocular Dönemi olarak isimlendirilmiştir. Bu dönemdeki tek isim Muhsin Ertuğrul'dur. Tiyatrocular Dönemi ilklere imza atmış dönemlerdendir. İlk Müslüman Türk kadın oyuncuları Bedia Muvahhit ve Neyyire Neyir'in "Ateşten Gömlek(1923)", ilk sesli Türk filmi "İstanbul Sokakları'nda (1931)" (Fotoğraf 3.13), ilk renkli film "Halıcı Kız(1953)" bu dönemde çekilen eserlerdir (Esen, 2016).

Fotoğraf 3.13:İstanbul Sokakları'nda (1931)(İstanbul) (URL-36)

- **Geçiş Dönemi (1939-1950)**

Muhsin Ertuğrul, Türk sinema tarihinin ilk yönetmeni olmakla beraber, on yedi yıl Türk sinema tarihinde "tek adam" unvanını almaya hak kazanmıştır. Muhsin Ertuğrul'un tek adamlığının bittiği ve artık yeni yönetmenlerin ortaya çıktığı dönem bu dönemdir. Nijat Özön'ün adlandırma tarzına göre bu dönem "Geçiş Dönemi"dir. İkinci Dünya Savaşı dönemi zamanını ve savaştan sonraki beş yılı içine alan bu dönemin bir başka özelliği ise artık tiyatro ve sinema ayrımının başlamasıdır. Aynı zamanda

Yeşilçam filmlerinin ilk çalışmaları yine bu dönemde gerçekleşmiştir. (Esen, 2016).“Taş Parçası (1939)”, “Yüzbaşı Tahsin (1950)” “İstanbul’un Fethi (1951)” ve “Halıcı Kız (1953)” dönemin filmleri arasında yer almaktadır.

- **Sinemacılar Dönemi(1950-1970)**

1950’lere kadar Türk sineması, tiyatrodan ayrı tutulmadan, tiyatro kuralları çerçevesinde, tiyatro oyunlarından uyarlanarak filmler oluşturulmaktaydı. 1950’lere gelindiğinde artık Türk sineması, tiyatrodan tamamen ayrılarak, sinemaya özgü kuralları, ekipmanları edinerek kendi çatısını kurmuştur. Daha sonra filmlerin çekilmesi, dağıtılması, sinema salonları gibi durumlarında bu çatı altına girmesiyle beraber sinemalar ticari anlamda çalışmaya başlamıştır. Sinemanın bir sanat olarak kabul edilmesi “Sinemacılar Dönemi”nde gerçekleşmiştir. Ömer Lütfi Akad “Kanun Namına (1952)” filminde kenti doğal mekan üzerinde gerçekleştirmiştir (Esen, 2016). Metin Erksan’ın yönetmenliğini yapmış olduğu “Yılanların Öcü(1962)” filmi ilk gerçekçi köy filmi olma özelliği göstermektedir.

Fotoğraf 3.14: Kanun Namına (1952)
(Sirkeci tramvay) (URL-37)

Fotoğraf 3.15: Kızıl Vazo (1961)
(İstanbul genel görünüm) (URL-38)

Fotoğraf 3.16: Ver Elini İstanbul (1962)
(Hayrdarpaşa Garı-1908) (URL-39)

Fotoğraf 3.17: Bahriyeli Ahmet (1963)
(Kız Kulesi) (URL-40)

Bu dönemde “Vurun Kahpeye” filmi İstanbul ve Anadolu’da, “Yılanların Öcü” Uşak’ta, “Kanun Namına”(Fotoğraf 3.14) ve “Gecelerin Ötesi” filmi İstanbul’da çekilmiştir. Üsküdar İskelesi (1960), “Kızıl Vazo (1961)” (Fotoğraf 3.15), “Ver Elini İstanbul (1962)”(Fotoğraf 3.16) ve “Bahriyeli Ahmet (1963)” (Fotoğraf 3.17) filmleri de yine İstanbul’da çekilen filmler arasında yer almaktadır.

- **1970’ler: Karşıtlıklar Dönemi(1970-1980)**

1970’ler, Türkiye’de Karşıtlıklar Dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem, mücadelelerin, ekonomik sıkıntıların bulunduğu savaşların olduğu dönemdir. Bu karşıtlıkların olması bu dönem sinemasına da yansımıştır. Yılmaz Güney, bu dönemin en çok konuşulan yönetmenidir. Sinemanın krizden çıkması için yeni bir film türü arayışı içine giren yapımcılar, çareyi köylerden kente göç eden, çalışmak için ailelerinden ve evlerinden ayrılmak zorunda kalan erkeklerin konu edildiği filmleri üretmeye başlamışlardır. Bu filmler güldürü tekniği ile seyirciye aktarılmaktadır. “Seyit Han (1968)”, “Umutsuzlar (1971) (Fotoğraf 3.18)”, “Mirasyediler (1974) (Fotoğraf 3.19)”, “Şabanoğlu Şaban (1977) (Fotoğraf 3.20)”, “Çeşme (1977) (Fotoğraf 3.21)” ve “Sürü (1979)” dönemin filmlerindendir. Güldürü alanında sinema salonlarını dolduran oyuncu Kemal Sunal’dır. “Köyden İndim Şehire (1974)”, “Gulyabani Süt Kardeşler (1976)”, “İnek Şaban (1978)”ve “Çöpçüler Kralı (1978)” filmleri, Sunal’ın popüler filmleri arasında yer almaktadır. Gulyabani İstanbul’da, Köyden İndim Şehire filminde karakterlerin her ne kadar İstanbul’a göç etmesinden bahsetse de Ankara’da, Çöpçüler Kralı İstanbul’da çekilmiştir (Esen, 2016).

Fotoğraf 3.18: Umutsuzlar(1971) (İstanbul) (URL-41)

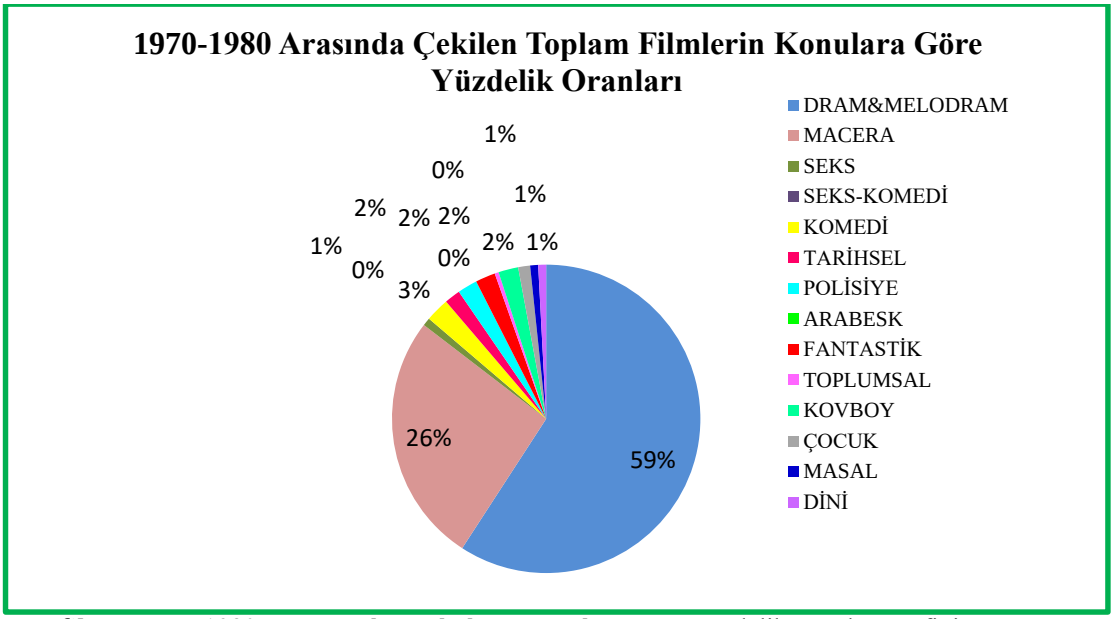
Fotoğraf 3.19: Mirasyediler(1974) (İstanbul geleneksel ahşap cumbalı evler)(URL-42)

Fotoğraf 3.20: Şabanoğlu Şaban (1977)(Yeşilköy) (URL-43)

Fotoğraf 3.21: Çeşme(1977) (Galata) (URL-44)

Grafik3.1: 1970-1980 Arası Toplam Filmlerin Konulara Göre Yüzdelik OranlarıGrafiği**Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir (Veriler Ürün Yıldıran Önk'ten alınarak tablo oluşturulmuştur.)

Grafikte görüldüğü gibi 1970-1980 arasında çekilen filmlerin %59'unu dram&melodram, %26'sı macera ve diğerleri oluşturmaktadır. Bu yüzdelik ifadeler, o yıl içindeki toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel özellikler ile de ilişkilidir."Umut (1970)", "Feryat (1972)", "Rabia (1973)" dönemin dram&melodram filmleri; "Yedi Belalılar (1970)", "Şampiyon (1970)" dönemin macera film örneklerindendir.

1970-1980 Arasında Çekilen Türk Filmlerinin Türlere Göre Dağılımı

Türler/Yıllar	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	Toplam
Dram& Melodram	142	82	92	83	81	36	32	39	32	24	**643**
Macera	63	96	110	53	47	58	60	29	19	38	**573**
Seks	2	8	31	9	6	34	17	19	14	80	**220**

Seks-Komedi	-	-	-	-	12	57	26	10	40	29	**174**
Komedi	6	13	10	9	15	21	14	9	12	10	**119**
Tarihsel	4	15	18	20	8	6	6	2	-	1	**80**
Polisiye	5	11	15	4	2	4	7	15	3	1	**67**
Arabesk	-	2	3	5	5	6	7	12	12	10	**62**
Fantastik	5	11	11	5	1	1	-	-	-	2	**36**
Toplumsal	1	2	-	-	8	6	2	1	3	11	**34**
Kovboy	5	11	6	-	1	-	-	-	-	-	**23**
Çocuk	3	5	3	1	5	4	-	1	-	-	**22**
Masal	2	10	5	-	1	-	-	-	1	-	**19**
Dini	2	1	1	4	3	-	-	-	-	-	**11**

Tablo3.4: 1970-1980 Arasında Çekilen Türk Filmlerinin Türlere Göre Dağılımı **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir (Veriler Ürün Yıldıran Önk'ten alınarak tablo oluşturulmuştur.)

Tablonun%31'ini dram&melodram, %27'sini macera, %11'ini seks, %8'ini seks-komedi, %6'sını komedi, %4'ünü tarihsel, %3'ünü polisiye ve arabesk, %2'sini fantastik ve toplumsal, %1'ini kovboy, çocuk ve masal, %0 ise dini filmler oluşturmaktadır.

- **1980 Sonrası Darbe Dönemi(1980'den günümüze)**

1980'ler Dönemi, şuanda yaşadığımız Türkiye'nin oluşumunu, biçimini direk olarak etkileyen dönemdir. Bu dönem sinemasında 12 Eylül sorunlarından ve toplumsal yaşamından etkilendiği görülmektedir. Bu dönemde yeni tür olan 'arabesk filmler' gelmiştir. Köylerden kente göç eden bireylerin yer aldığı, başrollerde arabesk sanatçılarının bulunduğu filmlerdir. Kültürel deformasyon ve popülerlikten dolayı artık geleneksellik ortadan kalkarken, yerine net olarak bir değer bırakılamamıştır. Kırsal yaşamdan kente göç edip "sonradan kentli" olarak hayatlarına devam eden bireyler, kente ve kent yaşamına uyum sağlayamamışlardır ve bu yüzden kentte arabesk tarzda yaşamışlardır. (Esen, 2016). "Banker Bilo (1980) (Fotoğraf 3.22)", "At (1981)", "Bir Yudum Sevgi (1984)", "Çiçek Abbas (1985) (Fotoğraf 3.23)", "Züğürt Ağa (1985)",

“Bir Avuç Cennet (Fotoğraf 3.24)” bu dönemin popüler kente göç konulu filmlerindendir.

Fotoğraf 3.22: Banker Bilo(1980) (Levent) (URL-45)

Fotoğraf 3.23: Çiçek Abbas (1985) (Alibeyköy-gecekondu) (URL-46)

Fotoğraf 3.24: Bir Avuç Cennet (1985) (İstanbul) (Apartmanlaşma ve alt sınıf bireylerin barındığı gecekondular)(URL-47)

3.2.2. Türk Sineması ve Kent Simgesi İlişkisi

Türkiye’de sinema kent ile birlikte ele alındığında sonuca ulaşır. Bunun nedeni ise kent ile sinemanın birbirine karşılıklı yarar sağlamasıdır. Sinema sayesinde bireyler daha önce görmedikleri kentler hakkında bilgi sahibi olurken, kent sayesinde de sinema ayakta kalmaktadır.

Türkiye’de sinema gösterimi, ilk İstanbul’da başlamıştır. İstanbul, Türk sineması için kent hayatını aktaran simgelere sahip önemli ana unsur görevi görmektedir. İstanbul’u daha önce görmemiş bir kişi, filmde yer alan simgeler sayesinde İstanbul ile ilgili bazı bilgilere ve kent yaşamına dair birtakım gerçeklere Yeşilçam filmleri sayesinde ulaşabilmektedir. Örneğin, Haydarpaşa Garı, alt sınıf üyelerinin ellerinde valizleri ile İstanbul’a göç ile geldiklerinin simgesidir (Kırel, 2012). İlk önce sadece

İstanbul'da gösterilen filmler, ilerleyen yıllarda diğer kentlere de giriş yapmıştır. Sinemacılar Dönemi olarakta bilinen 1950'ler, sinema için bir dönüm noktasıdır.

Sigmund Weinberg'in halka açık gösterime sunduğu ilk film olan "Bir Trenin Gara Girişi" filmidir. Weinberg bu filmi "Şimendifer" ismi ile seyirciye göstermiştir. Filmde kentin bir bölümünün yer aldığı görülmektedir.

1950'ye kadar filmlerde kent sadece bir fon olarak yer alırken, 1950'lerden sonra filmlerin ana unsuru olarak yer almaya başlamıştır. Filmlerde silüetler, simgeler izleyiciye o yer ile ilgili tahminde bulunabilme olanağı vermektedir. "Gurbet Kuşları (Fotoğraf 3.25)", "Veda Busesi (Fotoğraf 3.26)" , "Günahsızlar (Fotoğraf 3.27)" ve "Orta Direk Şaban (Fotoğraf 3.28)" dönemin filmlerindendir.

Fotoğraf 3.25: Gurbet Kuşları (1964) (Haydarpaşa, Tarlabaşı) (URL-48)

Fotoğraf 3.26: Veda Busesi (1965) (İstanbul Atatürk Havaalanı, Tarabya Oteli) (URL-49)

Fotoğraf 3.27:Günahsızlar (1972) (Üsküdar, alt gelir grubu konutu(URL-50)

Fotoğraf 3.28: Orta Direk Şaban (1984) (Kız Kulesi, Tarihi Yarımada Silüeti, Apartmanlaşma) (URL-51)

"Veda Busesi", Zengin kız ve oğlanın konu olduğu Yeşilköy'de geçen kent filmidir. "Günahsızlar" ve "Gurbet Kuşları" filmleri göç teması üzerinden köy-kent karşılaştırmasıyla yapılmıştır. "Orta Direk Şaban" filminde ise kent, farklı sosyal sınıflar üzerinden anlatılmıştır.

1980'lerden itibaren Türkiye'de sinemanın bir sanat olarak görülmeye başlanması ile birlikte, filmdeki mekânlar sadece dekor olarak değil, filmle bağlantılı unsurlar haline gelmiştir. Birbiri ile iletişim halinde, mahalle kültürünün, komşuculuğun olduğu simgeler gelenekselliği, villa yaşantısı, kopuk iletişim gibi imgelerde modernliği ifade etmektedir. Bu ayrım en çok yaşam alanı olan konutlarda ve konut alanlarının bulunduğu konumlarda görülmektedir. "Adile Teyze (1982)", "En Büyük Şaban (1983)" dönemin dikkat çeken filmlerindendir.

Geleneksellikte fakirlik, modernlikte zenginlik ifade edilir ve bunlar dikkat çekici simgeler ile aktarılır. İstanbul simgesi, filmlerde karşıtlıkları bir arada gösterebilen kenttir. Kentsel yaşam-kırsal yaşam, gecekondu-villa, zengin-fakir gibi simgelerin hepsini kendi içinde barındırmaktadır. Gecekondu, kırsal yaşam, fakir gelenekselliği ve alt gelir grubunu; zengin, apartman, kent yaşamı modernliği ve üst sınıfı (Fotoğraf 3.29) temsil etmektedir. Seçilen kent mekân, hikâyenin tamamlayıcısı, bazen de ana unsuru olmaktadır.

Fotoğraf 3.29: Kılıbık (1983-Sultanahmet Camii) (URL-52)

Yeşilçam, Türk toplumunun yaşamını yansıtır. Filmlerde isteyerek ya da istemeyerek kentten parçalar görülür. Görülen parçalar izleyiciye bir ileti vermek üzerine kuruludur. Yeşilçam'da mimari unsurlar, kullanılan objeler, o dönem ile ilgili izleyiciye fikir verirken, aynı zamanda o dönem ile ilgili belge görevi görür. Yeşilçam, maddi olanaksızlıklardan dolayı hep doğal mekânlarda geçer (1.köprü, Salacak sahili, Tarabya, 2.köprü…). Bu doğal mekânlar da kendi içinde ikiye ayrılır:

YEŞİLÇAM SİNEMASI'NDA DOĞAL MEKÂNLAR	AÇIK MEKÂNLAR	Vapurlar, eski mahalleler, Haliç, Beyoğlu, Galata vb.
	KAPALI MEKÂNLAR	Konutlar, kahvehaneler, barlar vb.

Tablo 3.5: Yeşilçam Sineması'nda Doğal Mekânlar **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

Fotoğraf 3.30: Turist Ömer (1964) (URL-53)

Fotoğraf 3.31: Yaralı Kalp (1969) (URL-54)

Fotoğraf 3.32: Beyoğlu'nun Arka Yakası (1987) (URL-55)

Yeşilçam sinemasının 1990'larda eski şanını koruyamaması, çekime uygun yerlerin bulunamaması gibi nedenler Türkiye'de sinema sektörünün plato kullanımına yönelmelerine mecbur bırakılmıştır. İstanbul'da plato kullanımı bu dönemden itibaren tercih edilmeye başlanmıştır.

BÖLÜM 4.TÜRK SİNEMASI'NDA KENT SİMGELERİ VE İSTANBUL

4.1.İstanbul Kentsel Gelişim Süreci ve Türk Sineması

İstanbul'u kent olarak farklı kılan özellikler bulunmaktadır:

- Tarihi yarımada olması,
- Geleneksel İstanbul konutlarının bulunduğu alanlar,
- Ulaşım ağlarının çeşitliliği (Acarlı, 2017).

maddelerin bir arada bulunması, İstanbul'u kent olarak diğer büyük kentlerden ayırmakta, aynı zamanda sinemaya da katkı sağlamaktadır.

Gelişen teknoloji, değişen sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve ideolojiler doğrultusunda Türkiye'de, dünya ülkeleri gibi bu değişim ve gelişime maruz kalarak bugünkü konumuna gelebilmiştir. İstanbul, Türkiye'de hem teknoloji, hem sosyo-kültürel, hem de siyasi açıdan en büyük etkiyi gösteren kent olmuştur. Özellikle Sanayi Dönemi'nden sonra artış gösteren kentleşme; göçlerin neden olduğu düzensiz nüfus artışı ve bunun neden olduğu kentteki sınıf farklılıkları, sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklar, demografik farklılıklar ile İstanbul bu değişim ve gelişimden en fazla maruz kalan kent olmuştur.

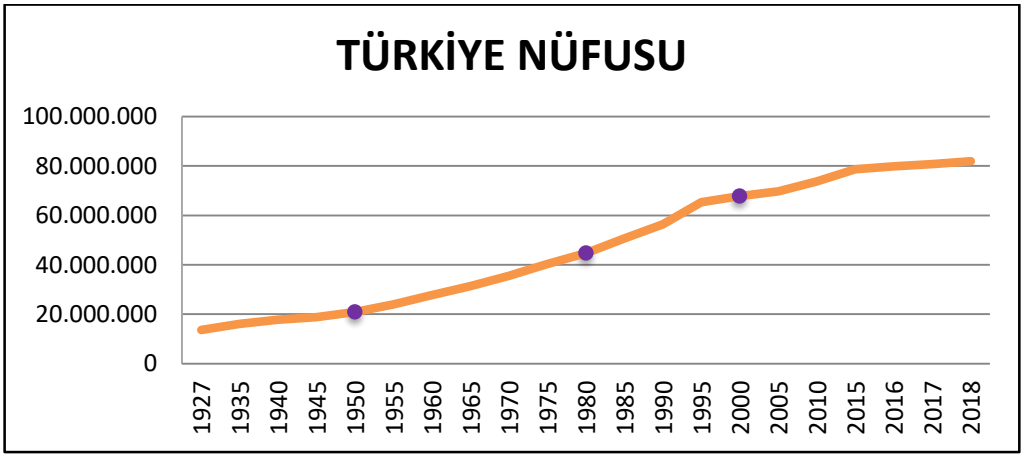
2600 yıl geçmişi olan İstanbul, 19.yüzyılda konumu ve sanayinin sunduğu imkânlarla birlikte gerek nüfus açısından, gerekse sosyo-kültürel açısından dünya kentleri arasında yer alırken, 20.yüzyılda ise birtakım değişkenliklerinden dolayı (ekonomi, siyasi, teknolojik, sosyal, kültürel ve ideolojik) metropol kent olarak tanımlanmaktadır. İstanbul'a bakıldığı zaman ekonomik, politik sebeplerle birlikte sınıf farklılıkları da açıkça görülmektedir. Bu sınıf farklılıkları her açıdan kente yansımıştır. En çok fark edilen farklılık ise, bireylerin hayat tarzlarında yaşamayı tercih ettikleri konutlardır. Sınıf farklılıklarının ortaya çıkmasıyla birlikte İstanbul'da bir yanda gecekondular, diğer yanda kapalı siteler, lüks yaşam alanları oluşmuştur. Alt ve alt-orta gelir grubunun yaşadığı gecekondu, orta ve orta-üst gelir grubunun yaşadığı rezidans, kapalı siteler, izole edilmiş yaşam alanları buna örnektir. Bunun sonucunda da, kültürel, ekonomik ve sosyal açıdan farklılıklar gittikçe artmıştır (Öktem, 2006).

İstanbul'da bulunan yapılar zaman içinde İstanbul'un kentsel simgeleri olmuşlardır ve kent silüetlerinde de yer almaktadır. Ayasofya, Ayairini, Topkapı Sarayı, Sultanahmet Camii, Selimiye Camii, Boğaziçi Köprüsü İstanbul kent simgelerindendir. Bu yapılar kentin ana unsurları olarak kabul edilmektedir ve filmlerde de sıklıkla görülmektedir.

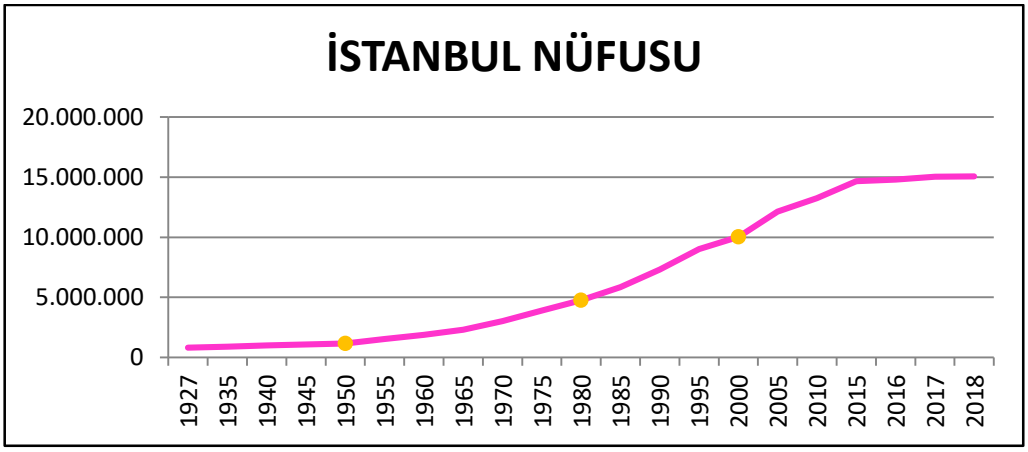
Kent olarak İstanbul, sinemaya uygun bir alandır. İstanbul'da filmi yapılabilecek çok fazla konu ve mekan bulunmaktadır. Filmlerde, eskiyi, şimdiyi ve geleceği görebilme rahatlığının olması, bireye İstanbul'u dönemlerine göre karşılaştırma imkanı sunarken, kentin unutulmamasını da sağlamaktadır. Filmlerde İstanbul genel hat olarak silüet şeklinde görülmektedir.

4.1.1. İstanbul Kent Gelişim Süreci

İstanbul Kent Gelişim Süreci; 1923-1950 Yılları Arası, 1950-1980 Yılları Arası, 1980-2000 Yılları Arası ve 2000'den günümüze olmak üzere dört alt başlıkta ele alınacaktır. Kronolojik olarak, bu yıllardaki kent formu ve dokusu, geleneksel hali ve değişim geçirdikten sonraki görünümü, kentin özellikleri, kentin nüfus ile ilişkisi, bireyler üzerindeki etkileri ve yansımaları incelenerek bölüm sonuca ulaştırılacaktır.

Grafik 4.1: 1927-2018 arası Türkiye Nüfusu Grafiği **Kaynak:** TÜİK ve DİE verilerinden faydalanarak yapılmıştır. **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

Grafik 4.2: 1927-2018 arası İstanbul Nüfusu Grafiği**Kaynak:** TÜİK ve DİE verilerinden faydalanarak yapılmıştır. **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

Yukarıdaki her iki tabloya bakıldığı zaman hem Türkiye nüfusunun hem de İstanbul nüfusunda üç tane dönüm noktaları olduğu görülmektedir. 1950'ye kadar durağan olduğu 1950'de ise hızlı bir nüfus artışı olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 1980 ve 2000 yıllarında da Türkiye ve İstanbul nüfusunun ivme kazandığı görülmektedir.

4.1.1.1.1923-1950 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci

Cumhuriyet Dönemi'nden önce Türkiye'de ekonomi, tarım üzerinden ilerlemekte ve nüfusun %85'i köylerde yaşamaktaydı. İlk kentleşmelerin Cumhuriyet dönemiyle başladığı kabul edilmekte ve günümüzde de kentleşme devam etmektedir. Cumhuriyet Dönemi'nden önce İstanbul'da geleneksel evler bulunmaktaydı ve bireyler yaşamlarını bu evlerde sürdürmekteydiler fakat Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte İstanbul kent alanında başkalaşım geçirmiştir. Artık farklı konut çeşitleri ve iş yerleri oluşmaya başlamıştır. 1923 Cumhuriyet Dönemi ile birlikte göç hareketleri başlamıştır. Ankara başkent olduğundan, en fazla göç Ankara'ya yapılırdı. 1950'lere kadar gerçekleşen göçler yalnızca "atama" göçleriydi ve durağan seviyede göçlerdi (URL-56)

İstanbul, göç kültürü başladığından bu yana, hep göç edilen şehir olmuştur. 1950'lere kadar, İstanbul'da yaşayanlar Müslümanlar, Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler'di. Nüfus olarakta birbirine yakın olan bu gruplar gerçek İstanbullu'lardı. İstanbul, göç alan ve göç veren kent özelliğine sahiptir ve İstanbul, daima nüfus açısından hareketli bir yapıda kent olmuştur. İstanbul'a göç ile gelen ve sonradan İstanbullu olan taşralı zenginler, kente kümelenme şeklinde yerleşmişlerdir. Örneğin,

1950’de 1.166.470 nüfusa sahip İstanbul’un yalnız 600.000 kişisinin İstanbul doğumlu olduğu bilinmekte ve kalan 566.470 kişinin de göç yoluyla İstanbul’a geldiği sonucuna varılmaktadır. İstanbul’a edilen göçler düşünüldüğünde akla sadece köylülerin ya da fakir kişilerin gerçekleştirdiği göç gelmektedir. Fakat derinlere inildiği zaman, bu kişilerin yanında, kırsal kesimde yaşayan çocuklarının iyi bir istikbal ve eğitim için gelen orta gelirli bireyler, özel yetenek isteyen ve o yetenek ile mesleğine devam etmek isteyenler ve küçük birikimleri ile gelenler, diğerlerinden ayrı bir tarafta bırakılmalıdır. İş kurmak için getirdikleri birikimler, kente destek sağlamaktadır (Erder, 2015). Bu dönemde kent doğal dokusunu henüz kaybetmemiştir, homojen yapıdadır. İstanbul geleneksel evleri bu dönemde yer almaktadır.

4.1.1.2.1950-1980 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci

Göç TDK’da, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret (URL-57) olarak ifade edilmektedir.

Bireyin hem mekânından, hem de kültüründen kopmasına göç denir. Bireyler göçü gerçekleştirirken farklı mekânlara, farklı toplumsal yapılara maruz kalmaktadır. Sayıca az olan göç ettikleri yere adapte olabilenler, biraz daha yaşamlarına iyi biçimde (kültürel ve toplumsal açıdan) devam edebilmektedirler. Farklı farklı yerlerden İstanbul’a göç edenlerin bir kısmı sahip oldukları çok cüzi bir birikim ile iş kurabilme düşüncesi amacıyla göç etmektedir. İstanbul, göçler nedeniyle homojen olmayan (olamayan) bir kent olmuştur.

Türkiye’de 1950’lerde başlayan şehirleşme ve şehir hayatı hala popülaritesini devam ettirmektedir. İş imkânı, ulaşım imkânı, eğitim gibi olanakların köylere göre daha fazla olmasının sonucunda kentlere göçlere maruz kalınmıştır ve bu da beraberinde şehirlerin nüfus sayısının artmasına sebep olmuştur. 1950’lerde kentleşmenin başladığı Türkiye’de kentleşmeyi tetikleyen etkenler bulunmaktadır. Kentleşmeyi tetikleyen ana unsur köylerden kentlere gerçekleştirilen göç hareketleridir. Dünya ekonomik krizi ve II. Dünya Savaşı, bireyleri, güvenilir alanda yaşama isteklerinden dolayı köylerden kentlere göç etmelerine mecbur bırakmıştır. Bu iki önemli olay Türkiye’de nüfusun hızlı bir biçimde artmasına ve bununla birlikte kırsal alanlardaki geçim kaynağı olan

tarımcılığın yetmemesi, kent-köy arasındaki eğitim, sağlık ve sosyal imkanların eşitsizliği, kentlerin çekiciliği köylerin iticiliği gibi nedenlerden dolayı kentlere göçü etkilemiştir.

1950'li yıllarda köylerden kentlere göçlerin artması bugünkü durumun temellerini oluşturmuştur. Kentlere göç plansız nüfus artışına neden olurken, aynı zamanda köylerdeki tarımcılıkta da azalmalara neden olmuştur. 1950'ler kentleşme ve sanayi için dönüm noktası olarak kabul edilir. İlk apartmanlaşma ve ilk gecekondulaşmaların yavaştan kendini gösterdiği bu dönem İstanbul'un nüfusunun artmasına ve göç olayına neden olmuştur.

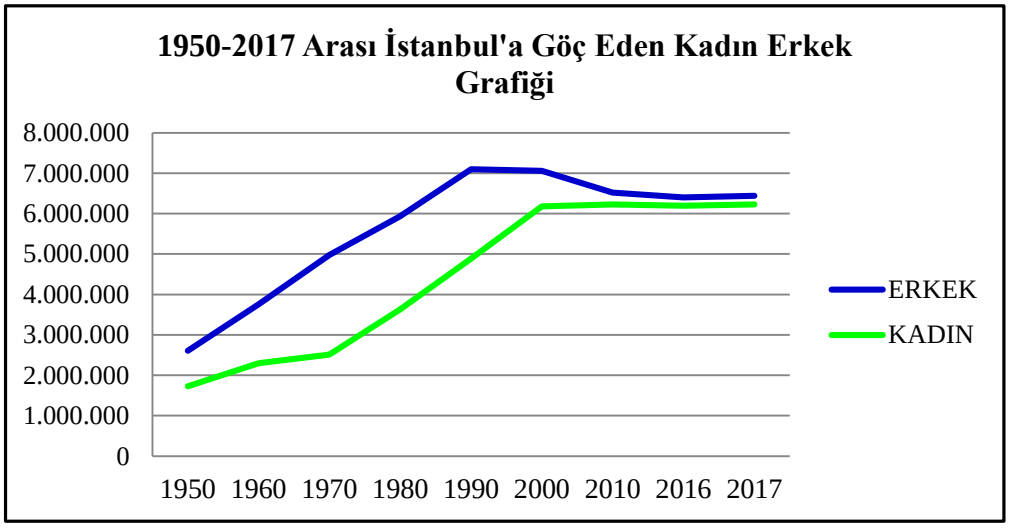
1950'lerde şehirlerdeki konutlar, artan nüfustan dolayı barınma konusunda yetersiz kalmıştır ve kişiler kendi evlerini kentlere yaparak gecekonduların kentlerde yer edinmelerine neden olmuşlardır. Hızlı bir biçimde kentlere yayılan bu konut farklılıkları kentleri etkilemiştir. Türkiye'de İstanbul, bu olumsuz durumdan etkilenen ilk kent olmuştur (URL-58). Üsküdar, Eminönü, Kadıköy (ilk apartmanlaşma) ve Zeytinburnu (ilk gecekondulaşma) İstanbul'un ilk kentleşme alanlarındandır.

1950'den sonra ise İstanbul'da sadece Müslümanlar kalmıştır ve Müslüman dışındaki gerçek İstanbullular mecburi olarak İstanbul'u terk etmişlerdir ve bunun sonucu İstanbul'da nüfus azalmıştır. Kente sonradan gelen, İstanbul'a sonradan geldikleri için İstanbul'a adapte olamayan Müslümanlar "köylü", gerçek İstanbullu Müslümanlar "kentli" olarak kabul edildiği bu dönemde, köylülerin kente adapte sorunu yaşadığı belirtilmiştir. Köklerinden dolayı İstanbul'a göç eden kesim, adapte olamamaktan dolayı kimlik sorunu ile de karşılaşmaktadır.

Göç, farklı kültürden bireylerin büyük şehirlere gelerek, kenar mahallelerde yaşama mecburiyetinde kalmalarına neden olur. Büyük şehirlere genellikle fakirlerin, durumu iyi olmayanların göç ettiği bilinen bir gerçektir. Bunun nedeni ise, daha iyi şartlarda yaşam, iş gibi durumlardır.

Kırsal yerlerden ve/veya köylerden kentlere göç edenlerin büyük çoğunluğu, daha iyi şartlardaki işlerde çalışmak için gerçekleştirmektedirler. Fakat gerek kültürel farklılıkların getirdiği sorunlar, gerekse eğitim, ekonomi ve sosyal çevre farklılıklarının getirdiği problemler göç edenleri aile olarak etkilemektedir.

Göç denildiği zaman sadece erkeklerin gerçekleştirdiği bir eylem olarak görülse de kadın ve çocuklarında gerçekleştirdiği göçler bulunmaktadır. Göç türlerine bakıldığı zaman kadınların göçü diğer göç türlerinden ayrılmaktadır. Kentlere göç eden kadınların kendi içinde göç çeşitleri bulunmaktadır. Ailelerinin erkek fertlerine bağlı olarak konum değiştirme en çok görülen göç türüdür. İkinci olarak ise kadınların, evlenerek yer değiştirmesidir. Her ikisinde de kadın zorunlu göç etmek durumundadır ve kadının bu göç türlerinde bireysel olarak göç etme veya etmeme gibi kararını verme durumu yoktur. Ekonomik, sosyal, fiziksel ve/veya ruhsal şiddet gibi nedenler kadınları göçe teşvik etmektedir.

Grafik 4.3: 1950-2017 arası İstanbul'a Göç Eden Kadın Erkek Grafiği
Kaynak: TÜİK verilerinden faydalanarak yapılmıştır. **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

Tabloya bakıldığı zaman 1950 yılında göç edenlerin %60'ını erkekler, %40'ını kadınlar oluştururken 2000'lere bakıldığında %53'ünü erkekler, %47'sini kadınlar oluşturduğu görülmektedir. 2000'lerde kadın erkek göç aralığının kapandığı görülmektedir. Bunun nedeni, kadınların da göç etme nedenlerinin eğitim, iş tercihleridir.

Kentlere göç eden kadınların kendi içinde göç çeşitleri bulunmaktadır. Ailelerinin erkek fertlerine bağlı olarak konum değiştirme en çok görülen göç türüdür. İkinci olarak ise kadınların, evlenerek yer değiştirmesidir. Her ikisinde de kadın zorunlu göç etmek durumundadır ve kadının bu göç türlerinde bireysel olarak göç etme veya etmeme gibi kararını verme durumu yoktur.

İstanbul 2018'de 15.067.724 nüfusuna sahip kenttir ve Türkiye'nin %16'sını oluşturur. 1990'lı yıllarda kent sosyo-kültürel açıdan ve yaşam açısından dönüm noktası olmuştur. Teknolojik gelişim ve gelişen kentleşme biçimleriyle günümüze kadar geldiği görülmektedir.

1950'den itibaren iç göç devam etmektedir. Türkiye, devamlı kırsal kesimlerden büyük şehirlere göç alan, bu göç sonucunda şehirlerde sorunlara neden olan ve bu sorunlarında gecekonduyu beraberinde getiren bir ülkedir. Bunun nedeni, göçün kentlerde problem olarak görülmesi ve bu problemlerin de yasal olmayan, acele ile tamamlanmaya çalışılmış gecekondular ile ifade edilmesidir. Türkiye nüfusuna bakıldığında, otuz (30) yılda büyük farklılıklar görülmektedir. Bu büyüklük, hem yaş dağılımı olarak hem de toplam sayısal değer olarak görülmektedir.

Gecekondu, TDK'da imar ve yapı kanunlarına aykırı olarak başkalarına veya kamuya ait arazi veya arsalar üzerinde toprak sahibinin bilgisi ve rızası olmaksızın acele yapılmış konut, kondu(URL-59) ve TDK Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü'nde Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinmeleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü(URL-60).

Göç almaya hala devam eden İstanbul, Türkiye'nin en büyük kenti olarak tanımlanmaktadır.

Gecekondular, kır yaşamından şehirlere yapılan göçler sonucu, metropol şehirlerde artan nüfus sonucunda oluşturulan yasadışı, kaba, kaçak yapılardır (Mutlu, 2007). Gecekondular, kişinin kendi çabası ile yaptığı yasa dışı olan, maddi herhangi bir karşılık beklemeden, yalnız barınmak için kullanılabilen acele yapılmış konutlardır. Gecekondu, köyden kente yerleşik hayata geçen kişilerin mekân, maddiyat ve kültür değişimlerinin gerçekleştirdikleri göç sonrasında barınma ihtiyaçlarını karşıladıkları konut türüdür.

Tanımlarda da belirtildiği gibi acele ile yapılmış derme çatma yapı olarak tanımlanan gecekondular, kentlerin kenar mahalle olarak bahsedilen yerlerinde yer alırken, her türlü imkânsızlıkları da içlerinde barındırırken kentlerin kendi kültürünü ve doğal yapısını kaybetmelerine neden olmaktadır. Kentlere gelip gecekonduda

yaşayanlar, hayatlarını kentte devam ettirdiklerinden ve maddi olarakta kazançlarını kentten sağladıklarından dolayı kendilerini kentli olarak ifade etmektedirler.

Kentleşmenin tam olarak başladığının kabul edildiği 1950'ler, kentlerdeki ticaretin, iş olanaklarının, eğitimin ve ulaşımın kırsal yerleşim yerlerine göre daha gelişmiş olması kenti cezp edici ve çekici kılarken, kentlere yapılan göçler, kentte plansız nüfus artışına, düzensiz kent yerleşimi, ekonomik, sosyal, kültürel ve ideolojik farklılıkların net olarak görülmesine neden olmuştur. Bu farklılıklar, kentin doğal formunun bozulup homojen yapının kaybolduğunu ve heterojen yapıya dönüştüğünü göstermektedir.

Bu dönemde, ortaya apartmanlaşmanın çıkması orta sınıf bireylerini simgelemektedir. Yeni yapılaşma olan apartmanlaşma, "zengin-fakir" ayrımını genişleterek sosyal sınıf açısından(üst, orta üst, orta, orta-alt, alt) farklılıkları göstermektedir. Yine bu dönemde farklı konut yapılarının ve sosyal sınıfın bulunmasıyla (gecekondu-apartmanlaşma, zengin-fakir), modernizm ve geleneksellik yansımaları İstanbul'un simgeleri arasında yerini almaya başlamıştır. Kentli olanlar modernizmi simgelerken, göç ederek gelenler, kırsal yaşamdan koparak İstanbul'a yerleşenler gelenekselliği simgelemektedir.

Kent-köy ayrımı net bir şekilde yapılmaya başlanmıştır ve Türkiye'de bu dönemde kent ile ilgili üç ayrı tanım bulunmaktadır:

- Yalnızca vilayetlerin ve ilçelerin merkezleri (Nüfusu 1000'e kadar olan yerleşim alanları) (Devlet İstatistik Enstitüsü'ne göre),
- Nüfusu 10.000'den yüksek olan yerleşim alanları,
- Yönetimleri belediyeler ile olan yerleşim alanları (Tekeli, 2011).

Bu tanımlar göz önünde bulundurularak köy ile ilgili tanımlama yapılabilmektedir. Vilayetlerin ve ilçelerin merkezlerinin dışında kalan yerler; nüfusu 10.000'e kadar olan yerleşim alanları yerlere de köy denilir.

1970'den beri birbirinden farklı kentler olduğu bilinirken, bu farklılıkların bir sonucu olarak sınıf farklılıklarının ortaya çıktığı da görülmektedir. Oluşan sınıf farklılıkları, yıllar içinde daha çok belirginleşmiş, bireyler arasında farklılaşma daha çok görülmeye başlanmış ve "zengin" "fakir" simgesel ifadelerin oluşmasına neden

olmuştur. Bu ayrışmalar, bireylerin kendi içlerinde izole yaşam alanları oluşturmasını sağlamış ve bunlar kentte konut biçimlerine de yansıyarak konutların "simge" olarak da algılanmasını sağlamıştır.

Alibeyköy, Ümraniye semtleri bu dönemde oluşmuş gecekondu semtleridir. Filmlerde anlatılmak için bu semtler yapılmıştır.

Bu dönemde İstanbul kentinde, geleneksel mahalle yaşamının hakimdir. Bu yüzden de 1950-1980 arasında yapılmış olan filmlerde klasik mahalle kültürü üzerinden kent anlatılmıştır.

Zengin-fakir kavramlarının da bu dönemde ortaya çıkmış olması, filmlere de yansımıştır. Zengin olarak ifade edilen üst sınıftan bireylerin Boğaz'da yalılarda, tarihi konaklarda ve köşklerde yaşadığı, bunun tersi olan fakir olarak tanımlanan alt sınıftan bireylerin gecekondularda yaşadığı; sosyal sınıf farklılığının en çok görüldüğü göç filmleri bulunmaktadır. Filmlerde yer alan bu konut tipleri de metafor olarak İstanbul'un simgeleri olarak belirtilmiştir (Kayaarası, 2011). "Ölmüş Bir Kadının Mektupları (1969) (Fotoğraf 4.1)", "Tatlı Meleğim (1970) (Fotoğraf 4.2)" "Yaralı Kalp (1969) (Fotoğraf 4.3) ve "Tatlı Meleğim (1970) (Fotoğraf 4.4)" dönemin filmlerindendir.

Fotoğraf 4.1: Ölmüş Bir Kadının Mektupları(1969) (URL-61)

Fotoğraf 4.2: Sen Bir Meleksin (1969) (URL-62)

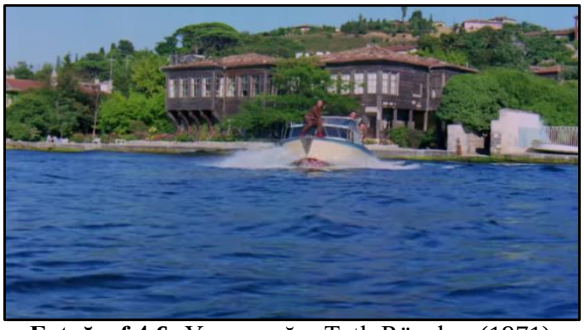
Fotoğraf 4.3: Yaralı Kalp (1969) (URL-63)

Fotoğraf 4.4: Tatlı Meleğim (1970) (URL-64)

Fotoğraf 4.5: Bütün Anneler Melektir (1971) (URL-65)

Fotoğraf 4.6: Yumurcağın Tatlı Rüyaları (1971) (URL-66)

Fotoğraf 4.7: Asi Kalpler (1972) (URL-67)

Fotoğraf 4.8: Emine (1972) (URL-68)

4.1.1.3.1980-2000 Yılları Arası İstanbul Kent Gelişim Süreci

1950'lerde başlayan heterojen yapı, bu dönemde de etkisini devam ettirmektedir. Göçün başladığı bu dönemde, gecekonduların oluşması hem sınıf farklılıkları hem de kentsel dokudaki değişim ve farklılıkları açık şekilde göstermektedir. Bu dönemde toplu konutlar görülmeye başlanmıştır. Toplu konutların oluşması yeni bir sosyal sınıfın oluşmasını da beraberinde getirmiştir. Sosyal sınıflar arttıkça sınıf farklılıkları da daha net bir şekilde görülmektedir.

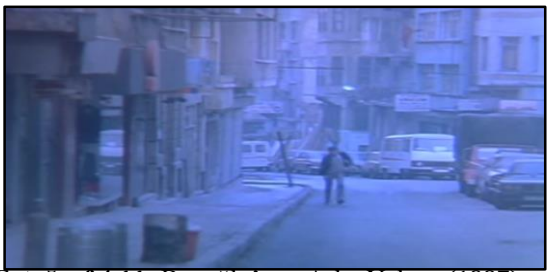
1990'lara gelene kadar bu dönemde Eminönü, Çamlıca, İstiklal Caddesi, Emirgan filmlerde tarihi doku ve kentsel form açısından en çok tercih edilen mekanlardır. 1990'da orijinal kent dokusu ve formunun tamamen kaybolması ve bireylerin izole yaşamları sonucunda kentlerde yaşayan diğer bireylere karşı yabancılaşması ile birlikte artık filmlerin kentsel simgeleri kapalı mekanlara ve bireylerin kendilerine kaymıştır (Kayaarası, 2011). "Görgüsüzler (1982) (Fotoğraflar 4.9)" , "Paramparça (1985) (Fotoğraf 4.10)" , "Beyoğlu'nun Arka Yakası (Fotoğraf 4.11)", "Ada" (1988) (Fotoğraf 4.12)" ve "Tabutta Rövaşata (1996) dönemin filmlerindendir.

Fotoğraf 4.9: Görgüsüzler (1982)(Boğaziçi Köprüsü) (URL-69)

Fotoğraf 4.10: Paramparça (1985) (Haydarpaşa Garı) (URL-70)

Fotoğraf 4.11: Beyoğlu'nun Arka Yakası (1987) (URL-71)

Fotoğraf 4.12: Ada (1988) (URL-72)

Sınıf farklılıkları İstanbul'da ilçelere göre görülebildiği gibi, aynı ilçenin farklı semtlerinde de görülebilmektedir. Beyoğlu ilçesine bağlı "Cihangir" ile "Tarlabaşı" semtleri bu duruma örnektir. "Cihangir" sosyo-ekonomik ve demografik açıdan orta-üst ve üst sınıf bireylerin barındığı ve apartmanlaşmanın hakim olduğu yer iken, "Tarlabaşı" alt sınıf bireylerin barındığı ve genellikle gecekonduların hakimiyet kurduğu yerdir. Sosyo-kültür ve yaşam standartları açısından zıt olan bu iki semt, zengin ve fakir ayrımının yaşayan örneğidir (Enlil, 2003).

Bu döneme kadar kent merkezlerinde yer alan sanayileşme artık kent merkezlerinin dışına taşınmıştır. Sanayinin kent merkezinin dışına taşınması ile "işçi sınıfı" da kent merkezi dışına taşınması demektir. Artık kent merkezlerine büyük ölçekli yapılar ve alışveriş merkezleri konumlandırılmıştır. Bu büyük ölçekli yapılar ve alışveriş merkezleri, sinemanın yeni kentsel simgelerinden olmuştur.

İstanbul'un Büyükşehir Belediyesi olması bu dönemde gerçekleşirken, Belediye başkanlarının "marka kent" , "master plan" söylemleri ve kent üzerinden meydanların birbiri ile yarıştırılması da ilk bu dönemde başlamıştır.

4.1.1.4.2000 Yılından Günümüze İstanbul Kent Gelişim Süreci

Gelişen teknoloji, düzensiz kent yaşamı, sınıf farklılıkları, değişen kent dokusu ve heterojen yapı, küreselleşmenin beraberinde getirdiği yüksek yapılaşmanın ilk adımlarının başladığı 2000'ler, bugünkü İstanbul kent dokusunun temellerini atmıştır. Önceki yıllara göre sosyo-ekonomik, kültürel ve ideolojik farklılıkların açık biçimde görüldüğü bu dönemde, kentin dokusunun ve İstanbul silüetinin gelenekselliğini kaybettiği, yeni kent simgeleri ve yapılaşmalar ile İstanbul'un doğal formu yok olmuştur.

2000'li yıllarda kentlerde globalleşme hakimdir. Bu dönemdeki bireylerin en büyük sorunu, kentlere uyum sağlamaya çalışırken, kentlere ve diğer bireylere karşı yabancılaşmalarıdır. Küreselleşmenin kente etkileri filmlerde de görülmektedir. Büyük ölçekli projeler, gökdelenler, mega projeler dönemin yeni kentsel simgeleri olurken, filmlerde de sıklıkla yer almaktadırlar. Kentin kalabalıklaşması, filmlerin yapılabilmesi için platolara yönlendirme mecburiyetinde bırakmaktadır. Platoların, kapalı, sınırlı alanı ve küçük yapıda olmaları, filmler açısından dezavantaj olurken, doğal mekanlarda

çekimlerin gerçekleştirilememesi, filmlerin platolara yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Platoların, çekim bitene kadar filme ait olması platoların avantajıdır. Kentin doğal görüntüsü, maketler ve gelişen teknoloji sayesinde platolarda rahatlıkla filmlere aktarılabilinmektedir (Kayaarası, 2011).

Yüksek yapı politikaları, küreselleşme, mega projeler, kentlerin yarışması İstanbul'u marka kent olmaya teşvik etmiştir. Bir kentin marka kent olması demek, diğer ülkeler tarafından tanınır olması, kendini diğer kent ve ülkelerden ayıran özellikleri ile ön plana çıkması, bireyler ve toplumun gözünde pozitif duruş sergilemesi demektir. Bütün bu özellikler kentin bütün elemanlarını doğrudan etkiler. Bu etkileme kentin tarihi dokusunu, doğal formunu bozmadan gerçekleşmelidir.

Küreselleşme, hem tarihi yerlerin eski doğal formunu kaybetmesine neden olurken, hem de geleneksel kent silüetlerinin de bozulmasına neden olmuştur. Türkiye'de küreselleşmeden en çok zarar gören kent İstanbul'dur. Kentlerin marka kentlere dönüşmesi sadece yeni yüksek yapılar, büyük projeler ile sınırlı değildir, bunların dışında tarihi olan yerlerin yenilenmesi de bunun etkilerindendir. "Kartal Kentsel Dönüşüm Projesi" , "Fikirtepe Kentsel Dönüşüm Projesi" , "İstanbul Yeni Havaalanı" ve "Galataport" İstanbul'un mega projeleri arasında yer almaktadır.

Günümüz olarak ifade edilen 21.yy İstanbul'unda, bireyler tam anlamıyla kentten ve kentte yaşayan diğer kişilerden kopmuştur, bu kopma durumu da yaşadıkları konut türlerine de yansıyarak sosyal sınıflar arasında net bir şekilde set oluşturmuştur. "Uzak (2002)", "Anlat İstanbul (2005) (Fotoğraf 4.13), "Uzak İhtimal (2009) (Fotoğraf 4.14)", "Behzat Ç Seni Kalbime Gömdüm (2011)", "Kaybedenler Kulübü (2011)" "İtirazım Var (2014) (Fotoğraf 4.15)", "Mandıra Filozofu İstanbul (2015) (Fotoğraf 4.16) ve "Aile Arasında (Fotoğraf 4.17)" dönemin filmlerindendir.

Fotoğraf 4.13: Anlat İstanbul (2005) (Kız Kulesi) (URL-73)

Fotoğraf 4.14: Uzak İhtimal (2009) (Sultanahmet Camii) (URL-74)

Fotoğraf 4.15:İtirazım Var (2014) (İstanbul silüet) (URL-75)

Fotoğraf 4.16: Mandıra Filozofu İstanbul (2015) (Ataşehir) (URL-76)

Fotoğraf 4.17: Aile Arasında (2017) (İstanbul genel görünüm) (URL-77)

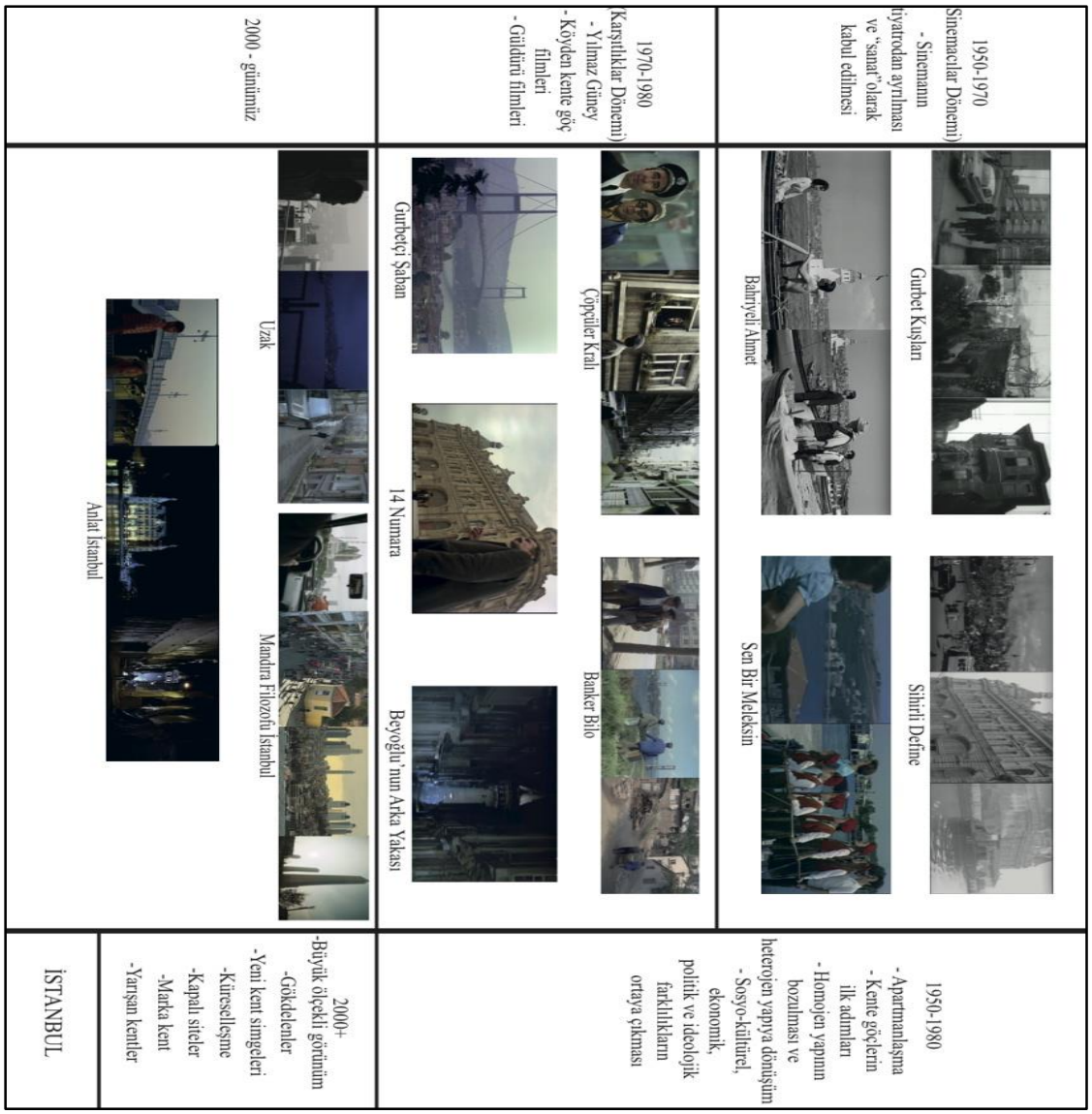
4.1.2. Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kentsel Gelişim Süreci

Bir önceki bölümde incelenen "Sinema ve Kent Simgesi" başlığı altında anlatılanların örnekleri tabloda verilmiştir. Tablo incelendiğinde sinema bölümü 7 gruba, kent bölümü 4 gruba ayrılmıştır. Bu farklılıklar "kent" ve "sinema" kavramlarının kendine ait tanım ve özellikleri olmasından kaynaklanmaktadır. İki grubun ortak olduğu dönemler de tabloda görülmektedir. Bunun nedeni ise kent ile sinemanın birbiri ile karşılıklı etkileşim içinde olmasıdır.

Tablo 4.1: Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kent Gelişim Sürecinin Oluşumu **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

1909-1914 - Sinema ile ilgili tek belge fotoğraf	Sigmund Weinberg tarafından çekilen fotoğraf karesi Bir Facia-i Aşk (Muhsin Ertuğrul)	1923 ÖNCESİ - "İlkel kentler" -Kent-köy farkı yok -İnsan gücü -Sınırlı üretim
1914-1922 (İlk Yıllar) - I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı dönemleri - "Rus Abidesinin Yıkılışı" ve "Pençe"	Rus Abidesinin Yıkılışı Pençe	1923-1950 - Cumhuriyet Dönemi ve ilk kentler -Sanayi Devrimi -Buhar ve makine gücü -Seri üretim -Geleneksel İstanbul ahşap cumbalı evler -Homojen yapıda kent ve kentin doğal dokusu
1922-1939 (Tiyatrocular Dönemi) - Muhsin Ertuğrul -Tiyatrodan film uyarlamaları - İlk sesli film (İstanbul Sokaklarında) - İlk renkli film (Halıcı Kız)	İstanbul Sokaklarında Halıcı Kız	
1939-1950 (Geçiş Dönemi) - Yeşilçam filmlerinin ilk çalışmaları - Tiyatro ve sinemanın birbirinden ayrılma çalışmalarının başlaması	Hıçkırık	

Tablo 4.1: Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kent Gelişim Sürecinin Oluşumu(devam) **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

"Türk Sineması Üzerinden İstanbul Kent Gelişim Sürecinin Oluşumu" tablosun bakıldığı zaman, Türk sineması ile kent gelişiminin dönemlerinin birbirinden ayrı olduğu görülmektedir. Her iki kategorinin kendine ait özellikleri bulunmaktadır. Kentler, sinema için çok önemlidir. Sinema, kentten ve kentsel mekanlardan beslenmiştir. Filmlerde daima kent yer almaktadır. Bazı durumlarda kentin tamamı filmlere konu olurken, bazı durumlarda kentin bir bölümü filmlerde yer almaktadır. İstanbul'da kent açısından sinemaya çok büyük imkanlar sağlayan kenttir.

1923-1950 den önce insan gücü ve sınırlı üretimin olduğu dönemdir, bu yüzden sinema da kente dair yalnızca fotoğraf bulunmaktadır. Savaş yıllarına denk gelen bu dönemde (İlk Yıllar), savaşı yansıtan filmler bulunmaktaydı. 1923-1950 döneminde Sanayi Devrimi'nin yer aldığı dönemdir. Buhar ve makine gücünün yer aldığı bu dönemde ilk kentler oluşmaya başlamıştır. Kentlerde geleneksel İstanbul ahşap cumbalı evler bulunmakta ve homojen yapı ve kentin doğal dokusu bu dönemde görülmektedir. Tiyatrodan uyarlamalarda filmler(Tiyatrocular Dönemi) üretilmekteydi. İlk sesli film ve ilk renkli film bu dönemde çekilmiştir. İlk Yeşilçam filmlerinin adımları bu dönemde atıldı (Geçiş Dönemi). Tiyatro ve sinemanın birbirinden ayrılması ile ilgili çalışmalar yine bu dönemde başlamıştır. 1950-1980 arası kentte apartmaşma, kentlere göçün başlangıcı, homojen yapının bozulması ve sosyo-kültürel farklılıklar ortaya çıkmıştır. Sinemada ise 1950-1970 döneminde (Sinemacılar Dönemi) sinema tiyatrodan ayrılmıştır ve "sanat" olarak kabul edilmiştir. filmlerde kentler ön plana çıkmıştır. Kent simgeleri filmlere yansımaya başlamıştır. 1970-1980 döneminde (Karşıtlıklar Dönemi) sinemada köyden kente göç filmleri ve güldürü filmleri yer almaktadır. 2000'den günümüze kentlerde büyük ölçekli görünümler, gökdelenler, yeni kent simgeleri, küreselleşme, kapalı siteler, yarışan kentler ve marka kentler yer almaktadır. Sinemada ise bu durum yansımıştır.

4.2.İstanbul Kent Simgesinin Türk Sineması Üzerinden Gösterimi

Türk sinemasında köy filmleri dışında hemen hemen bütün filmlerde İstanbul yer almaktadır. Fotoğraf karesi ile başlayan Türk sinema tarihi, teknolojinin, sosyo-kültürel gelişim ve değişimin etkileri ile bugünkü halini almıştır.

Sinemacılar Dönemi'ne kadar sadece mekan olarak kullanılan İstanbul, Sinemacılar Dönemi'ne gelindiğinde filmlerde aktif olarak yer alırken, filmlerin ana unsuru da olmuştur. Sosyo-kültürel, ekonomik ve sınıf farklılıklarının filmlerde açık bir biçimde görülebilmesi İstanbul'un çok kültürlü ve heterojen yapısının olmasından kaynaklanmaktadır. Filmde yer alan farklı konut tipleri, kent ile ilgili bilgi verirken, aynı yapı içinde bulunan farklı katlardaki yaşam da (bodrum katı, normal daire katları) kent ile ilgili bilgi verir. Modernizm, postmodernizm ve küreselleşmenin kente etkileri ve yansımaları da filmler üzerinden açık şekilde görülmektedir.

Kentlere göç konulu filmlerin popüler olduğu dönemde “Haydarpaşa Garı”, “gecekondu” gibi çeşitli simgeler filmlerde sıkça yer almıştır.

Günümüzde ise yüksek yapılaşma, gökdelenler, büyük ölçekli yapılar, küreselleşmenin etkisinin hissedildiği ve heterojen yapının oluşturduğu sınıf farklılıklarının daha çok belirginleşmesi görülmektedir.

Tablo 4.2: Türk Sineması’ndaKent Simgesinin Gösterimi **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

1923-1950 DÖNEMİ TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGESİNİN GÖSTERİMİ	İSTANBUL	ULUSLARARASI	
Yuvamı Yıkamazsın (1947)	-Cumhuriyet Dönemi ile ilk kentleşme -Eski ahşap, cumbalı İstanbul evleri -Homojen yapı -Doğal kent dokusu	-Demir-çelik malzemeden yapılmış kentsel simgeler (Golden Gate, Eyfel Kulesi) -Modernizm etkileri -Apartmanlaşma ilk adımları	-Kentlerin filmlerde sadece arka fon olarak görülmesi
	Söz Sende (1924)		

Tablo 4.2: Türk Sineması'ndaKent Simgesinin Gösterimi(devam) **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

1950-1980 DÖNEMİ TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGESİNİN GÖSTERİMİ	İSTANBUL	ULUSLARARASI
 Hçkırık (1953) Bahtiyeli Ahmet (1963) Bitmeyen Yol (1965) Sözde Kızlar (1967) (Geleneksel İstanbul evleri, tek katlı konutlar, cumbalı evler) Yanık Kalp (1969) Sen Bir Meleksin (1969) Yumurcağın Tatlı Rüyaları (1971) -Kentleşmenin filmlerde salt mekan olarak değil, ana unsur olarak görülmesi	1950-1980 -Gecekonduların yeni konut tipi olarak başlaması -Apartmanlaşmanın ilk adımları -Nüfus artışı ve heterojen yapı -Doğal kent dokusunun bozulmaya başlaması -Modernizm başlangıcı	1950-1980 -Çok katlı yapıların başlangıcı -Postmodernizm izleri -Küreselleşmenin ilk adımları

Tablo 4.2: Türk Sineması'ndaKent Simgesinin Gösterimi(devam) **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

1980-2000 DÖNEMİ TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGESİNİN GÖSTERİMİ	İSTANBUL	ULUSLARARASI
Gerçek Şaban (1980) Gurbetçi Şaban (1985) 14 Numara (1985) Beyoğlu'nun Arka Yakası (1987)	-Apartmanlaşmanın hakim olması -Toplu konutların başlaması -Farklı konut tipleri ile zengin-fakir simgeleri -Boğaziçi Köprüsü -Fatih Sultan Mehmet Köprüsü -Postmodernizm	-Yüksek yapılı binaların başlaması -Küreselleşmenin etkileri -Kapalı sitelerin görülmeye başlanması -Marka kent kavramı
-Sosyal sınıf farklılığının filmlere yansıması		

Tablo 4.2: Türk Sineması'ndaKent Simgesinin Gösterimi(devam) **Hazırlayan:** Şeyma Pekdemir

2000'DEN GÜNÜMÜZE TÜRK SİNEMASINDA KENT SİMGESİNİN GÖSTERİMİ	İSTANBUL	ULUSLARARASI
 Uzak (2002) Anlat İstanbul (2005) Mandıra Filozofu İstanbul (2015)	-Küreselleşme -Kapalı siteler -Marka kent -Yüksek yapılı projeler -Mozaikleşen kentsel doku -Büyük projeler -Tarihi ve modern yapıların birarada bulunması	-Yüksek yapılı projelerin kentlere hakim olması -Küreselleşmenin maksimum seviyede kentlere etkisinin yansıması
-Kent simgelerinin doğal formu ve değişime uğramış formunun sinemaya yansıması		

"Türk Sineması'nda Kent Simgesinin Gösterimi" (Tablo 4.2) tablosu incelendiğinde, kent ve sinema bir arada ele alınarak incelenmiştir. Bu durum, kent ve sinemanın karşılıklı bir yarar sağladığının kanıtıdır. 1923-1950 döneminde sinemada kentler sadece arka fon olarak kullanılmaktaydı. Bu dönemde İstanbul'da ilk kentleşmelerin başladığı görülmektedir. 1950-1980 dönemlerinde ise sinemada kentler filmde yer alan oyuncular gibi aktif olarak görülmektedir. İstanbul'da yeni konut çeşidi olan gecekonduların oluşmaya başladığı bu dönemde, apartmanlaşma için ilk adımlar atılmıştır. Nüfusun artışı, doğal kent formunun bozulması ve modernizmin başlangıcı gözlemlenmiştir. 1980-2000 döneminde sinemada sosyal sınıflar arasındaki farklılıklar

yansımaktadır. İstanbul'da apartmanlaşmanın hakim olduğu bir dönem görülmektedir. Toplu konutların başladığı bu dönemde farklı konut tipleri ve buna bağlı olarak sınıf farklılıkları gözlemlenmektedir. Ayrıca bu dönemde "Boğaziçi Köprüsü" ve "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü" yapılarak Avrupa Yakası ile Asya Yakası birbirine bağlanmıştır. 2000'den günümüze dönemde ise, artık kent doğal ve/veya yapay olarak (platolar) sinemada yer almaktadır. İstanbul'da küreselleşmenin etkisiyle, kapalı siteler, yarışan siteler, tarihi ve modern yapıların bir arada bulunması, mozaikleşen doku gözlemlenmektedir.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Kentler, insanoğlunun varlığından itibaren bulunan yerleşim yerleridir. "ilkel kent" olarak tanımlanan ilk kentlerin, kırsal alanlardan farkının olmadığı bilinmektedir. Bu dönemde insan gücü ile sınırlı üretim gerçekleşmektedir. Sanayi Devrimi'nin gelmesi, kentler için devrim olarak kabul edilir. Sanayi Devrimi ile birlikte insan gücü yerini buharlı ve makine gücüne bırakmıştır ve seri üretim başlamıştır. Sanayi Devrimi ile kentler köylerden ayrılmaya başlamıştır. Artık kentler fabrikaların ve üretimin merkezlerine dönüşmektedir. Sanayi Devrimi'nin gelmesi ile birlikte "modernleşen kentler" nüfus artışını ve "işçi sınıfı"nı beraberinde getirmiştir. Sanayi Devrimi'nden önce durağan bir şekilde artan nüfus, Sanayi Devrimi ile birlikte ivme kazanmış bir şekilde artmıştır. Sanayileşme, köylerden kentlere doğru tek taraflı bir geçişi oluşturmuştur. "Modern kent" olarak ilk adımının Sanayi Devrimi döneminde atılması, bugünkü kent algısının temelini oluşturmaktadır. Sanayi Devrimi ile birlikte gelişen teknoloji, kentlerde etkisini kısa sürede göstermiştir. Kent doksunun değiştiği sanayileşme döneminde fabrikalar, demir-çelik-cam binalar kentte görünmeye başlamıştır. Farklı farklı kuramcıların ele aldığı Sanayi Devrimi ile ilgili tanım ve açıklamalar incelendiğinde tek bir tanımın ve açıklamanın olmadığı görülmektedir.

İlerleyen yıllarla birlikte gelişen teknoloji, değişen sosyo-ekonomik, politik ve ideolojik yapı Modernizmi getirmiştir. Sanayi Devrimi'nden sonra yeni akım olan Modernizm, Sanayi Devrimi döneminde gerçekleşmiş birtakım gelişmelerin geleneksel olduğunu vurgular. Hedefi "modern kent", "modern birey" ve "modern toplum" olan Modernizm, kentlerin, sosyo-kültürel, ideolojik, teknolojik ve politik yapının modernleşmek zorunda olduğunu belirtmektedir. Çok sayıda kuramcı Modernizmi farklı yönleri ve farklı bakış açılarıyla açıklamıştır. Modernizm kentlerde bulunan mekanları bireyler için merkez konumunda tutmuştur. Modernizm, "modern kent", "modern birey" ve "modern toplum" üçgenini Haussman'ın "ideal kent", "ideal birey" ve "ideal toplum" açıklaması ile eş anlamlı olarak kabul etmektedir. Bu bağlantıda modernizm, kentlerin modern, köylerin geleneksel yerler olduğunu belirterek köylerden kentlere göçü ifade etmektedir. Modernizmin babası Le Corbusier "ideal kent"in bireylere faydası ile gerçekleşebileceğini belirtir. Modernizm, gelişen teknolojik yapının ve değişim geçiren sosyo-ekonomik, siyasi, ideolojik ve kültürel çerçevede çalışmalarını

alt başlığı olan Fordizm ile beraber devam etmiştir. Fordizm, kentleri ve ticareti ön plana çıkararak kentleri bireyler için ilgi çekici yerleşim alanları olarak göstermiştir.

Modernizm, zaman içinde kendini tekrar etmeye başlamıştır ve kentlerdeki hakimiyetini yeni akım olan Postmodernizm'e kaptırmıştır. Postmodernizm, kuramcıların iki gruba ayrıldığı akım olmuştur. Modernizmin devamı ve Modernizm'e karşıt olarak tanımlama ve açıklamalarla ifade edilen Postmodernizm, çelişkilerle dolu akımdır. İlk önce mimaride kullanılmaya başlanılan bu akım, ilerleyen yıllarda diğer sanat ve disiplinlerde de etkisini göstermiştir. Bugüne kadar "işçi sınıfı" olarak ifade edilen sosyal sınıf, Postmodernizm'in gelmesi ile birlikte değişime uğrayarak "orta sınıf" olarak ifade edilmektedir. Bu durum, hem sınıf farklılıklarının eskiye göre daha çok açıldığının bir göstergesi hem de küreselleşmenin sinyallerinin belirtisidir.

Diğer akımlar gibi değişen sosyo-ekonomik, kültürel, siyasi ve ideolojik yapı ile gelişen teknoloji Postmodernizm'i de gerisinde bıraktı ve küreselleşme, postmodernizmin yerini aldı. Küreselleşme, günümüz kentlerine diğer akımlar arasından en yakın olanıdır. "ideal dünya" olarak ifade edilen küreselleşmede bireyler ve ülkeler arasında herhangi bir sınır bulunmamaktadır. Küreselleşmenin etki ettiği elemanlardan bir tanesi de kenttir. Artık kentler birbiri ile yarış içindedir. Tek tipte, büyük ve yüksek yapılar, kenti kaplayarak doğal dokunun bozulmasına neden olmuştur. Tüm dünya tarafından tanınan star mimarların eserleri küreselleşmenin bir sonucudur.

İstanbul, ilk yerleşiminden bugüne değişen ve gelişen kenttir. 1923'den 2019'a kadar değişim ve gelişimi pek çok arşivlerde okunduğu gibi, filmler üzerinden de okunabilmektedir. Bazen bir silüet, "Galata Kulesi", "Tarihi Yarımada", "Kız Kulesi" "Boğaziçi Köprüsü" ve "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü" gibi geçmişten günümüze kadar gelen kent simgelerinin yanı sıra, "Gökdelenler", "İstanbul Yeni Havalimanı", "Çamlıca Camii", "Galataport" gibi sonradan kentsel simge olarak kabul edilen yerler filmlerde görülmektedir. İstanbul'daki kent simgeleri 4 grupta inceleyebilmek mümkündür:

- 1923-1950 Dönemi Türk Sinemasında Kent Simgesinin Gösterimi: Cumhuriyet Dönemi'nin başlaması ile birlikte ilk kentleşmenin kabul edildiği bu dönemde eski geleneksel İstanbul evleri olarak tanımlanan cumbalı ahşap evler bulunmaktadır. İstanbul kentinin doğal dokusunu henüz kaybetmediği bu dönemde homojen yapı mevcuttur ve filmlerde İstanbul, yalnızca fon niteliğinde kullanılmaktaydı.
- 1950-1980 Dönemi Türk Sinemasında Kent Simgesinin Gösterimi: Göç ile birlikte yeni konut tipi olarak gecekondulaşmanın başlaması ve bunun beraberinde kentte artmaya başlayan nüfus ve homojen yapının yerini heterojen yapıya bırakması, apartmanlaşmanın ilk adımlarının atıldığı ve modernizmin başlaması, filmlerde kentin ana eleman olarak yer alması.
- 1980-2000 Dönemi Türk Sinemasında Kent Simgesinin Gösterimi: Boğaziçi Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün yapımının yer aldığı bu dönemde, apartmanlaşmanın kente hakimiyet kurması, toplu konutların başlaması ve farklı tipte konutların neden olduğu sınıf farklılıkları ve postmodernizmin başlaması. Sinemada, farklı konut tipleri üzerinden "zengin-fakir" simgeleri ile gösterilmektedir.
- 2000'den Günümüze Türk Sinemasında Kent Simgesinin Gösterimi: Küreselleşmenin neden olduğu yarışan kentlerin, kapalı sitelerin, marka kentlerin, yüksek yapılı projelerin kentlere hakim olması, kentsel dokunun mozaikleşmesi ve tarihi yapılar ile modern yapıların birlikte yer alması. Sinemada bu durum kent simgelerinin deforme olduğu biçimde yansımaktadır.

Kentlerin gelişimi ve değişimi en kolay sinema ve filmler üzerinden gösterilir. Filmler sayesinde kentlerin yıllar içinde geçirmiş olduğu gelişim ve değişim seyirciye aktarılır. Sinema bu durumda kenti izleyiciye aktaran bir araç konumundadır. Sinemanın kentten beslendiği bir gerçektir. Dönemlere bakıldığı zaman köy temalı filmler hariç filmlerin konusunun İstanbul'da geçtiği görülmektedir. İstanbul'da sinemaya çok fazla olanakları sunan kent konumundadır.

Sinemanın da kentlerde olduğu gibi dönüm noktaları vardır ve bu dönüm noktaları hem dünya sinemasında hem de Türk sinemasında kendini göstermiştir. Dünya sinemasında "sessiz film" ile başlayan sinemanın tarihi, 1927'de gerçekleştirilen "Caz Şarkıcısı (İlk sesli film)" ile bir dönüm noktası yaşamıştır. Bu dönemde gösterilen filmler yalnızca savaş temalıydı. İlerleyen yıllarda gençlik konulu filmler, macera ve adrenalin konulu filmler gösterime girmiştir. Yeni temaların çıkması da sinema için bir dönüm noktasıdır. Türk sineması tarihi 1905 yılında başladığı varsayılır fakat film ile ilgili bir kanıt olmadığı için film olarak kabul edilmez. 1909 yılında Sigmund Weinberg'in gerçekleştirdiği filmden sadece "Servet-i Fünûn Dergisi"nde çıkan bir fotoğraf ile Türk sinemasının tarihi kabul edilmektedir. Türk sineması da aynı Dünya sineması gibi sessiz sinema ile başlamıştır. 1914 yılında "Milli Sinema"nın kurulması ve 1922 yılında ilk özel film şirketi olan "Kemal Film"in kurulması Türk sinema tarihinin gelişiminin göstergelerindendir. 1922'de ilk kez İstanbul Muhsin Ertuğrul'un "İstanbul'da Bir Facia-ı Aşk" filmde yer almıştır. Galata köprüsünün filmde gösterilmesi Türk sineması için dönüm noktası kabul edilir. 1950'lere kadar sadece arka planda görüntü olarak yer alan İstanbul, 1950'li yıllarda tema olarak yer almaya başlamıştır. Geleneksel mahalle yaşamları, silüet, modern yapılar, geleneksel yapılar simge unsuru olarak filmlerde yer almaya başlamıştır.

1950'den önce Türk sineması, tiyatro ile aynı kategoride yer almaktaydı ve o zamanlarda oluşturulan filmler tiyatro oyunlarından alıntılardı. ("İstanbul Sokakları'nda" , "Halıcı Kız" vb). 1950'de sinema kendine ait kuralları ve özelliklerini oluşturarak tiyatrodan kopmayı başardı.

1970'ler de hem komedi hem de mücadelelerin filmlere konu edildiği dönemdir. Karşıtlıklar Dönemi olarak ifade edilen bu dönemde hem köylerden kentlere göç temalı filmler hem de güldürü filmleri yer almıştır. ("Umutsuzlar" , "Çöpçüler Kralı" vb.)

1980'lerde toplumsal sorunların konu olduğu filmler görülmektedir ve bu dönem Darbe Dönemi olarak ifade edilir. Bu dönemde yeni bir tür olan "arabesk film" ortaya çıkmıştır. ("Banker Bilo" , "Çiçek Abbas" vb). Sinemanın sanat olarak kendini kabul ettirdiği bu dönemde, zengin-fakir ayrımı kent mekanları ve konut tipleri üzerinden görülmektedir. (Villa zenginliğin, mahalle kültürü fakirliğin simgeleri).

Dünya kentleri bu durumdan ne kadar etkilendiyse, Türkiye'de bu durumdan o kadar etkilenmiştir. Türkiye'de bu değişimi en çok hisseden ve yaşayan kent İstanbul olmuştur. İstanbul kentinin tarihi dokusu ile bütünleşmiş, bakıldığı zaman bireylere İstanbul olduğunu ifade eden kent simgeleri geçmişten günümüze kadar gelirken, teknolojinin gelişmesi, sosyo-kültürel, politik ve ideolojinin değişmesi ile sonradan yapılan modern yapılarda İstanbul'un kent simgeleri olmaya başlamıştır. Bu durum, kent silüetinin yeniden oluşmasına neden olurken, sonucunda da kentin tarihi ve doğal dokusu yok olmuştur.

KAYNAKÇA

1. Abisel, Nilgün. (1999). **Popüler Sinema ve Türler**. 2. Basım. İstanbul: Alan Yayınları.
2. Acarlı, Belma. (2017). **Geçmişten Günümüze Taksim Meydanı'nın İstanbul Kent Kimliği Üzerine Etkisinin İrdelenmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s:15.
3. Allmer, A.(Ed.) (2010). Sonsuzluğun Düş Mekânları ve Bir Evren Mimarisi: Aşkın Gücü. *Sinemekân Sinemada Mimarlık,* 31-46. İstanbul: Varlık Yayınları.
4. Alver, Köksal. (2007). **Siteril Hayatlar: Kentte Mekansal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler**. Ankara: Hece Yayınları.
5. Aslanoğlu, Rana (1998). **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**. Bursa: Asa Kitabevi Yayını.
6. Aymaz Göksel.; Öztürk, Mehmet.; Türkoğlu, Nurçay. (2014). **Kentte Sinema Sinemada Kent**. 1. Baskı. İstanbul: Pales Yayıncılık.
7. Balay, Refik. "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim."**Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 2004/37, s:62.
8. Bali, N.Rıfat. "Ertuğrul Özkök: Yeni Türk İnsanının Heykeltraşı", **Birikim Dergisi**. Sayı:144, Nisan 2001, s:57-59.
9. Batmaz, Nihat; Özcan Abdulvahap (2007). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. **Karamanoğlu MehmetBey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.** Cilt:2011, Sayı:1.
10. Baudrillard, Jean. (1998). **Simülakrlar ve Simülasyon**. (Çev: Adanır, Oğuz.) İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
11. Bayar, Fırat. "Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye." **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**. 2, 25-34, 2008.
12. Baydemir, Ahmet., Önder Selahattin. "Sinemasının Gelişimi(1895 - 1939)". **Eskişehir Osmangazi ÜniversitesiSosyal Bilimler Dergisi**. Cilt: 6 Sayı: 2: 2005.
13. Bermann, Marshall. (2013). **Katı Olan Herşey Buharlaşıyor**. (Çev: Altuğ, Ümit; Peker, Bülent). İstanbul: İletişim Yayınları.

14. Best, Steven.; Kellner, Douglas. (1998).**Postmodern Teori: Eleştirel Soruşturmalar**. (Çev.: Mehmet Küçük).İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
15. Bilgin, İhsan. (1998). Modernleşmenin Ve Toplumsal Hareketliliğin Yörüngesinde Cumhuriyetin İmarı, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık.İstanbul: Türkiye İş Bankası ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
16. Boratav, Korkut. (1998). Türkiye İktisat Tarihi 1908-1985, 6. Baskı. Ankara: Gerçek Yayınevi.
17. Buyan, Burak. "Küreselleşme ve Sinema." **Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 1 (1), 2007, 214-226.
18. Büyükdüvenci Sabri; Öztürk Semire Ruken (çev. ve der.) (1997). **Postmodernizm ve Sinema**. 1. Baskı, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
19. Castells, Manuel(1989).**The Informational City: Information Technology, Economic Restructuring, And The Urban-Regional Process**. B. Blackwell Pub, Oxford, UK.
20. Castells, Manuel. (2008). **Enformasyon Çağı Ekonomi, Toplum ve Kültür**. I. Cilt, Kılıç, Ebru(çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
21. Coşan, Simten. "Türk Modernleşmesi:Aklileşme', 'Patoloji', Tıkanma". **Doğu-Batı Düşünce Dergisi**. Yıl:2, Sayı:8, Ağustos, Eylül, Ekim 1999, s:66-67.
22. Çelikbilek, Ayça. (2017)."Modern Kentlerin Yaratılmış Güzellik Algısı: Türkiye'deki İnşaat Sektörünün Modernizm Pazarlaması Üzerine Bir İnceleme.Medeniyet Sanat."**İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi**. Cilt:3, Sayı:1, 2017, s. 79-103 ISSN 2587-1684.
23. Çelik Zengin, Hayat.; Tezcan, Senem. "Türk Sinemasında Göç Temalı İstanbul Filmleri Üzerinden Kentlerdeki Mekânsal ve Toplumsal Değişimlerin İncelenmesi". **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. 2017.
24. Çiçekçioğlu, Feride. (2014). **Vesikalı Şehir**. 2. Basım. İstanbul: Metis Yayınevi. S:27-32.
25. Çiğdem, Ahmet. (2004).**Bir İmkan Olarak Modernite: Weber ve Habermas**.İstanbul:İletişim Yayınları.

26. Çitçi, Salih.; Yılmaz, Ensar. (2011). Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açıdan Türkiye'de Kentleşme Dönemleri. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**. Kış Cilt:10 Yıl:2011 Sayı:35 (252-267).
27. Dinçer, İclal(Ed.). (2000). "Sosyal Adalet, Kent Mekanı Ve Küreselleşme", 3. Binyılda Şehirler: Küreselleşme, Mekan-Planlama, Dünya Şehircilik Günü, 23. Kolokyumu, 8-10 Kasım 1999, YTÜ.
28. DPT (1995). Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler, Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara.
29. Ekin, Nusret. (1999). **Küreselleşme ve Gümrük Birliği**. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
30. Elteren, Mel Van (1999). **Popüler Kültür ve İktidar**. Nazife Güngör (ed.). Ankara: Vadi Yayınları. 275-325.
31. Enlil Merey, Zeynep. **"**1980 Sonrası İstanbul'da Toplumsal Ayrışmanın Mekansal İzdüşümleri" **mimar.ist**.3(8), Bahar 2003, ss: 84-89.
32. Eralp, Atila. (2016). **Devlet, Siyaset ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar**. 15. Baskı.İstanbul: İletişim Yayınları.
33. Eraydın, Ayda. (1992). **Post-Fordizm ve Değişen Mekansal Öncelikler.** Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları.
34. Eraydın, Ayda. (2003). **Kentleşme, Kalkınma ve Nüfus, Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Yazını: Eleştirel Bir Değerlendirme**.TÜBA Raporları, İstanbul.
35. Erbalaban Gürbüz;Özge Nilay. "Modern Sinemanın Erken Tarihi Ve Modern Sinema Örneği Olarak Jean Luc Godard Sineması." **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**. Cilt:2, Sayı:4, Eylül 2014.
36. Erder, Sema. (2015). **İstanbul Bir Kervansaray (Mı?) Göç Yazıları**. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
37. Erdoğan, Nezih. "Üç Seyirci:Popüler Eğlence Biçimlerinin Alımlanması Üzerine Notlar", **Doğu-Batı Dergisi**. Yıl:4, Sayı:15, Mayıs, Haziran, Temmuz 2001, s:122.
38. Esen Kuyucak, Şükran. (2016). **Türk Sinemasının Kilometre Taşları (Dönemler ve Yönetmenler)**. 3. Baskı. İstanbul: Agora Kitaplığı.
39. Featherstone, Mike. (1996). **Postmodernizm ve Tüketim Kültürü**. (Çev: Küçük, Mehmet). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

40. Featherstone, Mike. (2005). **Postmodernizm ve Tüketim Kültürü**. (Çev: Küçük, Mehmet). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
41. Friedman, Thomas. (2010). **Lexus ve Zeytin Ağacı: Küreselleşmenin Geleceği**.(Çev: Özsayar, Elif.) İstanbul: Boyner Yayınları.
42. Giddens, Anthony. (1994). **Modernliğin Sonuçları**. (Çev: Kuşdil, Ersin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
43. Giddens, Anthony (2000). **Küreselleşme Okumaları.**(Çev:Bülbül, Kudret.).Ankara: Kadim Yayınları. 203–214.
44. Giddens, Anthony.; Pierson, Christopher (2001). **Modernliği Anlamlandırmak Anthony Giddens'la Söyleşiler**. 1. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.
45. Giddens, Anthony. (2008). **Sosyoloji**. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
46. Gökdemir, Nalan; Kurtoğlu, Ramazan. "Küreselleşmenin Dünya Film Endüstrisine Etkisi ve Hollywood Film Endüstrisindeki Yeni Eğilimler" **İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi (İaüd)**. Yıl 5, Sayı 19, Sayfa (27 - 56).
47. Göksu, Sezai. (2000). "Küreselleşme ve Planlamanın Sonu", 3. Binyılda Şehirler: Küreselleşme, Mekan-Planlama, Dünya Şehircilik Günü, 23. Kolokyumu, 8-10 Kasım 1999, (ed: Dinçer, İclal.), YTÜ, İstanbul, s. 59-68.
48. Harvey, David. (1997). **Postmodernliğin Durumu**. Çev: Savran, Sungur. İstanbul: Metis Yayınları.
49. Hatt, Paul K. Ve Reiss, Albert J. (2002). **Kentsel Yerleşmelerin Tarihi, 20. Yüzyıl Kenti**. (Der. Ve Çev. Bülent Duru - Ayten Alkan) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları. s. 29
50. Hayta, Yasemin. "Kent Kültürü ve Değişen Kent Kavramı"**Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. / *Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences* Cilt/*volume*:5 Sayı/*Number*:2 Aralık/*December* 2016 ss.165-184. **Hakemli Makale / *Refereed Article*** Geliş Tarihi / *Received*: 03.10.2016 Kabul Tarihi / *Accepted*: 03.11.2016.
51. Heller,A. ve Feher, F., (1993). **Postmodern Politik Durum**.(Çev: Argın Şükrü.; Akınhay,Osman.).Ankara: Öteki Yayinevi.
52. Huyssen, Andres. (2000).**Modernite versus Postmodernite.**(Çev ve Der. Küçük, Mehmet.)Ankara: Vadi Yayınları. 207-235.

53. Işık, Oğuz.(1993). Modernizm Kenti/ Postmodernizm Kenti. **Birikim Dergisi**. 53, ss:30-50.
54. Işıldak, Suat R. "Yaratmada İlk Adım: İmge ve İmgelem" **Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)**.Cilt 2, Sayı 1, 66, 2008.
55. İskenderoğlu, Levent. "JEAN-PAUL SARTRE'IN 'İmgelem'i, Sanatta İmge Ve İmge Kökleri Üzerine**"** Jean-Paul Sartre's Imagination İs On, Image In Art And Roo**t** Of Images" **Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**. 14:2 (2009), Ss.157-166
56. İspir, Naci.; Kaya, Zekeriya. "Sinemada Postmodern Arayışlar". **Atatürk İletişim Dergisi**. Sayı:2, Temmuz 2011.
57. İşbir, Eyüp G. (1986). **Şehirleşme ve Meseleleri**. Ankara: Ocak Yayınları.
58. Jameson, Frederic. (1990).**Postmodernizm**.Necmi Zeka (Der.), Birinci Baskı. İstanbul: Kıyı Yayınları, 59-116.
59. Jencks, Charles. (1987), **The Language of Postmodern Architecture**, London: Academy Editions.
60. Karahanoğlu, Işıl.(2007). **1950 – 1970 Yılları Arasında Türk Sinemasının Temel Özelliklerinin Oluşmasını Sağlayan Toplumsal, Ekonomik, Siyasi, Kültürel Etkenler Ve Bunların Türk Sinema Tarihindeki Yeri**. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
61. Karakurt, Elif. (2006). "Kentsel Mekanı Düzenleme Önerileri: Modern Kent Planlama Anlayışı ve Postmodern Kent Planlama Anlayışı" **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. Sayı:26.
62. Karaman Toprak, Zerrin. (1998). **KentYönetimi ve Politikası**. İzmir: Anadolu Maatbacılık.
63. Kayaarası, Tuğçe. (2011). **Yeni Türk Sinemasında İstanbul Kent İmgeleri**. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
64. Kazgan, Gülten. (2015). **Küreselleşme ve Ulus-Devlet**. 6. Baskı. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

65. Kellner, Douglas. (1993). "**Toplumsal Teori Olarak Postmodemizm: Bazı Meydan Okumalar ve Sorunlar**." Modemite versus Postmodemite. (Çev ve Der. Küçük, Mehmet.). İstanbul: Vadi Yayınları.
66. Kırel, Serpil. (2012). **Kültürel Çalışmalar ve Sinema**. 2. Basım. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
67. Koçak, Dilek Özhan. "Sinemada Postmodernizm". **Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. (5), 2, 2012, 65-87. İstanbul.
68. Kotan, Aslı. (2008). **Stratejik Mekânsal Planlama'da Kentsel Projeler 'Proje Süreç Yönetimi'**. Yükseklisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul:2008.
69. Kovacs, Andras Balint. (2010). **Modernizmi Seyretmek**. (Çev: Yılmaz, Ertan). Ankara: Deki Yayınları. 2010.
70. Kurtoğlu, Ramazan. (2014). **Hegemonya Savaşları İklim, Su ve Gıda**. İstanbul: Karma Yayınları. 2014.
71. Kurtoğlu, Ramazan. (2017). **Küresel Ekonomik Kriz ve Yeni Dünya Düzeni**. 1. Basım. İstanbul, Destek Yayınları. 2017.
72. Kuyucak Esen, Şükran. (2016). **Türk Sinemasının Kilometre Taşları Dönemler ve Yönetmenler**. 3. Baskı. İstanbul: Agora Kitaplığı.
73. Leppert, Richard (2009). (Çev: Türkmen, İsmail). **Sanatta Anlamın Görüntüsü İmgelerin Toplumsal İşlevi**. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
74. Lynch, Kevin (2017).**Kent İmgesi**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
75. Lyotard, Jean François. (1997). (Çev: Çiğdem, Ahmet.)**Postmodern Durum**. 2. Basım. Ankara: Vadi Yayınları.
76. Manisalı, Erol. **(**2001). **Yirmi Birinci Yüzyılda Küresel Kıskaç Küreselleşme**. İstanbul: Ulus Devlet ve Türkiye.
77. Martinelli, Alberto. (2005). **Global Modernization: Rethinking the Project o Modernity**. London: SAGE Publications
78. Mattelart Armand.(1995). **Beyin İğfal Şebekesi**. Gürbüz, Işın.(çev), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
79. Mutlu, Erol. "Popüler Kültürü Eleştirmek" **Doğu-Batı Düşünce Dergisi**. Yıl:4, Sayı:15, Mayıs, Haziran, Temmuz 2001.

80. Mutlu, Selcen. (2007). **Türkiye'de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği**.Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
81. Nutku, Özdemir. (1983). **Dram Sanatı: Tiyatroya Giriş**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
82. Onaran, Alim Şerif. (1986). **Sinemaya Giriş**. İstanbul: Filiz Kitabevi.
83. Onaran, Alim Şerif.(1994).**Türk Sineması I. Cilt**. Ankara: Kitle Yayınları.
84. Ormanlı, Okan. "Küreselleşme ve Yerellik Bağlamında Günümüz Türk Sineması." **The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC**. April 2013 Volume 3 Issue 2
85. Orr, John. (1997). **Sinema ve Modernlik**. 1. Baskı. (Çev: Bahçıvan, Ayşegül.) İstanbul: Ark Kitap.
86. Osmay, Sevin. (1998). **1923'ten Bugüne Kent Merkezlerinin Dönüşümü,", 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık**.İstanbul: Türkiye İş Bankası ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.
87. Önk Yıldıran, Ürün. "Türk Sineması'nda Türler Üzerine Bir İnceleme (1970-1980)" **Journal of Yaşar University**. 2011 23(6) 3866-3877.
88. Öz, Ersan.(Çev.). "Globalleşme Nedir?" **Dış Ticaret Dergisi**. Temmuz 2001.
89. Özdamar, Zeynep. (2006). **İstanbul'un 1950-1990 Dönemindeki Kentsel Gelişiminin Türk Sinemasındaki Temsili**. Yükseklisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
90. Özdemir, Ürün Anıl. (2011). Kültür Bağlamında Kent ve MekânsalÖrgütlenme. **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**.| 62 Sayı : 2 / Nisan 2011 - Eylül 2011).
91. Özel, Hasan Alp. "İktisadi Perspektiften Küreselleşme Kavramı ve Gelişimi" **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 2011, (2), 91-98.
92. Özer, Ezgi. (2019). **Sanayi Devrimi Sonrası Toplumsal Yapının Dönüşümü ve KentMekanına Etkisi. Final Ödevi**. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik Doktora Programı.
93. Özgüç, Agah. (1993). **100 Filmde Başlangıcından Günümüze Türk Sineması**. Ankara: Bilgi Yayınevi.

94. Özgüç, Agah. (2005). **Türlerle Türk Sineması Dönemler, Modalar, Tiplemeler**. İstanbul: Dünya Kitapları.
95. Özkoçak, Yelda(Ed.). (2015). **Türlerle Türk Sineması**. İstanbul: Derin Yayınları.
96. Özön, Nijat. (1985). **Sinema Uygulayımı, Sanatı, Tarihi**. İstanbul: Hil Yayınları.
97. Özön, Nijat. (2000). **Sinema Televizyon Video, Bilgisayarlı Sinema Sözlüğü**. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
98. Özön, Nijat. (2008). **Sinema Sanatına Giriş**. İstanbul: Agora Kitaplığı,.
99. Öztürk, Belis. (2012). **Sinemada Mekân Tasarımının İncelenmesi: Bilim Kurgu Sineması Örneği**. Yükseklisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
100. Pösteki, Nigar. (2012). **1990 Sonrası Türk Sineması (1990-2011)**. 3. Baskı. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
101. Rancière, Jacques. (2016). **Sinematografik Masal**. (çev: Ertuğrul, Tacettin.) İstanbul: Küre Yayınları.
102. Robertson, Roland. (1990). **Mapping the Global Condition: Globalization as the Central Concept, Global Culture**. M. Feathersone (ed.). Sage, London, 15-30.
103. Sarıbay, Ali Yaşar. (2004). (**Modernitenin İronisi Olarak Globalleşme**. İstanbul: Everest Yayınları.
104. Scott, Allen J. (2004). **Küreselleşme ve Kent-Bölgelerin Yükselişi**. (Çev: Çamur Cihangir, Kübra.) **Planlama Dergisi**. 2004/3. Sayı: 29. ISSN 1300-7319
105. Sencer, Yakut. (1979). **Türkiye'de Kentleşme**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
106. Short, John Rennie (2004).**Global Metropolitan: Globalizing Cities in a Capitalist World**.London: Routledge.
107. Sjoberg, Gideon. (2002). **20.Yüzyıl Kenti**. (Der: Duru, Bülent., Alkan, Ayten.), Ankara: İmge Yayınevi. ss.37-54.
108. Steger, Manfred B. (2006). **Globalization: A Contested Concept**. Oxford University Press.

109. Şaylan, Gencay.(2002). **Postmodernizm**. Ankara: İmge Kitabevi.

110. Şengül, H. Tarık. "Planlama Paradigmalarının Dönüşümü Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme" **Planlama Dergisi**. 2002-2-3.

111. Tağ, Şermin. (2003). **Belgesel Sinema ve Türleri**. Yükseklisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

112. Talas, Cahit. (1981) **Toplumsal Politikaya Giriş**. Ankara: S Yayınları. S. 29

113. Tekeli, İlhan. **(**1998**). 75.Yılda Değişen Kent Ve Mimarlık, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme Ve Kent Planlaması"**.İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

114. Tekeli İlhan. (2001). **Modernite Aşılırken Kent Planlaması.**Ankara: İmge Kitabevi.

115. Tekeli, İlhan. (2011). **Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

116. Teksoy, Rekin. (2009). **Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi Cilt I**. 3. Baskı. İstanbul: Oğlak Yayınları.

117. Teksoy, Rekin. (2009). **Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi Cilt II**. 3. Baskı. İstanbul: Oğlak Yayınları.

118. Toffler, A. (2018). **Üçüncü Dalga**. (Çev: Yeniçeri, Selim.)3. Baskı. İstanbul: Koridor Yayıncılık.

119. Topal, Kadir A. "Kavramsal Olarak Kent Nedir Ve Türkiye'de Kent Neresidir?" **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** Cilt 6, Sayı 1,277-286, 2004.

120. Torun, Ayla. "Sinema-Kent İlişkisinde İstanbul" **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**. 2017/ I 147-166, DOI: 10.17064/iuifd.333176

121. Touranie, Alain. (1995). **Modernliğin Eleştirisi**. Çev: Tufan, Hülya. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

122. Tutar, Hasan. (2000). **Küreselleşme Sürecinde İşletme Yönetimi**. İstanbul: Hayat Yayınları.

123. Türkoğlu, Nurçay (2000). **Görü-Yorum. Gündelik Yaşamda İmgelerin Gücü**. İstanbul: Der Yayınları.

124. Uluç, Güliz. (2003). Küreselleşen **Medya: İktidar ve Mücadele Alanı, Olanaklar-Sorunlar-Tartışmalar**. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

125. Urry, John. (1999). **Mekânları Tüketmek**. (Çev: Öğdül, Rahmi). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. s:18.

126. Uysal, Arzu. (2009). **Çağdaş Görsel Kültürde Resimsel İmge Ve Sanat Eğitiminde Yeni İmge Düzenleri**. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İzmir.

127. Ünal, Ahmet Haluk. "Değişen Türkiye ve Sinemamız", **Antrakt Dergisi**. Sayı:34, Temmuz 1994.

128. Wagner, Peter. (1994). **A Sociology of Modernity**. 2nd Edition. London: Routledge.

129. Wagner, Peter. (2005). **Modernliğin Sosyolojisi**. (Çev: Küçük, Mehmet.) 1. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

130. Wayne, Mike. (2002). **The Politics of Contemporary European Cinema**. UK: Intellect Books. 1-32.

131. Yasa, İbrahim. (1973). **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Temel Sorunları**. Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.

132. Yaylı, Hasan. (2012). Küreselleşmenin Kentler Üzerine Etkisi:"İstanbul Örneği"**Selçuk Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**. Yıl:12, Sayı:24, S:331-357.

133. Yıldırım, Aziz. (2004). *Kentleşme Ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri.*Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.

134. Yıldırım, Özge **(**2004). **Küreselleşme Sürecinin Kentsel Koruma Alanları ile İlişkisinin İstanbul Tarihi Yarımada Özelinde İncelenmesi.** Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

135. Yılmaz, Nail. (2004). "Farklılaştıran ve Ayrıştıran Bir Mekanizma Olarak Kentleşme." **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**. Sayı: 48, s. 250-267.

136. Yırtıcı, Hakkı. (2005). **Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi**. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

137. Zeren, Gülbin. “Bilgi Çağı ve Küreselleşme Sürecinde Sanat Eğitimcisi Kimliği Sorunsalı.” **Kastamonu Eğitim Dergisi**. Ekim 2006/14,s 640.

İNTERNET KAYNAKLARI

138. Acar, Fırat. Modern ve Postmodern Düşüncenin Kentsel Mekâna Yansımaları https://www.academia.edu/37680263/MODERN_VE_POSTMODERN_D%C3%9C%C5%9E%C3%9CNCEN%C4%B0N_KENTSEL_MEK%C3%82NA_YANSIMALARI Erişim Tarihi: 19.06.2019

139. Akalın, Mehmet. “Kentsel Dönüşümün Karanlık Yüzü: Soylulaştırma, Yerinden Edilme ve Mekânsal Dışlanma” http://iibfdergi.bartin.edu.tr/wp-content/uploads/2018/11/13-Kentsel-D%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCm%C3%BCn-Karanl%C4%B1k-Y%C3%BCz%C3%BC-Soylula%C5%9Ft%C4%B1rma-Yerinden-Edilme-ve-Mek%C3%A2nsal-D%C4%B1%C5%9Flanma.pdfErişim Tarihi: 20.05.2019.

140. Akın, Oya. “İstanbul Kentinin Değişim Öyküsü” https://docplayer.biz.tr/4294451-Istanbul-kentinin-degisim-oykusu-oya-akin-1.htmlErişim Tarihi: 20.05.2019.

141. Altun Akyol, Didem., Uzun, İnci. “MEKÂN VE SİNEMA Yeşilçam Sineması’nda Mekân Kullanımı” http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=380&RecID=2978Erişim Tarihi: 20.05.2019.

142. Berger, John. (Çev. Salman, Yurdanur). “Görme Biçimleri. Görme Biçimleri John Berger İle Yapılan BBC Televizyon Dizisinden” https://www.academia.edu/37896861/John_Berger_GORME_B%C4%B0%C3%87%C4%B0MLER%C4%B0Erişim Tarihi: 20.05.2019.

143. Birkök, Cüneyt. Modernizmden Postmodernizme: Yeni Problemler. https://docplayer.biz.tr/16170837-Modernizmden-postmodernizme-yeni-problemler.html Erişim Tarihi: 20.05.2019.

144. Çan, Fatih. Kentleşme, Sanayileşme ve Kalkınma Etkileşimi https://fka.gov.tr/sharepoint/userfiles/Icerik_Dosya_Ekleri/FIRAT_AKADEMI/KENTLE%C5%9EME,%20SANAY%C4%B0LE%C5%9EME%20VE%20KALKINMA%20ETK%C4%B0LE%C5%9E%C4%B0M%C4%B0.pdf Erişim Tarihi: 11.06.2019

145. Çevirir, Necati., Yakışan, Seval. "Sinemanın Tarihsel Gelişimi ve İzleyici Profili Üzerine Bir Değerlendirme" https://dergipark.org.tr/download/article-file/2772

146. Çubukçu, Aydın. Kapitalizmin Değişen Derisi: Postmodernizm, https://ozgurlukdunyasi.org/arsiv/319-sayi-110/1130-kapitalizmin-degisen-derisi-post-modernizm Erişim Tarihi: 20.05.2019.

147. Durmuş, Aydın. Küreselleşme ve Yoksulluk. https://insamer.com/rsm/files/KURESELLESME-VE-YOKSULLUK.pdf Erişim Tarihi: 26.05.2019.

148. Göloğlu, Sabiha. Mimarlık Kuramı Mimarlık'ta Postmodern Kuram ve Uygulama http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=390&RecID=3348 Erişim Tarihi: 19.06.2019.

149. Hardal, Seçkin., Kılıç, Taner. "Kentsel Dönüşümün Sosyal ve Mekansal Yansımalarına Bir Örnek: Sarıgöl Mahallesi (Gaziosmanpaşa-İstanbul)" https://www.researchgate.net/publication/283982469_Kentsel_donusumun_sosyal_ve_mekansal_yansimalarina_bir_ornek_Sarigol_Mahallesi_Gaziosmanpasa-IstanbulErişim Tarihi: 20.05.2019.

150. Karadoğan, Ali. "Postmodern Sinema mı Film mi?" http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/23/667/8498.pdfErişim Tarihi: 20.05.2019.

151. Kaştan, Yüksel. "Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi İç Göç Hareketleri" http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt9/sayi42_pdf/2tarih_siyaset_uluslararasiiliskiler/kastan_yuksel.pdfErişim Tarihi: 20.05.2019.

152. Kaya, Erol. "Kentleşme ve Kentlileşme" *http://erolkaya.com/wp-content/uploads/kitaplar/kentlesme-ve-kentlilesme.pdf*Erişim Tarihi: 20.05.2019.

153. Keleş, Ruşen. “Kent ve Kültür Üzerine” https://www.academia.edu/4212293/Rusen_Keles_1_KENT_VE_KULTUR_UZERINEErişim Tarihi: 20.05.2019.

154. Mutdoğan, Selin. “Türkiye’de Çok Katlı Konut Oluşum Sürecinin İstanbul Örneği Üzerinden İncelenmesi” http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/KonutOlusumu-SelinMUTDOGANMart2014.pdfErişim Tarihi: 20.05.2019.

155. Öktem, Binnur. “Neoliberal Küreselleşmenin Kentlerde İnşası: AKP’nin Küresel Kent Söylemi ve İstanbul’un Kentsel Dönüşüm Projeleri” http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/0aee3a5f4643755_ek.pdfErişim Tarihi: 20.05.2019.

156. Önen, Can. “Modernist Sinemanın Mirası: Claire Denis Üzerine Bir İnceleme” http://www.azizmsanat.org/2016/06/13/modernist-sinemanin-mirasi-claire-denis-uzerine-bir-inceleme-can-onen/Erişim Tarihi: 20.05.2019.

157. Özbek, Ramazan. Modernizm/Postmodernizm ve Kuantum Estetiği http://sakhibahramiyan.blogspot.com/2011/01/modernizmpostmodernizm-ve-kuantum.html Erişim Tarihi: 19.06.2019.

158. Parsa, Alev Fatoş. “İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi” https://www.researchgate.net/publication/308785296_Imgenin_Gucu_ve_Gorsel_Kulturun_YukselisiErişim Tarihi: 20.05.2019.

159. Sakarya, Adem. “Kent Kavramı ve Planlama Üzerine” https://docplayer.biz.tr/43248146-Kent-kavrami-ve-planlama-uzerine-deneme-adem-sakarya.htmlErişim Tarihi: 20.05.2019.

URL KAYNAKLARI

160. URL-1 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3f0ccdf0a204.84387791 Erişim Tarihi: 16.01.2019

161. URL-2 http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c3f0cff3791f2.74564164 Erişim Tarihi: 16.01.2019

162. URL-3 https://www.academia.edu/4212293/Rusen_Keles_1_KENT_VE_KULTUR_UZERINE Erişim Tarihi: 30.04.2019

163. URL-4 http://erolkaya.com/wp-content/uploads/kitaplar/kentlesme-ve-kentlilesme.pdf Erişim Tarihi: 03.10.2018

164. URL-5 "Kristal Saray" https://www.arkitektuel.com/kristal-saray/

165. URL-6 "Makineler Galerisi" https://pin.it/2tdkqshhdhcyes

166. URL-7 "Plan Voisin" https://www.researchgate.net/figure/Le-Corbusiers-Plan-Voisin-for-Paris-Le-Corbusier-from-Urbanisme-Paris-1922_fig1_266498636

167. URL-8 "Firminy Saint Pierre Kilisesi" https://www.arkitektuel.com/saint-pierre-kilisesi/

168. URL-9 "Milli Reasürans Binası" https://www.icmimarlikdergisi.com/2016/06/13/nisantasi-milli-reasurans-kompleksi/

169. URL-10 "London Eye" http://www.talk-finance.co.uk/economics/london-eye-is-about-to-change-the-owner/

170. URL-11 "Galataport" https://www.ntv.com.tr/turkiye/ersoy-galataport-tam-bir-turizm-kompleksi,fDzax7O_MUKB79tNR1nR6g

171. URL-12http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c536e9ce442f0.93486652 Erişim Tarihi: 03.10.2018

172. URL-13https://www.researchgate.net/publication/308785296_Imgenin_Gucu_ve_Gorsel_Kulturun_YukselisiErişim Tarihi: 03.10.2018

173. URL-14 “Tac Mahal” https://www.youtube.com/watch?v=KZUChE_wFJE Erişim Tarihi: 15.04.2019.
174. URL-15 “The Concorde Uçağı” https://www.youtube.com/watch?v=B3ac9ve_2hk Erişim Tarihi: 15.04.2019.
175. URL-16 “Müzedeki Ruh” https://www.youtube.com/watch?v=d266xCOqEuk Erişim Tarihi: 15.04.2019.
176. URL-17 “28 Gün Sonra” https://www.youtube.com/watch?v=eCdRFMp8Xwo Erişim Tarihi: 15.04.2019.
177. URL-18 “Ah Güzel İstanbul” https://www.youtube.com/watch?v=oayTH9LneNs Erişim Tarihi: 15.04.2019.
178. URL-19 “Köyden İndim Şehire” https://www.youtube.com/watch?v=yM2r8H8A_P0 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
179. URL-20 “Kız Kulesi Aşıkları” https://www.youtube.com/watch?v=dX18kGprgbY Erişim Tarihi: 15.04.2019.
180. URL-21 “Anıtkabir Belgeseli” https://www.youtube.com/watch?v=HRyctL79nRE Erişim Tarihi: 15.04.2019.
181. URL-22http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c41bbc1767b16.98472956 Erişim Tarihi: 03.10.2018
182. URL-23 “Vampirler” https://www.youtube.com/watch?v=7StvioeHfSs Erişim Tarihi: 15.04.2019.
183. URL-24 “Berlin Bir Büyük Kent Senfonisi” https://www.youtube.com/watch?v=5kf7mq3uAgA Erişim Tarihi: 15.04.2019.
184. URL-25http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4302bd2938e2.82040563Erişim Tarihi: 03.10.2018
185. URL-26 “Lumiere Kardeşler” http://www.otekisinema.com/lumiere-kardesler/ Erişim Tarihi: 15.04.2019.
186. URL-27https://dergipark.org.tr/download/article-file/2772 Erişim Tarihi: 30.04.2019
187. URL-28 “Nefret” https://www.youtube.com/watch?v=pduQ4l6Jkjo&t=2026s Erişim Tarihi: 15.04.2019.

188. URL-29 “Berlin Üzerinden Gökyüzü” https://www.youtube.com/watch?v=_Zih4o6NLCc Erişim Tarihi: 15.04.2019.
189. URL-30 “Roman Holiday” https://www.youtube.com/watch?v=9GzCG6lpFUw Erişim Tarihi: 15.04.2019.
190. URL-31 “Öğleden Sonra Aşk” https://www.youtube.com/watch?v=M4kgqWLAtA0 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
191. URL-32 “Vertigo” https://www.youtube.com/watch?v=Z5jvQwwHQNY&t=73s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
192. URL-33 “39 Basamak” https://www.youtube.com/watch?v=ZFslWz9YFDI&t=8s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
193. URL-34 “Mazideki Kadın” https://www.youtube.com/watch?v=xT1tsaT-pPo
194. URL-35 “Pençe” https://www.imdb.com/title/tt0298106/mediaviewer/rm800415232 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
195. URL-36 “İstanbul Sokaklarında” https://www.youtube.com/watch?v=irpW_Mb5uTQ Erişim Tarihi: 15.04.2019.
196. URL-37 “Kanun Namına” https://www.youtube.com/watch?v=2xwWtcij9IU Erişim Tarihi: 15.04.2019.
197. URL-38 “Kızıl Vazo” https://www.youtube.com/watch?v=QOdFbCyC8gM Erişim Tarihi: 15.04.2019.
198. URL-39 “Ver Elini İstanbul” https://www.youtube.com/watch?v=kjGsWV8dIto Erişim Tarihi: 15.04.2019.
199. URL-40 “Bahriyeli Ahmet” https://www.youtube.com/watch?v=YoDA5mCx7iw Erişim Tarihi: 15.04.2019.
200. URL-41“Umutsuzlar” https://www.youtube.com/watch?v=pSru_KlRsVE&t=622s Erişim Tarihi: 15.04.2019.

201. URL-42 “Mirasyediler” https://www.youtube.com/watch?v=lZXfiu3GL9Y&t=2986s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
202. URL-43 “Şabanoğlu Şaban” https://www.youtube.com/watch?v=ZDoLID8feBU&t=1s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
203. URL-44 “Çeşme” https://www.youtube.com/watch?v=66JvA1HWZ40 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
204. URL-45 “Banker Bilo” https://www.youtube.com/watch?v=EXmzKB-Lduc&t=3504s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
205. URL-46 “Çiçek Abbas” https://www.youtube.com/watch?v=4f7SqoYk8Dk Erişim Tarihi: 15.04.2019.
206. URL-47 “Bir Avuç Cennet” https://www.youtube.com/watch?v=YuDRSjPTsKo&t=4646s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
207. URL-48 “Gurbet Kuşları” https://www.youtube.com/watch?v=x8SQp4ySQ0k&t=3040s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
208. URL-49 “Veda Busesi” https://www.youtube.com/watch?v=eEw9eew3IO8&t=2949s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
209. URL-50 “Günahsızlar” https://www.youtube.com/watch?v=uaH2qv5U1l4&t=1941s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
210. URL-51 “Orta Direk Şaban” https://www.youtube.com/watch?v=3R_JnZh0tNE&t=2500s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
211. URL-52 “Kılıbık” https://www.youtube.com/watch?v=vA1IbRbqTAU Erişim Tarihi: 15.04.2019.
212. URL-53 “Turist Ömer” https://www.youtube.com/watch?v=B8dAlrAm8a0 Erişim Tarihi: 15.04.2019.

213. URL-54 “Yaralı Kalp” https://www.youtube.com/watch?v=zQU5jCEdEqM&t=3388s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
214. URL-55 “Beyoğlu’nun Arka Yakası” https://www.youtube.com/watch?v=WCZfNdThCQY&t=3476s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
215. URL-56http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt9/sayi42_pdf/2tarih_siyaset_uluslararasiiliskiler/kastan_yuksel.pdf Erişim Tarihi: 13.04.2019
216. URL-57http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c893d7ec68171.21886134 Erişim Tarihi: 13.04.2019
217. URL-58http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/KonutOlusumu-SelinMUTDOGANMart2014.pdf Erişim Tarihi: 13.04.2019
218. URL-59http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c6ce3ee29bec7.95593171Erişim Tarihi: 20.02.2019
219. URL-60http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c6ce357823243.61475800Erişim Tarihi: 20.02.2019
220. URL-61 “Ölmüş Bir Kadınım Mektupları” https://www.youtube.com/watch?v=PrLJW8JQbE8&t=861s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
221. URL-62 “Sen Bir Meleksin” https://www.youtube.com/watch?v=95Dcns6RoN4 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
222. URL-63 “Yaralı Kalp” https://www.youtube.com/watch?v=zQU5jCEdEqM&t=3388s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
223. URL-64 “Tatlı Meleğim” https://www.youtube.com/watch?v=LaDcjPiJ-O4 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
224. URL-65 “Bütün Anneler Melektir” https://www.youtube.com/watch?v=ModE0YI2IpI Erişim Tarihi: 15.04.2019.

225. URL-66 “Yumurcağın Tatlı Rüyaları” https://www.youtube.com/watch?v=iDVejRoFFHQ&t=3705s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
226. URL-67 “Asi Kalpler” https://www.youtube.com/watch?v=KKe-m2_3p34 Erişim Tarihi: 15.04.2019.
227. URL-68 “Emine” https://www.youtube.com/watch?v=FHwCDhLbfS0&t=632s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
228. URL-69 “Görgüsüzler” https://www.youtube.com/watch?v=9tse9-WkHc4&t=2085s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
229. URL-70 “Paramparça” https://www.youtube.com/watch?v=I0SuRiyDq_8&t=4650s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
230. URL-71 “Beyoğlu’nun Arka Yakası” https://www.youtube.com/watch?v=WCZfNdThCQY&t=3476s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
231. URL-72 “Ada” https://www.youtube.com/watch?v=oElcjEo4YWw&t=596s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
232. URL-73 “Anlat İstanbul” https://www.youtube.com/watch?v=Chlnp7hgmRQ&t=30s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
233. URL-74 “Uzak İhtimal” https://www.youtube.com/watch?v=UKADpz6Uq3M&t=1019s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
234. URL-75 “İtirazım Var” https://www.youtube.com/watch?v=4uKqi1m22TU&t=4829s Erişim Tarihi: 15.04.2019.
235. URL-76 “Mandıra Filozofu İstanbul” https://www.youtube.com/watch?v=_ES2JOm68nM Erişim Tarihi: 15.04.2019.
236. URL-77 “Aile Arasında” https://jetfilmizle.vip/aile-arasinda-yerli-izle.html Erişim Tarihi: 25.08.2019.